

วิธีการเพื่อความปลอดภัย: กรณีความผิดเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควาน

ญาณิศา แวนแก้ว

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปีการศึกษา 2566

MEASURES TO SAFETY: APPLIED TO THE OFFENCE OF STALKING

YANISA WANKAEW

A Thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of the

Requirements for the Degree of Master of Laws

Department of Law,

Pridi Banomyong Faculty of Law

Dhurakij Pundit University

Academic Year 2023

ใบรับรองสารนิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อสารนิพนธ์ วิธีการเพื่อความปลอดภัย : กรณีความผิดเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควาน
เสนอโดย ญาณีศา แวนแก้ว
สาขาวิชา นิติศาสตร์
หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์
 ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
(อาจารย์ ดร. สุทธิพล ทวีชัยการ)

วันที่ เดือน พ.ศ.

หัวข้อสารนิพนธ์	วิธีการเพื่อความปลอดภัย : กรณีความผิดเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควาน
ชื่อผู้เขียน	ญาณิศา แฉ่นแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566

บทคัดย่อ

สภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี แต่กลับพบว่าผู้คนได้อาศัยความก้าวหน้านี้ในการกระทำความผิดโดยการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่ ที่ทำงาน หรือข้อมูลที่ทำให้ปรากฏข้อมูลว่าบุคคลนั้นอยู่ที่แห่งใดเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาหาประโยชน์หรือใช้เป็นข้อมูลเพื่อทำให้สามารถรู้ตัวและเข้าถึงบุคคลที่ตนเองต้องการ ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของความรู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคม ความรู้สึกที่ไม่อาจเชื่อมโยงกับใครได้เลย ก่อให้เกิดรูปแบบการกระทำความผิดที่มีรากฐานมาจากความรักและความต้องการได้รับการยอมรับในวิถีทางที่ไม่ถูกต้อง หรือความคลั่งไคล้อย่างไร้ขอบเขตต่อบุคคล จึงนำไปสู่การกระทำความผิดต่อผู้เสียหายที่เรียกว่าการเฝ้าติดตามรังควาน ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยความผิดในลักษณะเช่นนี้ ผู้กระทำความผิดอาจจะเป็นบุคคลใกล้ชิดหรืออาจจะไม่รู้จักกับผู้เสียหายโดยตรงก็ได้ โดยจะติดตามความเคลื่อนไหวของผู้เสียหายอย่างใกล้ชิดแล้วกระทำการบางอย่างที่มีลักษณะติดตามรังควานผู้เสียหายเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกัน เพื่อให้เป็นไปตามเจตนาของผู้กระทำความผิด เช่น การสะกดรอยตาม การแอบบันทึกภาพ การติดต่อสื่อสารทั้งทางโทรศัพท์ หรือการสื่อสารรูปแบบอื่นๆ การคุกคามต่อเนื่องตัวร่างกาย เป็นต้น โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย ซึ่งล้วนแต่เป็นการกระทำที่ละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคล แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ชีวิตหรือร่างกายโดยตรง แต่ก็ เป็นรูปแบบหนึ่งของการทำร้ายจิตใจ ผู้เสียหายซ้ำแล้วซ้ำเล่า ส่งผลกระทบอย่างร้ายแรง ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกหวาดระแวง หวาดกลัว วิตกกังวล รู้สึกไม่ปลอดภัย ทั้งๆที่ไม่มีบุคคลใดสมควรที่จะถูกคุกคามหรือถูกติดตามรังควาน และอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำความผิดร้ายแรงอย่างอื่นในเวลาต่อมา แต่กลับพบว่าในประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายหรือกระบวนการเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานโดยที่ยังไม่จำเป็นต้องอยู่ในชั้นการดำเนินคดี เพราะความผิดในลักษณะนี้ที่มีความใกล้ชิดต่อตัวผู้เสียหายโดยตรง หากต้องรอให้มีการฟ้องร้องเพื่อดำเนินคดีก่อนจึง จะได้รับการคุ้มครองก็อาจจะไม่ทันกาลที่จะปกป้องคุ้มครองผู้เสียหายแล้ว จึงเห็นว่าประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องมีการมาตรการทางกฎหมายหรือกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายในเบื้องต้นก่อนที่การกระทำความผิดจะลุกลามรุนแรงขึ้น ดังที่ต่างประเทศมีมาตรการในลักษณะนี้เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นก่อนฟ้องคดีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

สารนิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน โดยนอกจากจะศึกษากฎหมายของประเทศไทยแล้ว ยังได้ศึกษากฎหมายของต่างประเทศด้วย ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศเยอรมนี ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายของทั้งสามประเทศนี้จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานโดยป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตั้งแต่ต้นหรือลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นและนำไปสู่ความรุนแรงได้

คำสำคัญ: วิธีการเพื่อความปลอดภัย, คุ้มครองผู้เสียหาย, การเฝ้าติดตามรังควาน

.....

Thematic Paper Title	MEASURES TO SAFETY : APPLIED TO THE OFFENCE OF STALKING
Author	Yanisa Wankaew
Thematic Paper Advisor	Jirawut Lipipun, Ph.D.
Program	Master of Laws
Academic Year	2023

ABSTRACT

Nowadays, society has developed economically, socially, and technologically. However, it has been observed that some people take advantage of these advancements to illegally access others' private information, such as their address, workplace, or whereabouts. Offenders are abusing such information to identify or access their target individuals. In addition, heightened social isolation and a sense of being disconnected from others develop a pattern of crime founded upon love and an unhealthy craving for acceptance or limitless fanaticism about a person. This social phenomenon has led to an offense against the victim known as stalking, and the number of cases is growing continuously. In this offense, the offender may be either a familiar person or a complete stranger. They usually monitor the victim closely and conduct a certain stalking act for a continued period of time to serve the intention of the offender, such as stalking, secretly taking pictures, communicating both by telephone or other means of communication, and physical contact without the victim's consent. All of these behaviors undermine or jeopardize an individual's right to privacy. Despite no direct harm to property, life, or the body, they repeatedly disturb the victim's mind, resulting in serious consequences such as paranoia, anxiety, panic, and insecurity, although no one deserves to be threatened or stalked. These wrongful acts might pave the way for more serious crimes subsequently. However, Thailand has no legal measures or procedures to protect people from stalking which do not require the case to be in the prosecution process. Given the nature of this offense, which has a near and immediate impact on the victim, it may be too late to protect the victim before the lawsuit is filed. Therefore, it is necessary for Thailand to have legal measures or mechanisms in place to protect the victim before filing a lawsuit to ensure initial protection of the victim from

further damage, as the same way as some other countries have established such measures to protect the victims before legal procedures.

This independent study seeks to investigate pre-litigation legal measures to safeguard individuals from being stalked. Aside from Thai law, this study also scrutinizes other countries' legislatures, including England, South Korea, and Germany. Law enforcement in these three countries will serve as a guideline for amending the criminal code or other related laws to protect individuals from stalking by preventing offenses from occurring in the first place or minimizing the damage that may occur and lead to violence.

Keywords: Security method, victim protection, stalking

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ เป็นอย่างสูงที่กรุณาได้รับเป็นที่ปรึกษาสารนิพนธ์ฉบับนี้ โดยให้ความเมตตากรุณาและความอนุเคราะห์แก่ผู้เขียนเสมอ พร้อมทั้งวางกรอบการศึกษา ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่ดี ตลอดจนแนะนำแหล่งข้อมูลในการค้นคว้างานสารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบเล่มสารนิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันทน์ ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบเล่มสารนิพนธ์ ทั้งสองท่านได้สละเวลาอันมีค่าพร้อมทั้งให้คำแนะนำ ข้อคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ พันเอกบุญส่ง แวนแก้ว และนางวนิดา แวนแก้ว บิดามารดาของผู้เขียน ที่เป็นกำลังใจและพลังใจที่สำคัญ ให้การดูแล อบรมเลี้ยงดูและให้การสนับสนุนอย่างดีที่สุดมาโดยตลอด

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ หอสมุดปริทัศน์ พนมยงค์ หอสมุดป่วย อังภากรณ์ และห้องสมุดสัญญาธรรมศักดิ์ ที่เป็นพื้นที่ของแหล่งความรู้สำหรับการค้นคว้าข้อมูลและเอื้อเพื่อสถานที่ให้บริการตลอดการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณปวรุตม์ จงศิริรักษ์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือในทุกเรื่อง ให้คำปรึกษา รับฟังปัญหาหรือข้อขัดข้องต่าง ให้กำลังใจเป็นอย่างดีเสมอมา และขอขอบคุณคุณคุณสุชน พิมพะสาสิทธิ์ คุณคงสัจจา สุวรรณเพ็ชร คุณพร้อม คุณแปง ที่ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลเนื้อหาของกฎหมายต่างประเทศ และขอขอบคุณกัลยาณมิตรทั้งหลาย ที่มีโอกาสได้พบกันในช่วงการจัดทำเล่มสารนิพนธ์ฉบับนี้ ที่เป็นกำลังใจและส่งพลังบวกให้ผู้เขียนเสมอ

หากสารนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือต่อการศึกษาใด ผู้เขียนขอมอบคุณงามความดีทั้งหมดนี้ให้แก่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ที่ประสาวิชาความรู้ ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ บทความ เอกสารทั้งหลายที่ผู้เขียนได้นำมาใช้อ้างอิงและใช้ศึกษาสำหรับการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ หากสารนิพนธ์ฉบับนี้เกิดข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ญาณิศา แวนแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	6
1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	6
1.5 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. แนวคิด ทฤษฎี และหลักสากลเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิบุคคลจากการเฝ้าติดตาม.....	8
รังควาน	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว หลักสากลและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการ.....	8
คุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว และหลักสิทธิมนุษยชน	
2.2 ลักษณะของการเฝ้าติดตามรังควาน.....	22
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม.....	27
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย.....	39
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดตตินิสัย.....	50
3. มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานในต่างประเทศ.....	60
3.1 ประเทศอังกฤษ.....	60
3.2 ประเทศเกาหลีใต้.....	67
3.3 ประเทศเยอรมนี.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลก่อนฟ้องคดีจากการเฝ้าติดตาม.....	83
รังควาน	
4.1 รูปแบบมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองบุคคลก่อนฟ้องคดีจาก.....	83
การเฝ้าติดตามรังควาน	
4.2 เงื่อนไขในการออกคำสั่งคุ้มครองบุคคลก่อนฟ้องคดีจากการเฝ้าติดตามรังควาน.....	88
4.3 การแบ่งประเภทของความผิดอาญาและความร้ายแรงของการกระทำความผิด.....	96
การเฝ้าติดตามรังควาน	
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	104
5.1 บทสรุป.....	104
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	107
บรรณานุกรม.....	110
ประวัติผู้เขียน.....	122

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันจะมีความเจริญก้าวหน้าแบบก้าวกระโดด ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี แต่ความก้าวหน้านั้น กลับมาพร้อมกับปรากฏการณ์การกระทำความผิดในรูปแบบใหม่ที่อาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่ ที่ทำงาน หรือข้อมูลที่ทำให้รู้ว่าบุคคลนั้นอยู่ที่แห่งใดเป็นเรื่องง่ายเหมือนพลิกฝ่ามือ และการเพิ่มขึ้นของความรู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคมที่ทำให้ผู้คนอยู่อาศัยแยกต่างหากจากกันและความรู้สึกไม่อาจเชื่อมโยงกับใครหรือสิ่งใดได้เลย ซึ่งความโดดเดี่ยวและการเข้าถึงข้อมูลของบุคคลที่ง่ายดายนี้ ก่อให้เกิดรูปแบบการกระทำความผิดที่มีฐานจากความรักรักที่ผิดที่ผิดทาง ความคลั่งไคล้อย่างไร้ขอบเขตต่อบุคคล จนเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่อาจแยกขาดจากบุคคลนั้นได้ หรือการคิดไปเองว่าบุคคลนั้นไม่อาจขาดตนเองได้เช่นเดียวกัน จนก่อให้เกิดการกระทำความผิดต่อผู้เสียหายที่เรียกว่าการเฝ้าติดตามรังควาน (Stalking)

การกระทำความผิดรูปแบบนี้ คือ การที่ผู้กระทำความผิดจะคอยติดตามความเคลื่อนไหวหรือพฤติกรรมของผู้เสียหายอย่างใกล้ชิดแล้วกระทำการบางอย่างกับผู้เสียหายเพื่อให้เป็นไปตามเจตนาของผู้กระทำความผิด การเฝ้าติดตามรังควานนี้เป็นพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำเป็นระยะเวลาต่อเนื่องยาวนาน หรือกระทำซ้ำๆ (สองครั้งหรือมากกว่านั้น) ต่อผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็นการคุกคามต่อเนื้อตัวร่างกาย พยายามติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์หรือการสื่อสารรูปแบบอื่นๆ โดยผู้เสียหายไม่เต็มใจ ส่งจดหมายหรือสิ่งของใดๆ ไปให้เป็นประจำ ติดตามหรือเฝ้ารอตามสถานที่ต่างๆ เช่น บ้าน โรงเรียน ที่ทำงาน หรือแม้กระทั่งสถานที่พักผ่อน จ้างนักสืบเพื่อติดตาม สืบหรือสอบถามจากเพื่อน เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน หรือคนรู้จักของผู้เสียหาย คุกคามโดยตรงหรือโดยอ้อมกับผู้เสียหายหรือคนใกล้ชิดของผู้เสียหาย ทำลายหรือขู่ว่าจะทำลายทรัพย์สินของเหยื่อ เป็นต้น¹ หรือลักษณะอื่นใดกับบุคคลที่ผู้กระทำความผิดเลือกเป็นเป้าหมายโดยเฉพาะเจาะจง จนเป็นเหตุทำให้ผู้เสียหายรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือหวาดกลัวว่าจะมีอันตรายเกิดขึ้นต่อตนเอง โดยสาเหตุของการเฝ้าติดตามรังควานเกิดขึ้นได้หลายประการ² เช่น ความเจ็บป่วยทางจิต ความต้องการได้รับการยอมรับ ฯลฯ ซึ่งสาเหตุเหล่านี้มักมาพร้อมกับทัศนคติของผู้กระทำความผิด ที่มองว่าความต้องการของตนเอง

¹ สาวตรี สุขศรี, ‘อาชญากรรมความรุนแรงบนอินเทอร์เน็ต’ (มิถุนายน 2561) 2 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 268, 274.

² The three seas group, ‘Why do stalkers stalk’ (The three seas group, 1 August 2016) <<https://thethreeseas.com.au/why-do-stalkers-stalk/>> สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565.

สำคัญเหนือสิ่งอื่นใด บุคคลอื่นจะต้องเข้าใจและขอขอบคุณในการกระทำของเขา การกระทำของเขาคือสิ่งที่ดี โดยจะเพิกเฉยต่อความรู้สึกของผู้เสียหายว่าผู้เสียหายจะรู้สึกอย่างไร จึงเป็นการกระทำที่พิจารณาแต่เพียงด้านเดียวโดยทำในสิ่งที่ไม่มีเหตุผลอื่นนอกจากว่าสิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ตนเองต้องการเท่านั้น

ทั้งนี้ การเฝ้าติดตามรังควานเป็นการกระทำความผิดที่ปรากฏอยู่ทั่วทุกมุมโลก ในต่างประเทศก็ปรากฏ การกระทำที่เป็นการเฝ้าติดตามรังควาน โดยพบเห็นอยู่เป็นประจำและเป็นปัญหามานานแล้ว เช่น คดีที่โด่งดัง อย่างคดีการสังหารจอห์น เลนนอน สมาชิกวงดนตรี The Beatles ในปีค.ศ.1980³ หรือหากพิจารณาในช่วงเวลาปัจจุบัน ในประเทศอังกฤษ ศาลในเมืองบรอมลีย์ ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษมีคำตัดสินว่า อัม ริต มาการ์ ชายวัย 35 ปี มีความผิดจริงโทษฐานสะกดรอยตามเอ็มมา ราดูคานู นักเทนนิสสาวดาวรุ่งชาว อังกฤษ โดยพบว่าผู้กระทำความผิดได้นำช่อดอกไม้ รวมถึงข้อความและแผนที่จากบ้านของผู้กระทำความผิด ซึ่งอยู่ห่างออกไป 37 กิโลเมตร ซึ่งเป็นแผนที่ที่ผู้กระทำความผิดวาดเองไปวางไว้ที่หน้าบ้านของผู้เสียหาย ส่งผลให้ผู้เสียหายรู้สึกหวาดกลัวถ้าต้องออกไปนอกบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาต้องไปไหนมาไหนคนเดียว⁴ นอกจากนี้ในประเทศเกาหลีใต้ มีคดีจับกุมตัวชายวัย 28 ปี ที่เฝ้าติดตามรังควานนักแสดงสาว “แพดาเฮ” โดยพบว่าผู้กระทำความผิดได้ส่งข้อความบอกรักกว่า 800 ข้อความ และใช้สื่อสังคมออนไลน์ถึง 24 บัญชีโพสต์ ข้อความหลายร้อยข้อความตลอดระยะเวลา 2 ปี ผู้กระทำความผิดเริ่มเฝ้าติดตามรังควานด้วยการสะกดรอยตามผู้เสียหายไปยังสถานที่ต่างๆ ทั้งโรงละคร งานคอนเสิร์ต ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกเครียดมาก⁵

สำหรับในประเทศไทย การเฝ้าติดตามรังควานนั้นเกิดขึ้นหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสะกดรอยตาม การดักฟังโทรศัพท์ การแอบถ่ายภาพ การแอบบันทึกเสียง แอบตามไปตำแหน่งที่อยู่ของผู้เสียหาย ตลอดจน การแอบเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ล้วนแต่ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดหรือแทรกแซงสิทธิความเป็นส่วนตัวของ บุคคลทั้งสิ้น ซึ่งพบว่ามีผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำลักษณะนี้เป็นจำนวนมากและเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ เช่น กรณีหนุ่มบาริสต้าถูกปาหินใส่บ้านพักกลางดึก ซึ่งคาดว่าเป็นฝีมือของหญิงสาวคนรักเก่า⁶ เป็นกรณีที่ นอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินแล้ว พบว่าผู้กระทำความผิดข่มขู่ผู้เสียหายให้หวาดกลัวและ คุกคามไปถึงบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของตัวผู้เสียหายและบุคคลใน

³ Spring news, ‘8 ธันวาคม 1980 “จอห์น เลนนอน” อดีตสมาชิกวง The Beatles ถูกยิงเสียชีวิต’ (Spring News, 7 ธันวาคม 2564) <<https://www.springnews.co.th/news/818855>> สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2566.

⁴ เดลินิวส์ออนไลน์, ‘ศาลผู้ตีพิพากษา “โรคจิต” ผิดจริง ตามสะกดรอย “ราดูคานู” นักเทนนิสสาวดาวรุ่ง’ (เดลินิวส์ออนไลน์, 30 มกราคม 2565) <<https://www.dailynews.co.th/news/714822/>> สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565.

⁵ พีเอสดี, ‘สตอล์กเกอร์ อีกปัญหาเรื้อรังของสังคมเกาหลีใต้ การคุกคามที่ลามไปทั้งศิลปินและคนธรรมดา!’ (Dek-D, 6 ธันวาคม 2563) <<https://www.dek-d.com/studyabroad/56747/>> สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565.

⁶ มติชนออนไลน์, ‘หนุ่มบาริสต้าทนไม่ไหว บ้านถูกปาหินใส่กลางดึก คาดฝีมืออดีตสาวคนรักเก่าดีกรี ดร.’ (มติชนออนไลน์, 15 ตุลาคม 2565) <https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3620401> สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2565.

ครอบครัวด้วย กรณีสาวถูกแฟนเก่ารังควาญหนัก⁷ เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดขวางปาขวดใส่บ้านของผู้เสียหาย รวมถึงการนำปิ่นออกมาเพื่อข่มขู่ผู้เสียหายและคนที่อยู่ในบ้าน นอกจากนี้ยังบุกไปที่ทำงานของผู้เสียหายโดยพยายามจะปิ่นรั้วเข้าไป ก่อให้เกิดความเดือดร้อนไปถึงนายจ้างและเพื่อนร่วมงานของผู้เสียหาย การกระทำดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายรู้สึกไม่ปลอดภัย การใช้ชีวิตไม่สงบสุข ไม่สามารถใช้ชีวิตตามปกติได้ แม้จะแจ้งความไปแล้วก็ตาม แต่ยังคงถูกรังควาญอยู่นานนับเป็นระยะเวลา 7 เดือน กรณีครูสาวถูกโรคจิตสะกดรอยเข้ามาถึงบ้านพักครู⁸ เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดเข้ามาก่อความเดือดร้อนด้วยการไปแอบดูผู้เสียหายที่โรงเรียน จนนำมาสู่การปิ่นรั้วเข้ามาในบ้านพักครูเป็นระยะเวลา 7 วันติดต่อกันจนผู้เสียหายรู้สึกหวาดระแวง หวาดกลัวว่าหน้าจะเกิดเหตุร้ายขึ้น กรณีผู้เสียหายถูกเพื่อนร่วมงานในบริษัทก่อเหตุกระทำชำเรา⁹ เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดทำงานอยู่ในบริษัทเดียวกันกับผู้เสียหาย ใช้วิธีการสะกดรอยตามชีวิตของผู้เสียหายตั้งแต่ออกจากบริษัท ป้ายรถเมล์ และแอบขึ้นรถเมล์ไปด้วยจนถึงที่พักโดยที่ผู้เสียหายไม่รู้ตัวเป็นเวลาหลายเดือน รู้พฤติกรรมของผู้เสียหาย จนนำไปสู่การก่อเหตุกระทำชำเราต่อผู้เสียหาย หรือการที่ดารานักแสดงหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงถูกเฝ้าติดตามรังควาญ เช่น กรณีบิวกิ้น พุฒิพงศ์ ดารานักแสดงชื่อดังถูกขั้บรถสะกดรอยตาม¹⁰ เป็นกรณีที่ผู้เสียหายถูกบุคคลปริศนาขั้บรถสะกดรอยตามตั้งแต่ออกจากบ้านจนถึงกลับบ้านเป็นระยะเวลาหลายวัน จนผู้เสียหายรู้สึกว่าเป็นการรุกร้าสิทธิความเป็นส่วนตัว

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเฝ้าติดตามรังควาญ แม้จะไม่ได้เสียหายในด้านทรัพย์สิน ชีวิตหรือร่างกายโดยตรง (ถึงแม้ว่าอาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้) แต่สิ่งหนึ่งที่กระทบต่อผู้เสียหายอย่างชัดเจน คือ สิทธิในความเป็นส่วนตัวที่ถูกทำลายลง เนื่องจากมนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิความเป็นส่วนตัว¹¹ กล่าวคือ สถานะที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่างๆ สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระเสรี มีการพัฒนาบุคลิกลักษณะตามที่ตนเองต้องการ สิทธิที่จะแสวงหาความสุขในชีวิตตามวิถีทางที่อาจเป็นไปได้และเป็นความพอใจตรงเท่าที่ความสนุกสนานนั้นไม่ล่วงเกินสิทธิของบุคคลอื่น หรือขัดต่อกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน สิทธิเป็นสิ่งที่จำเป็นที่อยู่เคียงคู่กับบุคคลอย่างขาดไม่ได้

⁷ ชาวช่อง 8, ‘สาวร้อง! สุดทน ถูกแฟนเก่าตามรังควาญจนอยู่ไม่ได้’ (ชาวช่อง 8, 25 ธันวาคม 2564)

<https://www.thaich8.com/news_detail/103832> สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2565.

⁸ ผู้จัดการออนไลน์, ‘ความปลอดภัยอยู่ที่ไหน! ครูสาวเล่าเจอโรคจิตสะกดรอยเข้าบ้านพักครู 7 วัน แจ้ง ตร. 3 ครั้ง ทำอะไรไม่ได้’ (ผู้จัดการออนไลน์, 8 กันยายน 2565) <<https://mgronline.com/online/section/detail/9650000086456>> สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2565.

⁹ NationTV, “สืบนครบาล” รวบหีนกลางวิภาวดี หลังก่อเหตุชำเราสาววัย 22 ก่อนหลบหนี’ (NationTV, 4 พฤษภาคม 2567) <<https://www.nationtv.tv/news/crime/378943413>> สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2567.

¹⁰ ไทยรัฐออนไลน์, ‘บิวกิ้น ไม่โอเคโดนสะกดรอยตาม ห่วงความปลอดภัยคนในบ้าน วอนขอความเป็นส่วนตัว’ (ไทยรัฐออนไลน์, 12 กุมภาพันธ์ 2565) <<https://www.thairath.co.th/entertain/news/2314280>> สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2565.

¹¹ มานิตย์ จุมปา, *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2550) เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2555) 203.

รัฐธรรมนูญจึงได้รับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลไว้อย่างชัดเจน สิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นลักษณะหนึ่งที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองบุคคลไว้ สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy)¹² เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่สำคัญเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิในความเป็นมนุษย์ เป็นการจำกัดอำนาจรัฐในการกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคล รวมถึงมิให้มีการละเมิดจากเอกชนด้วยกันด้วย ซึ่งปรากฏในมาตรา 32 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560¹³ สิทธิในความเป็นส่วนตัวยังครอบคลุมถึงสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศ และสิทธิของบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ที่วางหลักไว้ว่า บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัยหรือการสื่อสาร หรือจะถูกหลอกลวงเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือลบลู่ดังกล่าวนั้น สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วยเสมอ ฉะนั้นบุคคลทุกคนจำเป็นต้องเคารพความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นด้วย

เมื่อพิจารณาถึงการป้องกันหรือการยับยั้งการเฝ้าติดตามรังควาน วิธีการเดียวที่จะหยุดการเฝ้าติดตามรังควานเหล่านี้ได้ คือการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในการควบคุมผู้กระทำความผิดให้หยุดการกระทำ การเฝ้าติดตามรังควาน เพราะผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักจะรู้จักเหยื่อหรือผู้เสียหายเป็น อย่างดี (ตามที่พวกเขาเข้าใจ) ซึ่งหากการเฝ้าติดตามรังควานไม่ได้รับการยับยั้งภายในเวลาอันสมควร การเฝ้าติดตามรังควานจะเริ่มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เมื่อพวกเขาเห็นว่าความปรารถนาของตนเองถูกเพิกเฉยหรือไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น หากปล่อยให้การเฝ้าติดตามรังควานจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนไม่สามารถยับยั้งได้ ย่อมก่อให้เกิดการกระทำความผิดอื่นตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การที่มีกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อเข้ามาควบคุมก่อนที่การเฝ้าติดตามรังควานจะทวีความรุนแรงจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะป้องกันการกระทำความผิดอื่นที่อาจจะเกิดขึ้นและอาจเป็นการหยุดยั้งการเฝ้าติดตามรังควานตั้งแต่แรกก็อาจเป็นไปได้ ในการยับยั้งการเฝ้าติดตามรังควานตั้งแต่แรกนี้ หากผู้เสียหายไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หรือผู้เสียหายอาจเลือกดำเนินการฟ้องคดีด้วยตนเอง ระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับการลงโทษอาจไม่ทันต่อการป้องกันผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการเฝ้าติดตามรังควานได้ อีกทั้งการที่ผู้เสียหายเริ่มดำเนินการทางกฎหมายก็อาจเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ผู้กระทำความผิดกระทำการที่ร้ายแรงกว่าที่เป็นอยู่ต่อผู้เสียหายจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย ตามที่เกิดขึ้นในข่าวอยู่ในทุกวันนี้

¹² ปวีศร เลิศธรรมเทวี, *สิทธิทางรัฐธรรมนูญ* (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2564) 127-128.

¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว”

“การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าทางใดๆจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

โดยสรุปแล้วการกระทำที่เป็นเฝ้าติดตามรังควานั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำร้ายจิตใจ โดยผู้กระทำ ความผิดกระทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ¹⁴ ทำให้พวกเขาต้องบอบช้ำเป็น ระยะเวลาหลายวัน หลายสัปดาห์ หรือนานนับปี ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบชีวิตหรือการทำงาน เปลี่ยนหรือ ออกจากงาน เกิดความรู้สึกวิตกกังวล รู้สึกไร้พลัง รู้สึกเหนื่อยล้า ประสบปัญหาการนอนไม่หลับ และมีความคิดฆ่าตัวตาย เนื่องจากเหยื่อหรือผู้เสียหายไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้ ไม่ เพียงแต่กังวลกับสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแต่ยังรวมถึงสิ่งที่อาจเกิดขึ้นต่อไป นอกจากนี้ เหยื่อหรือผู้เสียหายอาจ ปวดหัวจากความเครียดตลอดเวลา มีปัญหาเกี่ยวกับกระเพาะอาหารและทางเดินอาหาร น้ำหนักตัวผันแปร ใจ สั่นและเหงื่อออกมากเกินไป¹⁵ นับว่าเป็นสิ่งรบกวนการใช้ชีวิตประจำวัน สร้างความรำคาญ สร้างความ หวาดกลัว คุกคามสวัสดิภาพ ความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัวของบุคคลทั่วไป จึงเห็นได้ว่าการเฝ้าติดตามรังควานส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและสภาพร่างกาย ตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างปกติสุข ทั้งนี้ พบว่าการ เฝ้าติดตามรังควานนั้นมีแนวโน้มอย่างมากที่จะนำไปสู่การกระทำผิดอย่างอื่นตามมา เช่น การกระทำ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย การกระทำผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น การเฝ้าติดตามรังควานจึงเป็นสิ่งที่ ไม่ควรเพิกเฉย ฉะนั้น หากมีกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายที่เป็นมาตรการในการป้องกันหรือยับยั้ง การเฝ้าติดตามรังควานในทันทีเมื่อมีการกระทำดังกล่าวไปปรากฏต่อพนักงานสอบสวน หรือในชั้นพิจารณา ของศาล โดยไม่จำเป็นที่ต้องรอให้มีการพิจารณาคดีเสร็จสิ้นไปเสียก่อน จะเป็นสิ่งที่ช่วยเหลือผู้เสียหายไม่ใ้ การเฝ้าติดตามรังควานรุนแรงขึ้นจนเกิดความเสียหายที่ไม่อาจเยียวยาได้ ด้วยเหตุนี้ในต่างประเทศจึงบัญญัติ กฎหมายขึ้นมา รวมถึงมีกระบวนการหรือมาตรการต่างๆ ออกมาใช้อย่างต่อเนื่องเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการ กระทำผิดเฝ้าติดตามรังควาน ในขณะที่ประเทศไทย พบว่ายังไม่เคยมีแนวคิดเกี่ยวกับการบัญญัติ กฎหมายให้มีกระบวนการหรือมาตรการต่างๆ ในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อนำมาใช้กับความผิดที่มีลักษณะเป็นการ เฝ้าติดตามรังควาน ทั้งที่การกระทำดังกล่าวมีรูปแบบของการกระทำที่มีลักษณะเฉพาะและยากต่อการควบคุม หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ผู้เสียหายจะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อมีการกระทำผิดอาญาใน ฐานความผิดที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะเสียก่อนและศาลได้มีคำพิพากษาว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดตาม กฎหมายแล้ว ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมาย ในชั้นก่อนฟ้องคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน ตลอดจนศึกษากฎหมายไทยและ กฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดกระบวนการหรือมาตรการทาง กฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองบุคคล จากการเฝ้าติดตามรังควานให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบัน

¹⁴ Action Against Stalking, 'The impact of stalking' (Action Against Stalking)
<<https://www.actionagainststalking.org/the-impact-of-stalking>> สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565.

¹⁵ Thomas Feiter, 'How stalking impacts victim' lives' (Fighterlaw, 20 April 2020)
<<https://www.fighterlaw.com/how-stalking-impacts-victims-lives/>> สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหา ตลอดจนผลกระทบของการกระทำอันเป็นการเฝ้าติดตาม รั้งความ

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีที่สนับสนุนการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรั้งความ

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรั้งความตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

1.2.4 เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรั้งความที่เหมาะสมจะนำมาบังคับใช้

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การเฝ้าติดตามรั้งความเป็นอาชญากรรมในการติดตามและเฝ้าดูบุคคลอื่นในช่วงเวลาหนึ่งอย่างผิดกฎหมายในลักษณะที่น่ารำคาญหรือคุกคาม ซึ่งเป็นการรบกวนหรือก่อกวนผู้อื่น โดยเจตนาที่กระทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทุกคนสามารถตกเป็นเหยื่อจากการเฝ้าติดตามรั้งความได้ โดยผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับเหยื่อเสมอไป ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลและอาจนำไปสู่การกระทำความผิดอื่นหรืออาชญากรรมอื่นที่มีความรุนแรง ด้วยเหตุที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายหรือกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรั้งความไว้เป็นการเฉพาะ จึงเป็นช่องโหว่ของกฎหมาย ทำให้บุคคลไม่ได้รับความคุ้มครองตามสมควร

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ โดยการกำหนดกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรั้งความ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบัน

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Document Research) เป็นหลัก โดยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หนังสือตำราคำอธิบายกฎหมาย เอกสารวิจัย วิทยานิพนธ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์สารสนเทศ

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่สนับสนุนการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรั้งความ ลักษณะรูปแบบของการเฝ้าติดตามรั้งความ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรั้งความ และวิเคราะห์เปรียบเทียบ

กับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำไปปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ เพื่อกำหนดกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานที่เหมาะสม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา ตลอดจนผลกระทบของการกระทำอันเป็นการเฝ้าติดตามรังควาน

1.6.2 ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีที่สนับสนุนการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน

1.6.3 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

1.6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานที่เหมาะสมจะนำมาบังคับใช้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและหลักสากลเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล

จากการเฝ้าติดตามรังควาน

เมื่อการเฝ้าติดตามรังควานเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่อาชญากรรมที่ร้ายแรง และเป็น การกระทำที่เป็นเหตุให้ความเป็นส่วนตัวถูกรุกล้ำจนก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าทางกายภาพหรือด้านจิตใจ แต่ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีเครื่องมือที่จะเข้ามาคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานได้โดยตรง แม้จะมีวิธีเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 กล่าวคือ การกักกัน การห้ามเข้าเขตกำหนด การเรียกประกันทัณฑ์บน การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง หรือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 จะกำหนดมาตรการหรือวิธีการ บรรเทาทุกข์ไว้ แต่มาตรการเหล่านี้ยังไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมต่อกรณีดังกล่าว

ในบทนี้จึงจะนำเสนอถึงแนวคิดพื้นฐานและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการเฝ้าติดตามรังควานเพื่อเป็นรากฐานในการทำความเข้าใจว่าการกระทำดังกล่าวนี้ไม่ใช่การกระทำความผิดเล็กน้อย แต่เป็น การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อปัจเจกชนและสังคมเป็นอย่างมาก ในส่วนนี้จะนำเสนอถึงสิทธิใน ความเป็นส่วนตัว หลักสิทธิมนุษยชน และลักษณะของการเฝ้าติดตามรังควาน เมื่อทำความเข้าใจถึงหลักการพื้นฐาน ดังกล่าวแล้ว จะนำเสนอถึงรูปแบบมาตรการป้องกันที่สมควรนำมาปรับใช้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของ ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าว ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม วิธีการเพื่อความปลอดภัย และผู้กระทำความผิดติดนิสัย เพื่อแสดงให้เห็นถึงหลักคิดและความจำเป็นที่จะต้อง มีมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าวเพิ่มขึ้นอีกด้วย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว หลักสากลและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิใน ความเป็นส่วนตัว และหลักสิทธิมนุษยชน

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว

(1) ความหมายของสิทธิในความเป็นส่วนตัว

ในทางวิชาการ “ความเป็นส่วนตัว” (Privacy) มีหลายความหมายซึ่งขึ้นอยู่กับกรอบแนวคิด และศาสตร์ที่นำมาใช้ในการศึกษา นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับคุณค่าที่หลากหลาย จึงยังไม่มี ความหมายสากลที่ ยอมรับโดยทั่วไป (Universal accepted definition) ตัวอย่างความหมายทั่วไปทางวิชาการ เช่น ความเป็น ส่วนตัว (Privacy) หมายถึง ความประสงค์ของปัจเจกบุคคลที่จะไม่ถูกก้าวล่วง (Free of intrusion) ในทาง สังคมศาสตร์ปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้อธิบายความเป็นส่วนตัวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่น ในสังคม นักวิชาการบางท่านเห็นว่าความเป็นส่วนตัว (Privacy) หมายถึง ความสัมพันธ์กับสังคมที่เป็นศูนย์

(Zero-relationship) ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นในสังคม¹⁶ ดังนั้น การจำกัดนิยามความหมายของ คำว่า “สิทธิส่วนตัว” นั้นเป็นเรื่องยาก จึงต้องอาศัยแนวทางที่ต่างประเทศให้การยอมรับและคุ้มครองไว้ โดยทั่วไปแล้วสิทธิส่วนตัว ได้แก่¹⁷

1. สิทธิส่วนตัวภายนอก คือ ชื่อ เครื่องหมาย เครื่องหมายประจำตระกูล เครื่องหมายของสมาคม เครื่องแบบหรือสัญลักษณ์ของสมาคม เครื่องหมายการค้า
2. สิทธิส่วนตัวเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียง คือ เกียรติยศชื่อเสียงส่วนตัว เกียรติยศชื่อเสียงทางวิชาชีพหรือการค้า
3. สิทธิส่วนตัวเกี่ยวกับความลับ คือ ความลับส่วนตัว สภาพจิต สุขภาพ ชีวิตครอบครัว ความลับทางวิชาชีพหรือการค้า ความเป็นอิสระในการดำรงชีวิต การเปิดเผยตน การดักฟังโทรศัพท์ สิทธิที่จะไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ
4. สิทธิส่วนตัวภายนอก คือ ชีวิต ร่างกาย อนามัย (การรบกวนทางกาย) และจิตใจ (การรบกวนทางจิตใจ)

สำหรับความหมายของคำว่า “สิทธิในความเป็นส่วนตัว” (Privacy) มีผู้อธิบายความหมายไว้หลายประการ เช่น

ตามพจนานุกรม เช่น สภาวะของการอยู่ตามลำพังโดยไม่มีใครเฝ้าดูหรือแทรกแซงหรือสถานะที่เป็นอิสระปราศจากความสนใจจากสาธารณชน¹⁸ ความเป็นอิสระจากการรุกรานโดยไม่ได้รับอนุญาต¹⁹ ความเป็นอิสระในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยปราศจากการเฝ้าดูหรือล่วงรู้จากบุคคลอื่น²⁰

Black’s Law Dictionary ให้ความหมายไว้ว่า สิทธิในความเป็นส่วนตัว หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังเสรี ปราศจากการรบกวนจากบุคคลภายนอก กล่าวโดยทั่วไป สิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิที่ปลอดจากการแทรกแซงจากรัฐในกิจกรรมของแต่ละบุคคลโดยเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของแต่ละ

¹⁶ คณาธิป ทองรวีวงศ์, *คำอธิบายหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2565) 2.

¹⁷ ชูชีพ ปิณฑศิริ, ‘การละเมิดความเป็นส่วนตัว’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2525) 3-4.

¹⁸ Oxford Learner’s Dictionaries, ‘Privacy’ (Oxford Learner’s Dictionaries) <<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/privacy>> สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2566.

¹⁹ Merriam-Webster, ‘Privacy’ (Merriam-Webster) <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/privacy>> สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2566.

²⁰ Collins, ‘Privacy’ (Collins) <<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/privacy>> สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2566.

บุคคลที่จะเลือกในการดำเนินชีวิตของตนไม่ว่าในเรื่องครอบครัว หรือเรื่องความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือเป็นสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่จะถอนตนเองจากการที่จะถูกพิจารณาโดยสังคม ถ้าเขาเลือกที่จะทำเช่นนั้น²¹

Michael A. Zimmerman, King, O'Neill, 1976²² ให้ความหมายไว้ว่า สิทธิในความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล หมายถึง สิทธิที่จะอยู่คนเดียวโดยปราศจากการแทรกแซงจากบุคคลอื่น หรือถูกแทรกแซงน้อยที่สุด รวมไปถึงสิทธิที่จะปกป้องตนเองจาก

1. การแทรกแซงในชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และความเป็นอยู่ในบ้าน
2. การแทรกแซงเรื่องกายและจิตใจ หรือความประพฤติในเรื่องเพศและอิสรภาพทางความคิด

3. การเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติยศ
4. การถูกทำให้มัวหมองในสายตาสาธารณชน
5. การเปิดเผยเรื่องส่วนตัวอย่างไม่เคารพและทำให้อับอาย
6. การนำชื่อหรือสิ่งที่บ่งบอกว่าเป็นบุคคลนั้นไปใช้ประโยชน์
7. การสอดแนม การสอดรู้สอดเห็น การจับตามอง และการรบกวน
8. การแทรกแซงในการโต้ตอบจดหมาย
9. เปิดเผยข้อมูลความลับทางวิชาชีพที่บุคคลนั้นได้ให้หรือได้รับ
10. นำการติดต่อสื่อสาร การเขียน การพูดที่เป็นส่วนตัวไปใช้ในทางที่ผิด

สุขุม ศุภนิธย์ ให้ความหมายไว้ว่า สิทธิในความเป็นส่วนตัว หมายถึง การ “ดำเนินชีวิต” ของบุคคลผู้หนึ่งในสังคมที่เขาอยู่อาศัยอย่างมีความสงบ โดยปราศจากการเข้ารบกวน หรือนำไปเปิดเผยต่อสาธารณชนที่ทำให้เขารู้สึกไร้ค่า หรือเปื้อนหน้า หรือสูญเสียศักดิ์ศรีในความเป็นตัวเองในการดำเนินชีวิต เช่นนั้น ซึ่งความหมายของการดำเนินชีวิตของบุคคลมีการดำเนินกิจกรรมได้หลายรูปแบบ โดยคำนึงสภาพการปกครองในสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม และยุคสมัยเป็นองค์ประกอบ ซึ่งสามารถกล่าวสั้นๆได้ว่า เป็นสิทธิที่จะดำเนินชีวิตตามอัธยาศัยของตนโดยชอบด้วยกฎหมาย²³

จึงอาจกล่าวได้ว่า สิทธิในความเป็นส่วนตัว คือ สถานะที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่างๆ และมีความสันโดษ ไม่ติดต่อสัมพันธ์กับสังคม ขอบเขตที่บุคคลควรจะได้รับคุ้มครองและได้รับความเคารพในสิทธิความเป็นส่วนตัว คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ มีสิทธิที่จะแสวงหาความสุขในชีวิตตามวิถีทางที่เป็นไปได้เท่าที่ไม่เป็นการรบกวนล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น

²¹ วีระพงษ์ บึงไกร, ‘การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543) 15.

²² มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์, ‘ขอบเขตความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา’ ใน *รวมบทความงานวิชาการประจำปี ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2549 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2549) 26-27.

²³ ชื่นอารี มาลีศรีประเสริฐ, ‘การคุ้มครองสิทธิส่วนตัว’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539) 14.

หรือสาธารณชน หรือขัดต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อย นอกจากนี้ ในสังคมสมัยใหม่ยังคงมีความเชื่อว่า บุคคลจะสามารถเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ในพื้นที่ส่วนตัว โดยปราศจากการสอดส่องจ้องมองจากสังคมภายนอก และพื้นที่เช่นนั้นเองบุคคลจะสามารถพัฒนาบุคลิกภาพและความเห็นของตนเองขึ้นได้โดยเสรี รวมไปถึงสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับบุคคลที่ตนไว้วางใจได้อย่างเต็มที่ปราศจากความกังวลว่าจะถูกขัดขวางแทรกแซง²⁴ จึงมีความจำเป็นต้องคุ้มครองและป้องกันความเป็นส่วนตัว²⁵

ทั้งนี้ ในปี ค.ศ.1967 ที่ประชุมคณะกรรมการนักนิติศาสตร์ระหว่างประเทศ (International Commission of Jurists) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ได้ให้ความหมายของสิทธิในความเป็นส่วนตัว²⁶ ว่าหมายถึง สิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง (Right to be alone) โดยมีการรบกวนแทรกแซงในระดับที่น้อยที่สุด และมีการขยายความว่าหมายถึงสิทธิของปัจเจกชนที่จะดำเนินชีวิตโดยได้รับการคุ้มครองจากการกระทำที่กระทบต่อสิทธิความเป็นส่วนตัว ดังนี้

1. การแทรกแซงในชีวิตความเป็นส่วนตัว ครอบครัว และเคหสถาน
2. การแทรกแซงในทางกายภาพ หรือในทางจิตใจหรือศีลธรรมและเสรีภาพในทางความคิด
3. การกระทำต่อเกียรติยศและชื่อเสียง การไขข่าวแพร่หลายข้อความอันฝ่าฝืนความจริง

ทำให้เสื่อมเสียต่อสาธารณชน

4. การเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้องซึ่งน่าอับอายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นส่วนตัว
5. การใช้ชื่อหรือเครื่องหมายชี้เฉพาะโดยไม่มีอำนาจ
6. การสืบความลับ การติดตามเฝ้าดู การรบกวน
7. การแทรกแซงการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน
8. การเปิดเผยความลับที่ได้มาเนื่องด้วยการประกอบวิชาชีพ
9. การใช้งานโดยมิชอบซึ่งการติดต่อสื่อสารส่วนบุคคล

สิทธิในความเป็นส่วนตัวจึงมีลักษณะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประเภทหนึ่งของมนุษย์ทุกคน และเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด เป็นสิทธิในการที่มนุษย์จะดำรงชีพอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุข ใช้ชีวิตตามความต้องการและความปรารถนาของตน ปราศจากการรบกวนหรือการละเมิดจากบุคคลอื่น โดยทุกคนมีหน้าที่ต้องให้ความเคารพในความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นในสังคม

(2) ทฤษฎีพื้นฐานสิทธิในความเป็นส่วนตัว²⁷

²⁴ ลูดีร์ตัน ทิพย์สัมฤทธิ์กุล, 'กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับความเป็นส่วนตัวในโลกดิจิทัล' (กันยายน - ธันวาคม 2560) 3 ตุลาคม 38, 38.

²⁵ ชูชีพ ปิณฑสิริ (เชิงอรรถ 17) 3.

²⁶ วิรมณ ดาวดวง, 'ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีอาชญากรรมไซเบอร์' (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2564) 19.

²⁷ นคร เสรีรักษ์, *ความเป็นส่วนตัว: ความคิด ความรู้ ความจริง และพัฒนาการเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์ฟ้าฮ่าม 2563) 62-66.

สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Privacy) เป็นคำที่ปรากฏอยู่ในนิยามหนึ่งของสิทธิส่วนบุคคล (Personal Right) เป็นการย้ำให้เห็นถึงความสำคัญที่มนุษย์ทุกคนต้องปฏิบัติต่อความเป็นส่วนตัวของคุณในฐานะที่เป็นสาระสำคัญของสิทธิในความเป็นตัวตนของมนุษย์ ในสมัยโบราณความเข้าใจเบื้องต้นของ “ความเป็นส่วนตัว” คือ การที่ไม่ร่วมอยู่กับคนอื่นหรือการปลีกตัวออกจากสังคม เช่นในสมัยโรมัน ความคิดเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวยอมรับว่าคุณแต่ละคนมีเขตแดนของตัวเอง ซึ่งเขตแดนดังกล่าวเสมือนเป็นที่พำนักพักพิงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ภายในดินแดนส่วนตัวนี้เป็นดินแดนเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลเท่านั้น และเป็นที่ปราศจากการเข้ามาเกี่ยวข้องของคนอื่นในสังคม

1. ความเป็นส่วนตัวในทางปรัชญา นักปรัชญาหลายท่านพยายามที่จะให้คำจำกัดความและกำหนดขอบเขตคำว่า “ส่วนตัว” แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าของท่านใดได้รับการยอมรับว่าชัดเจนที่สุด อย่างไรก็ตาม คำสอนที่มักได้รับการกล่าวถึงเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเสมอคือคำสอนของอริสโตเติล (Aristotle) ได้อธิบายว่า “ความเป็นส่วนตัว” ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับร่างกายและการดำเนินชีวิตของสมาชิกภายในครอบครัว และมีเจ้าบ้านคือผู้เป็นพ่อ หรือผู้ชายที่เป็นผู้อาวุโสที่เป็นเจ้าบ้าน และเป็นผู้ทรงสิทธิในความเป็นส่วนตัวนั้น ซึ่งสถานะของ “ความเป็นส่วนตัว” ในทางปรัชญา หมายถึง ภาวะพื้นฐานของบุคคลที่ไม่ต้องต่อสู้แย่ง และไม่ต้องขอพิสูจน์ ความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานโดยธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งแฝงอยู่ในตัวบุคคลนั้นๆ มาตั้งแต่เกิด

2. ความเป็นส่วนตัวในทางศาสนา ขอบเขตของความเป็นส่วนตัวปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์ ในบทคำสอนเกี่ยวกับศีลธรรมของมนุษย์ “ความเป็นส่วนตัว” เกิดจากคำสอนเรื่องการกำเนิดของมนุษย์ อัดัมและอีฟได้ขโมยกินผลไม้ต้องห้ามในสวนของพระเจ้า ทำให้ทั้งสองได้สำนึกถึงความอับอายที่ต่างต้องอยู่ในร่างกายที่เปลือยเปล่าโดยปราศจากสิ่งปกปิดร่างกาย จึงได้นำใบไม้มาประดิษฐ์เป็นที่ปิดบังส่วนของร่างกายที่ไม่ต้องการให้คนอื่นเห็น ความเป็นส่วนตัวของคุณในคำสอนทางศาสนาจึงได้แก่สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายของคุณ สิ่งใดหรือเรื่องใดก็ตามที่เกี่ยวกับตัวบุคคล ถือว่าเป็นเรื่อง “ส่วนตัว” ทั้งสิ้น

3. ความเป็นส่วนตัวในทฤษฎีกฎหมาย นับจากศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา แนวความคิดเกี่ยวกับขอบเขตความเป็นส่วนตัวมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยอธิบายความเป็นส่วนตัวว่า ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกาย ครอบครัว และรวมถึงทรัพย์สินด้วย เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว แนวความคิดการแบ่งขอบเขตระหว่าง “ส่วนตัว” ออกจากขอบเขต “สาธารณะ” มีความชัดเจนมากขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อมั่นในความเป็นส่วนตัวว่าเป็นสิทธิของมนุษย์ที่สามารถป้องกันมิให้รัฐหรือบุคคลใดล่วงล้ำดินแดนส่วนตัวของปัจเจกบุคคล กระแสการเรียกร้องให้รัฐรับรองและประกันสิทธิ เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชนเกิดขึ้นทั่วไป มีการแบ่งแยกทรัพย์สินส่วนตัวออกจากสาธารณะ โดยอธิบายว่าเอกชนย่อมมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตนและมีความชอบธรรมที่จะหวงแหนทรัพย์สินและกีดกันบุคคลอื่นหรือแม้กระทั่งฝ่ายปกครองไม่ให้เข้าแทรกแซงทรัพย์สินของตนโดยพลการ ดังคำอธิบายของ จอห์น ล็อก (John Locke) ที่ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสวงหาทรัพย์สิน ทรัพย์สินไม่ว่าจะได้มาจากสิ่งที่ไม่ใช่เจ้าของ ทรัพย์สินที่ได้มาโดย

การใช้ความรู้ความสามารถ หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการดัดแปลงทำตัวทรัพย์สินใหม่จากสิ่งต่างๆในธรรมชาติ ให้เป็นไปตามความต้องการของตัวเองถือว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินส่วนตัว

สำหรับขอบเขตคำว่า “ส่วนตัว” นั้น หากพิจารณาคำศัพท์ตามตัวอักษร คำว่า “ส่วนตัว” (Private) หมายถึง สภาพความเป็นอยู่เฉพาะตัว การแยกตัวอยู่อย่างสันโดษภายในที่รโหฐานที่ไม่มีคนอื่นเข้าร่วมด้วย การอยู่ได้ด้วยตนเอง หรือเฉพาะภายในครอบครัว ส่วนที่แยกออกจากสาธารณะ เป็นอิสระจากการปกครองของรัฐ หรือไม่เกี่ยวกับสาธารณะ หรือหากมองในแง่ของความลับจะหมายถึงส่วนที่ต้องการให้มีใครเข้ามาดูเห็น หรือสอดแทรกเข้ามาร่วมคิดร่วมรับรู้และตัดสินใจ เป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับสังคม หรืออย่างน้อยสามารถเลือกที่จะอนุญาตให้บุคคลใดเข้ามาร่วมในความเป็นส่วนตัวของเขา

โดยที่ปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารและการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยทั่วไป คำว่า “ส่วนตัว” ได้แก่ ความสามารถในการคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (Self-Determination) ในการควบคุมข้อมูลข่าวสารของตน การที่บุคคลจะมีความสามารถคิดและตัดสินใจนี้ได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีและอยู่ในเขตแดนส่วนตัว (Privacy Sphere) ของแต่ละคน เขตแดนส่วนตัวนี้ตรงข้ามกับเขตแดนสาธารณะ (Public Sphere) ได้แก่ ขอบเขตที่นอกเหนือไปจากพื้นที่ “ส่วนตัว” อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่ร่วมกันและการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อกันและกัน หรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน

Alan F. Westin อธิบายว่า ภายในขอบเขต “ส่วนตัว” สามารถพิจารณาได้ 3 ลักษณะ คือ

1. เป็นเรื่องของการอยู่อย่างสันโดษ (Solitude) ซึ่งเป็นการมองในทางกายภาพ คือ เป็นการจำกัดการเข้าถึงโดยบุคคลภายนอก

2. เป็นความลับเฉพาะบุคคล (Secrecy) คือ ข้อเท็จจริงที่สามารถรู้เห็นได้เฉพาะบุคคลบุคคลภายนอกหรือสาธารณชนไม่สามารถเข้าร่วมรู้เห็นได้

3. การมีอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) คือ บุคคลมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของตน การมีชีวิตที่เป็นอิสระปราศจากการควบคุมโดยรัฐ ถือว่าเป็นสถานะที่บุคคลอื่นหรือแม้กระทั่งรัฐก็ไม่สามารถเข้าไปก้าวก่ายรู้เห็นในการกระทำหรือความสัมพันธ์กับบุคคลในเรื่องส่วนตัว (Privacy) ของบุคคลได้

การพิจารณาเพื่อที่จะตัดสินใจว่าข้อเท็จจริงใดเป็นเรื่อง “ส่วนตัว” เป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ เหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้น อาจเป็นเรื่องส่วนตัวในสังคมหนึ่งแต่ในอีกสังคมหนึ่งอาจไม่นับว่าเป็นเรื่องส่วนตัวเลยก็ได้ อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามที่จะสรุปขอบเขตของ “ความเป็นส่วนตัว” เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณา ได้แก่

1. เป็นเรื่องเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายของบุคคล
2. เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคล
3. เป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่ บุคคลในครอบครัว ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว เพศสัมพันธ์ การเกิด การตายของบุคคลในครอบครัว

4. เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น แนวทางการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการติดต่อสื่อสาร
 5. เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวความคิด ทศนคติ ความเชื่อในลัทธิหรือศาสนา หรือลัทธิทางการเมือง
 6. เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน หรือภายในกลุ่มบุคคลที่ตั้งขึ้น
 7. เป็นเรื่องเกี่ยวกับกรณีอื่นๆ ที่อาจถือได้ว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล
- นอกเหนือจากนี้ต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายและแนวความคิดในการดำรงชีวิตของคนในสังคม หรือต้องพิจารณาจากแนวปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมว่าถือเรื่องใดเป็นเรื่องส่วนตัวเรื่องใดเป็นเรื่องสาธารณะ

(3) ประเภทของสิทธิในความเป็นส่วนตัว

สิทธิในความเป็นส่วนตัวอาจเป็นสิ่งที่ยากที่สุดในการนิยามและจำกัดขอบเขต เพราะต้องพิจารณาเนื้อหา สภาพสังคม วัฒนธรรม และพฤติการณ์ประกอบด้วยการคุ้มครองจะมุ่งเน้นไปที่สิทธิในการอยู่อย่างสันโดษ ดังนั้น คำจำกัดความของสิทธิในความเป็นส่วนตัวจึงมีความแตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพแวดล้อมในแต่ละประเทศ²⁸ สิทธิในความเป็นส่วนตัวนั้นครอบคลุมความเป็นส่วนตัวของบุคคลอยู่ด้วยกัน 4 ด้าน ดังนี้²⁹

(3.1) สิทธิในความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสาร (Information Privacy) เป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการใดๆ ต่อข้อมูลดังกล่าว เช่น การรวบรวม และการบริหารจัดการข้อมูลเป็นส่วนตัว ทั้งนี้ ความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวนั้นมีหลักสากลที่เป็นกรอบในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Guidelines on the protection of Privacy and Transborder Data Flows of Personal Data) ขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) มีหลักเกณฑ์ ดังนี้³⁰

(3.1.1) หลักข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นต้องชอบด้วยกฎหมายและต้องใช้วิธีการที่เป็นธรรมและเหมาะสม โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นต้องให้เจ้าของข้อมูล รู้เห็น รับรู้ หรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

²⁸ Global Internet Liberty Campaign, 'Privacy and Human Rights An International Survey of Privacy Laws and Practice' (Global Internet Liberty Campaign) <<https://gilc.org/privacy/survey/intro.html>> สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2566.

²⁹ นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์, 'สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับ "ข้อมูลส่วนบุคคล" กับมาตรการคุ้มครองตาม "ร่าง พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ..." (ธันวาคม 2557) 4 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 732, 740.

³⁰ บรรเจิด สิงคะเนติ, นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และเรวดี ขวัญทองยิ้ม, 'ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to privacy) (รายงานการศึกษาวิจัยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 2554) 6-7.

(3.1.2) หลักคุณภาพของข้อมูล คือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นั้นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นว่า “จะนำไปใช้ทำอะไร” และเป็นไปตามอำนาจหน้าที่และวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนั้นข้อมูลดังกล่าวจะต้องถูกต้อง สมบูรณ์ หรือทำให้เป็นปัจจุบันหรือทันสมัยอยู่เสมอ

(3.1.3) หลักการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ คือ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ว่า ข้อมูลที่มีการจัดเก็บรวบรวมนั้น เก็บรวบรวมเพื่ออะไร พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาที่เก็บรวบรวมหรือรักษาข้อมูลนั้น ตลอดจนกรณีที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่นว่านั้นให้ชัดเจน

(3.1.4) หลักข้อจำกัดในการนำไปใช้ คือ ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะต้องไม่มีการเปิดเผยทำให้มีหรือปรากฏในลักษณะอื่นใด ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งในวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(3.1.5) หลักการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล คือ จะต้องมีการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลของบุคคลที่เหมาะสม เพื่อป้องกันความเสี่ยงภัยใดๆ ที่อาจจะทำให้ข้อมูลนั้นสูญหาย เข้าถึง ทำลาย ใช้ ดัดแปลงแก้ไข หรือเปิดเผยโดยมิชอบ

(3.1.6) หลักการเปิดเผยข้อมูล คือ ควรมีประกาศนโยบายให้ทราบโดยทั่วกัน หากมีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาแนวนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลควรเปิดเผยหรือประกาศไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งให้ข้อมูลใดๆ ที่สามารถระบุเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐผู้ให้บริการที่อยู่ ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

(3.1.7) หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล คือ ให้บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลได้รับแจ้งหรือยืนยันจากหน่วยงานของรัฐที่เก็บรวบรวมหรือจัดเก็บข้อมูลทราบว่า “หน่วยงานของรัฐนั้นๆ ได้รวบรวมข้อมูลหรือจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวหรือไม่ ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม”

(3.1.8) หลักความรับผิดชอบ คือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(3.2) สิทธิในความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (Communication Privacy) เป็นการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวและความลับในการติดต่อสื่อสารที่ได้กระทำในรูปแบบต่างๆ เช่น การส่งจดหมาย การพูดคุยทางโทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด

(3.3) สิทธิในความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily Privacy) เป็นการคุ้มครองในชีวิตร่างกายของบุคคลในทางกายภาพที่จะไม่ถูกดำเนินการใดๆ อันเป็นการละเมิด เช่น การทดสอบทางพันธุกรรม (genetic tests) การทดสอบยา (drug testing) เป็นต้น

(3.4) สิทธิในความเป็นส่วนตัวในดินแดนหรืออาณาเขต (Territorial Privacy) เป็นการคุ้มครองกรณีเกี่ยวกับการจำกัดมิให้บุคคลอื่นดำเนินการใดๆ อันเป็นการละเมิดความเป็นอยู่ส่วนตัวในสถานที่

ใดสถานที่หนึ่ง เช่น สถานที่ทำงาน หรือสถานที่สาธารณะ ทั้งนี้ รวมทั้งการติดกล้องวงจรปิด และการตรวจสอบหมายเลขบัตรประชาชนของบุคคลเพื่อการเข้าที่พักอาศัย (ID checks) ID checks)

2.1.2 หลักสากลและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว

(1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (Universal Declaration of Human Rights of 1948)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (Universal Declaration of Human Rights of 1948) มีลักษณะเป็นเครื่องกำหนดสิทธิมนุษยชนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดหลักการทั่วไปและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนและเพื่อรับรองและยืนยันถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เชื่อว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ติดตัวกับมนุษย์ ไม่อาจเพิกถอนหรือถูกพรากไปจากมนุษย์ได้ ซึ่งเป็นเอกสารที่ทั่วโลกตกลงใช้ร่วมกันเป็นแนวทางนำไปสู่เสรีภาพและความเท่าเทียมที่นานาประเทศต่างเห็นพ้องกันว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการปกป้องเพื่อให้มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างเสรี เท่าเทียมและมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ สีผิว ศาสนา จึงเปรียบเสมือนเสาหลักในการประกันศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน เสรีภาพการแสดงออก การเข้าถึงการศึกษา สิทธิในการขอลี้ภัย รวมไปถึงสิทธิทางการเมืองและประชาสังคม เช่น สิทธิในการมีชีวิตอิสระเสรี และความเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ยังมีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น ประกันสังคม สุขภาพ และการมีที่อยู่อาศัย³¹

เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติประกอบด้วยสมาชิกประเทศต่างๆ ได้มีข้อมติรับรองและประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลกอย่างแท้จริง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจึงถือเป็นเอกสารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอันเป็นมาตรฐานสากลที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันจัดทำขึ้น นอกจากนี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยังเป็นพื้นฐานของการตรากฎหมายและการทำข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่างๆ ในระยะเวลาต่อมาอีกด้วย³²

สิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 โดยได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ใน ข้อ 12 กำหนดว่า

“บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสาร หรือจะถูกกลั่นแกล้งและชื่อเสียงมิได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการลบลู่ดังกล่าวนี้”³³

³¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, ‘ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน’ (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย) <<https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/what-udhr/>> สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2566.

³² บรรเจิด สิงคะเนติ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์ และเวรตี ขวัญทองยิ้ม (เชิงอรรถ 30) I.

³³ Article 12 of Universal Declaration of Human Rights of 1948

(2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) เป็นสนธิสัญญาที่มุ่งคุ้มครองสิทธิบุคคลในฐานะที่เป็นพลเมืองและสิทธิในทางการเมืองด้านต่างๆ โดยให้คำมั่นสัญญาว่าภาคีจะเคารพสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของบุคคล รวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพในศาสนา เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการชุมนุม สิทธิเลือกตั้ง และสิทธิในการได้รับการพิจารณาความอย่างยุติธรรม ดังนั้นรัฐภาคีต้องเคารพและประกันสิทธิของบุคคล

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1966 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1976³⁴ โดยได้ยอมรับถึงศักดิ์ศรีโดยกำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และเป็นสิ่งไม่อาจแบ่งแยกได้ และตระหนักว่าสิทธิเหล่านี้มาจากศักดิ์ศรีโดยกำเนิดของมนุษย์ ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญานี้โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวเพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน

สิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ในข้อ 17 กำหนดว่า

1. “บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกกลบหลู่เกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้
2. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือกลบหลู่เช่นว่านั้น”³⁵

No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy family, home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation, Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

³⁴ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, ‘International Covenant on Civil and Political Rights’ (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights) <<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>> สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2566.

³⁵ Article 17 of International Covenant on Civil and Political Rights

1.No one shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his honour and reputation.

2.Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

สิทธิเช่นนี้จัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันต่อการแทรกแซงทั้งปวง ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเกิดจากหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ตาม ฉะนั้น ตราบโดที่บุคคลยังคงอยู่ในสังคมยังคงมีความจำเป็นต้องคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัว³⁶

(3) อนุสัญญาแห่งสภายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights : ECHR)

อนุสัญญาแห่งสภายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นอนุสัญญาเต็มรูปแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และห้ามการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและเป็นอันตรายของผู้คนในประเทศต่างๆที่เป็นสมาชิกของสภายุโรป อนุสัญญานี้จัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและให้สิทธิปัจเจกชนที่เป็นพลเมืองของรัฐภาคีซึ่งกล่าวหาว่ารัฐภาคีละเมิดสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญานี้สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลนี้ได้ นอกจากนี้ การพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวตามกฎหมายภายในของประเทศภาคีก็มีการอ้างอิงสิทธิขั้นพื้นฐานตามอนุสัญญาดังกล่าวด้วย³⁷

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองในอนุสัญญาแห่งสภายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโดยได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ใน ข้อ 8 กำหนดว่า

1. “บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว ที่อยู่อาศัยและการติดต่อสื่อสาร

2. รัฐไม่ควรเข้าไปแทรกแซงสิทธิดังกล่าว เว้นแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย และเป็นความจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย เพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยของสาธารณะ หรือเพื่อความผาสุกทางเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อป้องกันจลาจล หรืออาชญากรรม เพื่อป้องกันสุขภาพ หรือศีลธรรม หรือเพื่อป้องกันสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น”³⁸

(4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

กฎหมายรัฐธรรมนูญ (Constitutional Law) หมายถึง บรรดาบทบัญญัติแบบแผนที่ว่าด้วยการจัดระเบียบทางการเมืองการปกครองของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดรูปแบบของรัฐ รูปแบบการปกครอง โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่ใช้อำนาจสูงสุดในรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่ใช้อำนาจสูงสุดใน

³⁶ กุลพล พลวัน, *สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก* (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2547) 260-261.

³⁷ คณาธิป ทองรวีวงศ์ (เชิงอรรถ 16) 6.

³⁸ Article 8 of European Convention on Human Rights

1. Everyone has a right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. there shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as in accordance with law and this necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for freedoms of others.

ในรัฐกับประชาชน ตลอดจนการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน³⁹ ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของรัฐธรรมนูญ คือ รัฐธรรมนูญจัดว่าเป็นกฎหมายมหาชน หมายความว่า ด้วยความเป็นกฎหมายมหาชนที่เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนหรือกับหน่วยงานอื่นของรัฐ ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนหรือกับหน่วยงานอื่นของรัฐ หากเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน จะกล่าวอ้างรัฐธรรมนูญโดยตรงไม่ได้ ต้องพิจารณาไปตามกฎหมายเอกชนที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน⁴⁰

ในยุคเริ่มแรกเมื่อมีการก่อตั้งรัฐมีความเห็นกันว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญและไม่ใช่นโยบายของรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดโครงสร้างและกลไกในการปกครองรัฐ ต่อมาในยุคประชาธิปไตยได้ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพ รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของประเทศต่างๆ ได้บัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นหลักประกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจก้าวล่วงเข้าไปรุกรานสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากเกินไปจนเกินสมควร สิทธิและเสรีภาพที่ได้บัญญัติไว้ในเอกสารที่เป็นรัฐธรรมนูญ เริ่มปรากฏครั้งแรกในประเทศอังกฤษ ในเอกสารที่มีชื่อว่า Bill of Right ค.ศ. 1688 (พ.ศ. 2231) ซึ่งได้ห้ามการจับกุมตัวบุคคลโดยไม่มีหมายจับ ห้ามค้นบ้านหรือค้นตัวบุคคลโดยผิดกฎหมาย⁴¹

สำหรับ “สิทธิในความเป็นส่วนตัว” อันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่สำคัญของการจำกัดอำนาจรัฐในการกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคล ในประเทศไทยได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงพอที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

ตามมาตรา 32 จึงมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขที่เป็นข้อยกเว้น สิทธิของบุคคลในครอบครัวถูกบัญญัติเป็นครั้งแรกไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 (มาตรา 43) และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (มาตรา 47) ได้บัญญัติเพิ่มเรื่องสิทธิของบุคคลในเกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นส่วนตัว และได้บัญญัติในทำนองเดียวกันไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ เพื่อวางหลักการในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนบทบัญญัติในวรรคสอง คงหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

³⁹ สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์, *คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 10, สำนักพิมพ์ไอดีเดีย พรินต์ติ้ง 2562) 13.

⁴⁰ มานิตย์ จุมปา, *คู่มือศึกษาวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ* (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2562) 1.

⁴¹ มานิตย์ จุมปา, *หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 5, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2564) 79-80.

พุทธศักราช 2550 (มาตรา 35) เป็นบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคล มิให้ถูกละเมิด ตลอดทั้งเพื่อกำกับและควบคุมรัฐในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของปัจเจกบุคคลต่อสาธารณะ⁴²

ทั้งนี้ ตามมาตรา 32 ปรากฏอยู่ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งในทางหลักการแล้วหมวดนี้บัญญัติขึ้นเพื่อรับรองแนวคิดที่ว่ามนุษย์ควรได้รับความคุ้มครองจากรัฐเพื่อที่จะสามารถรักษาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ได้ โดยห้ามมิให้รัฐใช้อำนาจทางนิติบัญญัติออกกฎหมายเพื่อลดทอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือเกินจำเป็น ความในหมวด 3 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ปรับปรุงหลักการจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ โดยเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยให้ครอบคลุมกว้างขึ้นกว่าเดิม จึงบัญญัติให้สอดคล้องกับหลักสากล เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันในระบอบประชาธิปไตย

แม้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้เปลี่ยนวิธีการเขียนใหม่ให้เป็นสากลมากขึ้น โดยวางหลักการให้อะไรที่ไม่ได้ห้ามไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย สามารถทำได้และได้รับการคุ้มครอง ซึ่งเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างกว้างขวาง ทำให้บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำ การนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่การใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นต้องมีขอบเขต มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม ต้องไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วยเช่นกัน

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนเป็นที่รู้จักและถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายนับตั้งแต่มีการตั้งองค์การสหประชาชาติ แม้ว่าในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 จะได้กล่าวถึงคำว่าสิทธิมนุษยชนไว้ในที่ต่างๆ หลายแห่ง แต่ก็ไม่ได้กำหนดความหมายของคำว่าสิทธิมนุษยชนไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น หากจะแปลความหมายตามตัวอักษร สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่เป็นมนุษย์ย่อมมีสิทธิดังกล่าวตั้งแต่เกิดจนตาย โดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อจำกัดกฎหมาย⁴³

การที่เราจะทราบว่าความหมายของสิทธิมนุษยชน มีความจำเป็นต้องทราบแนวคิดในเรื่องสิทธิ ตามธรรมชาติ เนื่องจากสิทธิตามธรรมชาติคือที่มาหรือต้นกำเนิดอันสำคัญยิ่งของสิทธิมนุษยชน⁴⁴ และมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดที่จะคุ้มครองสิทธิของบุคคล ซึ่งตามแนวคิดดังกล่าวมีสาระสำคัญว่า มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาเท่าเทียมกัน มนุษย์มีสิทธิบางประการที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย สิทธิดังกล่าวได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพในร่างกาย และความเสมอภาค ซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่อาจโอนแก่กันได้และ

⁴² สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, *ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560* (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2562) 47.

⁴³ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, *สิทธิมนุษยชน* (พิมพ์ครั้งที่ 6, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2561) 17.

⁴⁴ วีระ โลจายะ, *กฎหมายสิทธิมนุษยชน (LA253)* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2524) 3.

ใครจะล่วงละเมิดมิได้ หากมีการล่วงละเมิดอาจจะก่อให้เกิดอันตราย เกิดความเสียหาย หรือกระทบกระเทือน เสื่อมเสียต่อสภาพความเป็นมนุษย์ได้

ในระดับสากล แม้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 จะไม่ได้กำหนดความหมายของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” เอาไว้อย่างชัดเจน แต่ในอารัมภบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ได้กล่าวถึงการยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกันและที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งหมดแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพโลก⁴⁵ รวมถึงข้อ 1 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ซึ่งกล่าวว่ามนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ แต่ละคนมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ⁴⁶ นอกจากนี้ สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของสิทธิมนุษยชนไว้ว่า สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิโดยธรรมชาติซึ่งอยู่ติดตัวกับมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะมีความเชื่อ ศาสนา ชาติกำเนิดหรือเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา ภาษา หรือสถานะอื่นใด มนุษย์ทุกคนมีสิทธิมนุษยชนเท่าเทียมกัน โดยปราศจากเลือกปฏิบัติ สิทธิเหล่านี้ล้วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เชื่อมโยง และไม่อาจแบ่งแยกได้

ทั้งนี้ กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม⁴⁷ ให้ความหมายของสิทธิมนุษยชนว่า สิทธิมนุษยชน คือ สิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน เพื่อให้คนๆ นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้และมีการพัฒนา สิทธิมนุษยชนจึงมี 2 ระดับ คือ

ระดับแรก สิทธิที่ติดตัวคนทุกคนมาแต่กำเนิด ไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจใดๆ ของรัฐทุกรัฐ สิทธิเหล่านี้ได้แก่ สิทธิในชีวิต ห้ามฆ่าหรือทำร้ายต่อชีวิต ห้ามการค้ามนุษย์ ห้ามทรมานอย่างโหดร้าย คนทุกคนมีสิทธิในความเชื่อ มโนธรรม หรือลัทธิทางศาสนา ทางการเมือง มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกหรือการสื่อความหมายโดยวิธีการอื่น สิทธิมนุษยชนเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับสิทธิเหล่านี้ก็ดำรงอยู่ซึ่งอย่างน้อยอยู่ในมโนธรรมสำนึกบาปบุญคุณโทษที่อยู่ในตัวของแต่ละคน เช่น แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่า การฆ่าคนเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่คนทุกคนมีสำนึกได้ว่า การฆ่าคนนั้นเป็นสิ่งต้องห้ามเป็นบาปในทางศาสนา เป็นต้น

ระดับที่สอง เป็นสิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปของกฎหมายหรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล ได้แก่ การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับความคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคของหญิงชาย สิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันการว่างงาน การได้รับบริการทางด้านสาธารณสุข ความสามารถแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมอย่างอิสระ สามารถได้รับความ

⁴⁵ นพนิธิ สุริยะ, *สิทธิมนุษยชน: แนวคิดและการคุ้มครอง* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2559) 43.

⁴⁶ Article 1 of Universal Declaration of Human Rights of 1948

All human beings are born free and equal in dignity and rights. They are endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood.

⁴⁷ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, *บทวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ และเชื่อมโยงเพื่อวางทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2557-2561)* (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม 2556) 2.

เพลิตเพลินจากศิลปะ วัฒนธรรมในกลุ่มของตน เป็นต้น สิทธิมนุษยชนในระดับที่สองนี้ต้องเขียนรับรองไว้ในกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญหรือแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐของแต่ละประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันว่าทุกคนที่อยู่ในรัฐนั้นจะได้รับความคุ้มครองชีวิตความเป็นอยู่ให้มีความเหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์

2.2 ลักษณะของการเฝ้าติดตามรังควาน

2.2.1 ความหมายของการเฝ้าติดตามรังควานทางกายภาพ

ในพจนานุกรมของเคมบริดจ์ (Cambridge Dictionary) ได้มีคำนิยามของคำว่า “การเฝ้าติดตามรังควาน” หรือ “stalking” ว่าหมายถึง อาชญากรรมในการเฝ้าติดตามและการเฝ้าดูใครบางคนในช่วงเวลาหนึ่งอย่างผิดกฎหมาย⁴⁸

Pathé & Mullen ได้ให้คำนิยามของคำว่า “การเฝ้าติดตามรังควาน” ว่าหมายถึง กลุ่มพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งก่อให้เกิดการคุกคามและการสื่อสารที่ไม่พึงประสงค์ อย่างซ้ำๆ บ่อยๆ ซึ่งการคุกคามดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นการติดตาม การเดินเตร็ดเตร่ในบริเวณใกล้เคียง การเฝ้าระวังและการเข้าใกล้ นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงการสื่อสารผ่านจดหมาย โทรศัพท์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ กราฟฟิตีหรือบันทึกแนบ เช่น แปะข้อความไว้ที่รถของเหยื่อ ในบางกรณีมีการกล่าวหาเท็จ ช่มชู้ หรือทำร้ายเหยื่อ⁴⁹

Meloy & Gothard ได้ให้คำนิยามของคำว่า “การเฝ้าติดตามรังควาน” ว่าหมายถึง รูปแบบการคุกคามหรือการก่อกวนที่ผิดปกติหรือระยะยาวที่มุ่งไปยังบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งรูปแบบการคุกคามเป็นการกระทำที่เปิดเผยมากกว่าหนึ่งครั้งในการแสวงหาเหยื่อและเป็นการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเหยื่อมองว่าเป็นการคุกคาม⁵⁰

หนังสือ “The Psychology of Stalking Clinical and Forensic Perspectives” อธิบายว่าการเฝ้าติดตามรังควาน (stalking)⁵¹ คือ อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการไล่ตามบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งซึ่งเป็นการคุกคามและอาจเป็นอันตรายได้ คำนิยามนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐหรือแต่ละประเทศ โดยทั่วไปแล้วจะมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. มีรูปแบบของการคุกคามทางพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นโดยไม่พึงประสงค์
2. การคุกคามทางพฤติกรรมอาจเกิดขึ้นโดยปริยายหรือโดยชัดแจ้ง และ
3. ผลจากการคุกคามทางพฤติกรรมเช่นนั้น ส่งผลทำให้ผู้ที่ถูกคุกคามรู้สึกหวาดกลัว

⁴⁸ Cambridge Dictionary, ‘Stalking’ (Cambridge Dictionary)

<<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/stalking>> สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2566.

⁴⁹ Paul E. Mullen, Michele Pathé and Rosemary Purcell, *Stalkers and their victims* (Cambridge University Press 2000) 7.

⁵⁰ เพิ่งอ้าง 6-7.

⁵¹ J. Reid Meloy, *The Psychology of Stalking Clinical and Forensic Perspectives* (Academic Press limited 1998) 2.

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การเฝ้าติดตามรังควาน คือ การกระทำที่จิตใจ มุ่งร้าย ติดตามหรือคุกคามบุคคลอื่นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซึ่งเป็นการคุกคามต่อความปลอดภัยของบุคคลนั้น ในทางจิตเวชศาสตร์ (Psychiatry) นำคำว่า “stalking” มาใช้ โดยหมายถึง กลุ่มของพฤติกรรมใดๆ ก็ตามที่บุคคลหนึ่งใช้เพื่อสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมาย โดยลักษณะของพฤติกรรมเหล่านั้นจะเกิดขึ้นซ้ำๆ บ่อยๆ และดำเนินไปซ้ำๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อมุ่งประสงค์ที่จะก่อให้เกิดเหวี่ยงเหวือให้เกิดความหวาดกลัว เช่น การสะกดรอยตามเหยื่อ การโทรศัพท์พูดจาข่มขู่ ใช้ถ้อยคำลามก หยาดคาย และรวมไปถึงการทำลายทรัพย์สินของเหยื่อด้วย⁵²

2.2.2 รูปแบบของการเฝ้าติดตามรังควาน

การเฝ้าติดตามรังควานเป็นมากกว่าการติดตามใครบางคน แต่ยังคงรวมถึงวิธีการต่างๆ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นต่อหน้าเหยื่อหรือผู้เสียหายหรือทางออนไลน์ก็ได้ การเฝ้าติดตามรังควานจึงถูกกำหนดให้เป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งมุ่งไปยังบุคคลใดบุคคลหนึ่งในลักษณะต่อเนื่องหรือทำซ้ำๆ กัน ส่งผลทำให้บุคคลนั้นจำต้องเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันไป หรือรู้สึกกลัว ประหมาหรือตกอยู่ในอันตราย แม้ว่าการเฝ้าติดตามรังควานมักจะมุ่งตรงไปที่บุคคลที่เคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันทั้งในอดีตหรือปัจจุบัน แต่บุคคลนั้นอาจถูกเฝ้าติดตามรังควานโดยเพื่อนเก่า เพื่อนร่วมห้อง เพื่อนร่วมโรงเรียน เพื่อนที่ทำงาน หรือคนที่พวกเขาเคยพบหน้ากันเป็นครั้งคราวหรือไม่เคยพบกันมาก่อนเลยก็ตาม ซึ่งรวมถึงการจับคู่จากแอปหาคู่ด้วย ดังนั้น การเฝ้าติดตามรังควานสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน รูปแบบของพฤติกรรมเฝ้าติดตามรังควานจึงสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การโทรศัพท์ การส่งจดหมาย การส่งข้อความหรือส่งอีเมลที่ไม่ต้องการโดยมีลักษณะซ้ำๆ การเฝ้าติดตามหรือบังเอิญปรากฏตัวในทุกสถานที่ที่บุคคลนั้นไป การมาแสดงตนที่บ้านหรือสถานที่ประกอบการของเหยื่อหรือผู้เสียหาย รวบรวมข้อมูลของเหยื่อหรือผู้เสียหายผ่านเพื่อน บุคคลในครอบครัว เพื่อนร่วมงานหรือคนรู้จัก การติดต่อกับผู้อื่นเพื่อรับข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงตัวเหยื่อหรือผู้เสียหาย การให้ของขวัญหรือสิ่งของอื่นๆ การข่มขู่ การทำลายทรัพย์สิน การกระจายข่าวลือ รวมถึงการเผชิญหน้าส่วนตัว⁵³

2.2.3 ลักษณะของผู้กระทำความผิดฐานการเฝ้าติดตามรังควาน

การเฝ้าติดตามรังควานเป็นปัญหาสำคัญทั่วโลก ซึ่งมีรูปแบบของพฤติกรรมที่คาดไม่ถึง มีความน่ากลัว และอาจนำไปสู่การสูญเสียต่อชีวิตได้ การเฝ้าติดตามรังควานไม่เพียงแต่เป็นปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากความหลงใหลเพียงเท่านั้น แต่เป็นการกระทำที่มีการวางแผนเพื่อควบคุม ขู่ขู่ หรือทำอันตรายต่อชีวิตของเหยื่อหรือผู้เสียหาย การเฝ้าติดตามรังควานมักถูกคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกกระทำโดยอดีตคนรักหรือผู้ที่เหยื่อหรือ

⁵² จอมพล พัทธ์กษัตริย์อิน, ‘การตามรังควานบนอินเทอร์เน็ต (Cyberstalking) กับความผิดทางอาญาในสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร’ (กันยายน - ธันวาคม 2548) 19 วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 51, 53.

⁵³ Health & Wellness Services, ‘3 things everyone should know about stalking’ (University of Colorado Boulder) <<https://www.colorado.edu/health/blog/stalking>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.

ผู้เสียหายเคยมีความสัมพันธ์กันและเลิกไปด้วยกันเอง แต่แท้จริงแล้วมีบางกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายถูกเฝ้าติดตามรังควานโดยผู้คนที่พวกเขาแทบไม่เคยรู้จักมาก่อนหรือเป็นคนแปลกหน้า

ผู้กระทำความผิดฐานการเฝ้าติดตามรังควาน (stalker) มักจะถูกนำเสนอในภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ในฐานะผู้ชายที่หลงใหลหรือคลั่งไคล้ผู้หญิง แต่ในความเป็นจริงมีเหตุผลที่แตกต่างกันว่าทำไมบางคนถึงกลายเป็นผู้กระทำความผิดฐานสะกดรอยตาม จิตแพทย์จึงกำหนดลักษณะของผู้กระทำความผิดฐานสะกดรอยตามขึ้นเพื่อประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับเหยื่อหรือผู้เสียหาย การศึกษาเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดฐานสะกดรอยตามจึงมีประโยชน์ในการทำความเข้าใจถึงแรงจูงใจหรือมูลเหตุจูงใจของผู้กระทำความผิด ซึ่งสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่จะช่วยจิตแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตจะได้เข้าใจเหยื่อหรือผู้เสียหายได้ดีขึ้น Paul E. Mullen, Michele Pathé และ Rosemary Purcell นักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ เห็นว่า พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดอาจเกิดจากการถูกปฏิเสธ ความไม่พอใจ และกรณีอื่นๆ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแรงจูงใจของผู้กระทำความผิดฐานการเฝ้าติดตามรังควาน การเกิดความสัมพันธ์กับเหยื่อหรือผู้เสียหาย และประวัติความผิดปกติทางจิต ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะของผู้กระทำความผิดฐานสะกดรอยตาม ดังนี้⁵⁴

(1) Rejected Stalker

ผู้กระทำความผิดลักษณะนี้พบได้บ่อยและมีความร้ายแรงที่สุด บางคนถูกปฏิเสธจากบุคคลที่พวกเขาต้องการมีความสัมพันธ์ด้วยหรือความสัมพันธ์สิ้นสุดลง โดยส่วนใหญ่แล้วผู้กระทำความผิดลักษณะนี้ไม่ได้เป็นคนที่มีความผิดทางจิตเวช แต่เป็นคนที่มีความมั่นใจในตัวเองต่ำ เมื่อถูกปฏิเสธจึงสูญเสียความมั่นใจและมีความเชื่อในตัวเองลดลง แรงจูงใจของคนกลุ่มนี้จึงเป็นการแสวงหาความมั่นใจกลับคืนมา โดยการพยายามมองหาวิธีการเพื่อกอบกู้ความสัมพันธ์หรือต้องการอยู่ใกล้ชิดกับเหยื่อหรือผู้เสียหายให้มากที่สุด พฤติกรรมที่พบบ่อย คือ ต้องการทวงคืนอดีต ต้องการคืนดีหรือการแก้แค้นเท่านั้น ผู้กระทำความผิดจึงมีแนวโน้มก่อความรุนแรงถึงขั้นทำร้ายร่างกายกับเหยื่อหรือผู้เสียหายได้

(2) Predatory Stalker

ผู้กระทำความผิดลักษณะนี้จะหมกมุ่นเรื่องเพศหรือมีจินตนาการทางเพศที่เบี่ยงเบน มีความสนใจในทางเพศ โดยการสะกดรอยตามเพื่อค้นหาจุดอ่อนของเหยื่อหรือผู้เสียหาย และไม่มีคำเตือน ทำให้เหยื่อหรือผู้เสียหายไม่ได้นึกถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะเริ่มต้นด้วยวิธีการแอบดูจนนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ หรือในบางกรณีผู้กระทำความผิดมีเจตนาเพียงต้องการทำให้เหยื่อหวาดกลัวและได้รับความพึงพอใจจากการเฝ้าดูแทนที่จะทำร้ายเหยื่อหรือผู้เสียหายในทางเพศ⁵⁵

⁵⁴ Thomas Feiter, '7 Different types of stalkers' (Fighterlaw, 17 March 2020) <<https://www.fighterlaw.com/7-different-types-of-stalkers/>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.

⁵⁵ TorchStone, Malique carr and Scott Stewart, 'Understanding and Countering Stalkers' (TorchStone, 4 June 2020) <<https://www.torchstoneglobal.com/understanding-and-countering-stalkers/>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.

(3) Incompetent Stalker

ผู้กระทำความผิดลักษณะนี้จะมีแรงจูงใจจากความเหงา จึงมักจะเกิดขึ้นในบริบทที่แสงหาความสัมพันธ์ ซึ่งจะกำหนดเป้าหมายเป็นคนแปลกหน้าหรือคนรู้จักก็ได้ โดยที่ทราบดีอยู่แล้วว่าเป้าหมายไม่สนใจ แต่ยังคงคาดหวังว่าความประพฤติของตนเองจะส่งผลทำให้เกิดความสัมพันธ์ขึ้นได้ ผู้กระทำความผิดมักจะเป็นผู้ที่มีการเข้าสังคมที่ไม่เหมาะสม มีปัญหาในการเข้าสังคม

(4) Resentful Stalker

ผู้กระทำความผิดลักษณะนี้มีแรงจูงใจมาจากความปรารถนาที่จะแก้แค้น มีความเชื่อว่าตนเองถูกทำร้าย ถูกทำให้ขายหน้า หรือได้รับความเดือดร้อนจากความอยุติธรรม ซึ่งความไม่พอใจอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น การถูกไล่ออก การถูกรังแก หรือเป็นผลมาจากข้อพิพาททางกฎหมาย ผู้กระทำความผิดจึงรู้สึกที่ตนเองเป็นเหยื่อ เป็นหน้าที่ที่จะต้องต่อสู้กลับ จึงตอบโต้กลับด้วยการมุ่งเน้นไปที่การแก้แค้น ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจึงเลือกใช้การเฝ้าติดตามรังควานเป็นวิธีการเอาคืนเหยื่อหรือผู้เสียหาย ซึ่งการเฝ้าติดตามรังควานด้วยความโกรธแค้นนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากอาการป่วยทางจิตขั้นรุนแรงของผู้กระทำความผิด ทำให้รู้สึกที่ตนเองมีอำนาจเหนือเหยื่อหรือผู้เสียหาย กระตุ้นให้เหยื่อหรือผู้เสียหายเกิดความกลัว

(5) Intimacy-Seeker Stalker

ผู้กระทำความผิดลักษณะนี้มักจะรู้สึกเหงา ขาดความรักหรือคู่ครอง โดยมีแรงจูงใจที่จะสร้างความสัมพันธ์หรือความใกล้ชิดกับเหยื่อหรือผู้เสียหายที่ส่วนใหญ่มักจะเป็นคนแปลกหน้าหรือคนรู้จักที่กลายเป็นเป้าหมายของความต้องการความสัมพันธ์ของผู้กระทำความผิด โดยมักจะแอบเฝ้าติดตามรังควานผู้ที่แอบชอบบ่อยครั้ง ซึ่งเกิดจากความเจ็บป่วยทางจิตขั้นรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อผิดๆ เกี่ยวกับเหยื่อหรือผู้เสียหาย เช่น ความเชื่อที่ว่าพวกเขามีความสัมพันธ์กันอยู่แล้ว แม้ว่าจะไม่มีอยู่จริงก็ตาม

(6) Political Stalker

ผู้กระทำความผิดลักษณะนี้มีแรงจูงใจมาจากความเชื่อทางการเมือง ซึ่งอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับเหยื่อหรือผู้เสียหาย

(7) Hitmen

ผู้กระทำความผิดลักษณะนี้ได้รับจ้างมา โดยจะเฝ้าติดตามรังควานเพื่อกระทำการฆาตกรรมเหยื่อหรือผู้เสียหาย

2.2.4 ลักษณะของเหยื่อหรือผู้เสียหาย

บุคคลที่จะตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามรังควานแบ่งออกได้ ดังนี้⁵⁶

(1) บุคคลที่มีชื่อเสียง

เนื่องจากบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น บุคคลในวงการบันเทิง นักแสดง นักร้อง ศิลปิน นายแบบ นางแบบ มีเสน่ห์ดึงดูดอย่างมาก จึงกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้คนต้องการจะเข้ามาเพื่อได้ใกล้ชิดด้วย บางคน

⁵⁶ วิจิตรา เลิศศิริญกิจ, 'ความผิดฐานเฝ้าติดตามและข่มขู่' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550) 13-14.

เพียงได้ส่งจดหมายหรือมอบของขวัญให้ โดยชื่นชมในฐานะแฟนคลับก็มีความสุขแล้ว แต่ในขณะที่บางคนต้องการมากกว่านั้น คือ ต้องการจะติดต่อกับบุคคลที่มีชื่อเสียงเหล่านั้นมากกว่าปกติ นอกจากนี้ บุคคลที่มีบุคลิกลักษณะพิเศษ เช่น เพื่อนบ้านหญิงที่มีเสน่ห์ รวมถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงแต่เป็นที่น่ารังเกียจก็อาจจะตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดได้เช่นกัน

(2) บุคคลธรรมดาทั่วไป

ไม่เพียงแต่บุคคลที่มีชื่อเสียงเท่านั้นที่จะตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามรั้งควาน บุคคลธรรมดาทั่วไปก็ตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายได้เช่นกัน ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจจะเป็นคนแปลกหน้า อดีตคนรัก เพื่อนร่วมงาน

ในหนังสือ “The Psychology of Stalking Clinical and Forensic Perspectives” ได้อธิบายถึงประเภทของเหยื่อไว้ สามารถแบ่งลักษณะของเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการถูกละเมิดตาม ดังนี้⁵⁷

(2.1) Simple Obsessional

คือ เหยื่อหรือผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดรู้จักกันมาก่อน จึงเป็นกรณีที่พบได้บ่อยที่สุด แม้ว่าการเฝ้าติดตามรั้งควานจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเสมอไป แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเช่นนี้ เช่น อดีตสามีหรือภรรยาหรืออดีตคู่เดท โดยมักจะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลฝ่ายหนึ่งเริ่มต้นการคุกคาม ช่มชู้ ทำร้ายจิตใจ จนบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งต้องการแยกตัวออกจากความสัมพันธ์นี้ แรงจูงใจของผู้กระทำความผิดจึงเป็นการบีบบังคับเหยื่อหรือผู้เสียหายให้กลับเข้าสู่ความสัมพันธ์โดยการหาทางแก้แค้นด้วยการทำลายชีวิตของเหยื่อหรือผู้เสียหาย จึงส่งผลทำให้นำไปสู่สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวได้ ตรงกันข้ามกับความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกันไปมากกว่าการออกเดทในระยะสั้นๆ โดยฝ่ายหนึ่งตัดสินใจที่จะไม่ติดต่อไป การเลิกหาดังกล่าวไม่ได้เป็นผลมาจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเสมอไป แต่เป็นเรื่องของบุคคลสองคนพิสูจนกันแล้วว่าเข้ากันไม่ได้ในเวลานั้น อย่างไรก็ตาม ในบางสถานการณ์ที่ฝ่ายหนึ่งมีระดับอารมณ์ที่รุนแรงซึ่งเป็นผลมาจากการสูญเสียการควบคุมหรือรู้สึกถูกละเมิดอย่างไม่เหมาะสม ดังนั้น ความผิดปกติทางบุคลิกภาพจึงนำไปสู่การตอบสนองที่รุนแรงขึ้น เช่น การละเมิด การข่มขู่ว่าจะทำอันตราย

(2.2) Love Obsessional

คือ เหยื่อหรือผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ผู้กระทำความผิดจะรู้จักเหยื่อหรือผู้เสียหายผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ โดยมุ่งเน้นไปที่บุคคลที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายกรณีที่เหยื่อหรือผู้เสียหายเป็นบุคคลธรรมดา ผู้กระทำความผิดมักจะมีภาวะของโรคจิตเภทหรือโรคอารมณ์สองขั้ว การกระทำจะปรากฏในรูปแบบติดต่อผ่านจดหมายเพื่อรบกวนเหยื่อหรือผู้เสียหาย เมื่อเวลาผ่านไปผู้กระทำความผิดไม่ได้รับตอบกลับหรือไม่มีการตอบกลับในเชิงบวกจะเริ่มแสดงความไม่พอใจ ความโกรธ และมีความตั้งใจที่จะเผชิญหน้ากับเหยื่อหรือผู้เสียหาย นอกจากนี้ยังมีสถานการณ์ที่ผู้กระทำความผิดหลงใหลในความรักซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วไป เช่น ผู้หญิงคนหนึ่งได้รับ

⁵⁷ J. Reid Meloy (เชิงอรุณ 51) 76-79.

โทรศัพท์ที่ก่อกวนจากผู้ชายที่โทรมาหาและพูดคุยเรื่องการขอออกเดทกับหญิงสาวรายนั้น จากการสืบสวนสอบสวนพบว่าคืนก่อนเกิดเหตุ หญิงสาวคนดังกล่าวออกไปเที่ยวโดยก่อนกลับบ้านได้แลกเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์กับบุคคลอื่น ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ในระยะใกล้กับเหยื่อหรือผู้เสียหายได้แอบฟังการสนทนาและจดจำหมายเลขโทรศัพท์ของเหยื่อหรือผู้เสียหาย จากนั้นได้โทรศัพท์เพื่อก่อกวนเป็นระยะเวลาหลายเดือน

(2.3) Erotomanic

คือ เป็นกรณีที่แตกต่างกันจาก Love Obsessional เนื่องจากผู้กระทำความผิดหลงเชื่อว่าตนเองเป็นที่รักของเหยื่อหรือผู้เสียหาย เกิดจากความคิดไปเอง ทั้งที่ความจริงแทบจะไม่รู้จักหรือได้เข้าใกล้บุคคลนั้นเลย ลักษณะเด่นคือผู้กระทำความผิดมักจะเป็นผู้หญิง และเหยื่อหรือผู้เสียหายมักเป็นผู้ชายสูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง แม้ว่าจะพบได้ยากในประชากรทั่วไป แต่ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นของการสะกดรอยตาม เช่น ผู้หญิงที่เชื่อว่าผู้ชายหลงรัก จึงเริ่มต้นบทสนทนาที่เป็นส่วนตัว แสดงความเชื่อที่ว่าพวกเขามีส่วนร่วมในความสัมพันธ์

(2.4) False Victimization Syndrome

คือ เป็นกรณีที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลคนหนึ่งสร้างสถานการณ์ขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการถูกเฝ้าติดตามรังควานซึ่งในความเป็นจริงไม่มีการเฝ้าติดตามรังควานเกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดมักจะเป็นผู้หญิง และมีแรงจูงใจมาจากความพยายามที่จะรื้อฟื้นความสัมพันธ์ที่ล้มเหลว ต้องการเป็นศูนย์กลางของความสนใจ อาจจะมีการทำร้ายตัวเอง เช่น ผู้หญิงคนหนึ่งเชื่อว่าสามีของเธอเป็นชู้กับเลขานุการของเธอเอง เธอจึงปลอมแปลงเอกสารรายงานบันทึกประจำวันของตำรวจโดยระบุว่ามีชายคนหนึ่งบุกเข้าไปในบ้านและทำร้ายเธอ ทำให้เกิดบาดแผลฉกรรจ์หลายแห่ง นอกจากนี้ยังพบจดหมายที่ปรากฏข้อความข่มขู่อีกหลายฉบับทิ้งไว้ที่ระเบียงหน้าบ้าน เหตุการณ์ทั้งหมดสร้างความตื่นตระหนกแก่ฝ่ายสามี จนทำให้สามีพาเธอไปที่ทำงานด้วยเพื่อความปลอดภัยของเธอเอง เหตุผลของการกระทำลงไปทั้งหมดนั้นเพียงเพื่อดึงความสนใจของสามีให้กลับมาที่ตัวของเธอเอง

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

2.3.1 ความหมายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

อาชญากรรมนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากปัญหาในสังคม ด้วยความทันสมัยและความเจริญของเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ในปัจจุบันการก่ออาชญากรรมได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนเป็นปัญหาก่อให้เกิดความหวาดกลัวและส่งผลกระทบต่อชีวิต สุขภาพ และทรัพย์สินแก่คนในสังคมโดยทั่วไป ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นด้วย บทบาทของเหยื่อจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น การพิจารณาความหมายของเหยื่ออาชญากรรมต้องคำนึงถึงลักษณะของเหยื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อกับอาชญากร และความรับผิดชอบของเหยื่อต่อการประกอบอาชญากรรม จึงมีการให้คำนิยามความหมายของคำว่า “เหยื่อ” ไว้อย่างหลากหลาย เช่น

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายว่า คำว่า “เหยื่อ” หมายถึง อาหารที่ใช้ล่อสัตว์ เครื่องล่อ ตัวรับเคราะห์ เช่น เหยื่อกระสุน⁵⁸

ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ให้ความหมายว่า คำว่า “เหยื่อ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Victim” ซึ่งเป็นคำที่กล่าวกันมานานนับศตวรรษ หมายถึง บุคคลหรือสัตว์ที่ถูกนำมาสังเวและฆ่าเสียให้ตาย เพื่อเป็นการบูชาญตามลัทธิศาสนาต่างๆ ตามความเชื่อแต่ละคน คำว่า “เหยื่อ” นี้มาจากคำว่า “Suffer” ซึ่งแปลว่าความทุกข์ ดังนั้น คำว่า “เหยื่อ” อาจพอสรุปความได้ว่า หมายถึง ความทุกข์ยากหรือความเสียหายที่ได้รับจากการประทุษร้ายต่อชีวิต ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินโดยบุคคลอื่น หรือการประทุษร้ายต่อตนเองซึ่งทำให้บุคคลนั้นตกอยู่ในสภาพผู้เสียหายหรือทุกข์ยากเพราะการกระทำนั้นๆ⁵⁹

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ให้ความหมายว่า คำว่า “เหยื่ออาชญากรรม” หมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับความเสียหายในชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งอาจพิจารณาแยกออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้⁶⁰

1. เหยื่อปฐมภูมิ หมายความว่า ความรวมถึงบุคคลผู้ได้รับผลร้ายโดยตรงจากอาชญากรรม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มแรก เป็นเหยื่อที่ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดหรือเหยื่อที่ไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด เช่น เจ้าของบ้านที่ถูกลักทรัพย์ในเคหสถานขณะนอนหลับ ซึ่งเหยื่อกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับความเห็นใจจากสังคมโดยทั่วไป กลุ่มสอง เป็นเหยื่อที่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดหรือเหยื่อที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในระดับต่างๆ มักจะได้รับความเห็นใจจากสังคมโดยทั่วไปน้อยกว่ากลุ่มแรก

2. เหยื่อทุติยภูมิ หมายความว่า ความรวมถึงญาติพี่น้องและบุคคลใกล้ชิดของผู้ตกเป็นเหยื่อปฐมภูมิ เช่น บิดามารดา สามีภรรยา บุตร เพราะเหยื่อทุติยภูมิย่อมได้รับผลกระทบของอาชญากรรมที่ขยายเป็นวงกว้างทั้งรูปธรรมและนามธรรมตามเหยื่อปฐมภูมิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านจิตใจ

3. เหยื่อตติยภูมิ หมายถึง บุคคลที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง หรือไม่ใช่บุคคลใกล้ชิดของผู้ตกเป็นเหยื่อปฐมภูมิโดยตรง แต่มีความสัมพันธ์กับเหยื่อปฐมภูมิในฐานะเพื่อนร่วมงานในองค์กรเดียวกันหรือในฐานะเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกัน ซึ่งระดับความกระทบกระเทือนจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ความรุนแรงของอาชญากรรม ระดับความผูกพันภายในชุมชน

พ.ต.ท. ดร.ปกรณ์ มณีปกรณ์ ให้ความหมายว่า คำว่า “ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม” หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำความผิด หรืออาชญากรโดยปราศจากความยินยอมของผู้นั้น ผู้เสียหายได้รับความเสียหายทางร่างกาย ทางทรัพย์สิน และหมายความว่า

⁵⁸ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ 2546) 1305.

⁵⁹ วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2540) 151.

⁶⁰ ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, ‘สิทธิที่เหยื่ออาชญากรรมพึงได้รับจากกระบวนการยุติธรรม’ (ตุลาคม - ธันวาคม 2535) 4 วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 381, 389-394.

รวมถึงผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิด ได้แก่ ครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง สามี ภริยาและบุตร หรือบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบอุปการะ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังหมายความครอบคลุมถึงบริษัท ห้างร้านหรือธุรกิจอื่นๆ ด้วย⁶¹

Black Law Dictionary ให้ความหมายว่า คำว่า “เหยื่อ” หมายถึง บุคคลที่ได้รับอันตรายจากอาชญากรรม การละเมิดหรือความผิดอื่นๆ (a person harmed by a crime, tort, or other wrong.)⁶²

คณะกรรมการ Task Force on Services for Victim of Crime ของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศออสเตรเลีย ให้ความหมายว่า คำว่า “เหยื่อ” หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือเสื่อมเสียสิทธิจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการผิดกฎหมายอาญารวมตลอดถึงการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ (abuse of power) นอกจากนี้ยังเห็นว่าเหยื่ออาจจะถูกกระทำโดยรัฐผ่านหน่วยงานต่างๆ หรือบริษัทภาคเอกชน เป็นต้น⁶³

จึงอาจกล่าวได้ว่า เหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim)⁶⁴ หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หรือได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือได้รับผลกระทบใดๆ จากการประกอบอาชญากรรม หรือเสื่อมเสียสิทธิจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นความผิดกฎหมายอาญา ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะของเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ⁶⁵

1. ผู้เสียหายหรือเหยื่อโดยตรง (Direct Victim) คือ บุคคลที่ได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดกฎหมายนั้นโดยตรง

2. ผู้เสียหายหรือเหยื่อโดยอ้อม (Indirect Victim) คือ บุคคลที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่าการกระทำผิดกฎหมายนั้นจะไม่ได้เกิดขึ้นกับเขาโดยตรงก็ตาม นั่นก็หมายถึงบุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย อาจเกิดขึ้นได้ 3 กรณี คือ เกิดจากความยินยอมของผู้เสียหาย เกิดจากอำนาจของกฎหมาย และเกิดจากคำสั่งศาล

เหตุผลที่จำเป็นต้องมีบทบัญญัติเรื่อง “ผู้มีอำนาจจัดการแทน” เนื่องจากสิทธิในความเป็นผู้เสียหายถือเป็นเรื่องเฉพาะตัว ไม่อาจโอนหรือตกทอดเป็นมรดกได้ ดังนั้น ถ้าไม่ได้มอบอำนาจให้ดำเนินคดีแทนแล้ว ผู้เสียหายจำต้องดำเนินคดีด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีที่ผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี มีภาระต้องดูแลบุตร หรือเป็นผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งมีวุฒิภาวะหรือสภาพจิตใจบกพร่องจนไม่สามารถดำเนินคดีด้วยตนเองได้ หรือผู้เสียหายโดยตรงถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

⁶¹ ปกรณ์ มณีปกรณ์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (สำนักพิมพ์ไอ เอ็น จี การพิมพ์ 2549) 44.

⁶² Advocacy & Evidence Resources, ‘Is “Victim” Ever An Impermissible Term In Criminal Trials?’ (Temple University Beasley School of Law) <<https://law.temple.edu/aer/2022/02/24/is-victim-ever-an-impermissible-term-in-criminal-trials/>> สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566.

⁶³ วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, ‘สิทธิของเหยื่อ: กรณีเด็ก’ (มีนาคม 2535) 1 บทบัณฑิตย 111, 111.

⁶⁴ ปิติกาญจน์ สิทธิเดช, ‘การพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา’ (เอกสารวิชาการส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)” รุ่นที่ 13 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม 2552) 7.

⁶⁵ สุดสงวน สุธีสร, *เหยื่ออาชญากรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543) 2.

หรือเป็นนิติบุคคลซึ่งต้องมีผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ เป็นผู้ดำเนินการแทน ดังนั้น จึงจำเป็นที่กฎหมายต้องบัญญัติให้มีบุคคลที่กฎหมายเห็นว่ามีความเหมาะสมหรือสมควรที่จะกำหนดให้อำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยตรง⁶⁶ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้⁶⁷

มาตรา 4 บัญญัติว่า

ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เอง โดยมีต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน

ภายใต้บังคับมาตรา 5(2) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

ตามมาตรา 4 วรรคแรก แสดงให้เห็นว่าการฟ้องคดีอาญาเป็นกระบวนการพิจารณา ไม่ใช่นิติกรรมเป็นการบัญญัติไว้เพื่อรับรองสิทธิของภริยาเท่านั้น แม้กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้เช่นนี้ภริยาก็ใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองได้ ส่วนความในวรรคสองเป็นการบัญญัติเพื่อเพิ่มสิทธิให้แก่สามี⁶⁸ แต่ต้องได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดแบบของการอนุญาตให้ฟ้องคดีแทนไว้ว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องเป็นการให้อนุญาตโดยชัดแจ้งเท่านั้น ในทางตรงกันข้าม ภริยาไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนสามีตามมาตรา 5 แม้จะได้รับอนุญาตจากสามีโดยชัดแจ้งก็ตาม ทั้งนี้ คำว่า “สามีภริยา” ในที่นี้หมายถึงสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

มาตรา 5 บัญญัติว่า

บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

1. ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล
2. บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา เฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้
3. ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดซึ่งได้กระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

ตามมาตรา 5(1) ให้อำนาจผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์หรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล ซึ่งสามารถจัดการแทนในคดีอาญาได้ทุกคดี จึงไม่รวมถึงผู้เสมือนไร้ความสามารถซึ่งสามารถจัดการได้เองโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์

⁶⁶ ธานิศ เกศพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 14, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2561) 133.

⁶⁷ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2564) 164-167.

⁶⁸ สหรัฐ กิติ ศุภการ, หลักและคำพิพากษา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 11, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2563) 53.

ตามมาตรา 5(2) คำว่า “บุพการี” และ “ผู้สืบสันดาน” ต้องถือตามความเป็นจริงตามสายโลหิต จึงไม่รวมถึงบุตรบุญธรรม และคำว่า “สามีหรือภริยา” หมายความว่าเฉพาะกรณีต้องเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น กฎหมายกำหนดให้อำนาจจัดการแทนเฉพาะกรณีของผู้เสียหายโดยตรงถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเพื่อคุ้มครองรักษาสิทธิของตนเองในขณะนั้นได้โดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ ผู้เสียหายโดยตรง ต้องไม่มีส่วนก่อนหรือส่วนร่วมในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือประมาท

ตามมาตรา 5(3) คำว่า “ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล” หมายถึง ผู้ที่แสดงออกซึ่งความประสงค์ของนิติบุคคล⁶⁹ และต้องเป็นกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้เสียหายโดยตรง ไม่รวมกรณีผู้แทนนิติบุคคลเป็นผู้เสียหายเอง

มาตรา 6 บัญญัติว่า

ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถกระทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้นๆ ญาติของผู้นั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดีเมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน

ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดี

ตามมาตรา 6 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเนื่องจากคำสั่งศาล จะเห็นได้ว่าในการตั้งผู้แทนเฉพาะคดีนั้นผู้มีสิทธิร้องขอจะต้องเป็นญาติหรือผู้มีประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง แต่ศาลอาจตั้งบุคคลอื่นเมื่อบุคคลนั้นยินยอม และเมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทน กฎหมายให้ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ และเมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว ผู้หนึ่งผู้ใดจะร้องขอให้พิจารณาใหม่ไม่ได้

สำหรับคำว่า “ญาติ” กฎหมายไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นญาติใกล้ชิดกันเพียงใด แม้จะเป็นญาติที่ห่างไกลกันก็มีสิทธิร้องขอต่อศาลได้ และคำว่า “ผู้มีประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง” เป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้าง อาจเป็นผู้ที่มีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องในทางใดทางหนึ่งก็ได้⁷⁰

2.3.2 ประเภทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

สติเฟ่น ชาฟเฟอร์ (Stephen Schafer) ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมไว้ โดยพิจารณาจากความรับผิดชอบของเหยื่อเป็นสำคัญ ซึ่งเหยื่อจากการเฝ้าติดตามรังควาน แบ่งออกได้ ดังนี้⁷¹

⁶⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนพิจารณา (พิมพ์ครั้งที่ 7, สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย) 2553) 108.

⁷⁰ คณิง ฤไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 11, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2561) 43.

⁷¹ อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 4, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2563) 95-96.

1. เหยื่ออาชญากรรมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากร (Unrelated Victims) คือ เหยื่ออาชญากรรมประเภทนี้เป็นผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์ในทางใดๆ กับอาชญากร เป็นเพียงผู้รับเคราะห์จากอาชญากรเท่านั้น

2. เหยื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม (Provocative Victims) คือ เหยื่อประเภทนี้ได้กระทำให้บางสิ่งบางอย่างที่เป็นการขัดใจอาชญากรเมื่ออาชญากรได้รับการปลุกหรือยุยงส่งเสริมก็จะทำร้ายเหยื่อ ถือได้ว่าเหยื่อเป็นผู้ลงมือกระทำก่อน เช่น แสดงผิดสัญญา แสดงอาการดูหมิ่นเหยียดหยามหรือนอกใจ เป็นต้น

3. เหยื่อจูงใจให้เกิดอาชญากรรม (Precipitative Victims) คือ เหยื่อประเภทนี้จะมีพฤติกรรมปราศจากความตั้งใจของเหยื่อที่ส่งเสริม ล่อใจ หรือจูงใจให้อาชญากรประกอบอาชญากรรมต่อเหยื่อที่เป็นตัวล่อ

4. เหยื่อที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ (Biologically Weak Victims) คือ เหยื่อประเภทนี้มีความอ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นผลให้อาชญากรมีความคิดที่จะทำร้ายต่อพวกเขาเกี่ยวกับอาชญากรก็ตาม แม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องเช่น คนแก่ เด็ก ผู้หญิง

นอกจากนี้ แฮน โวน เฮนติง (Han Von Hentig) นักอาชญาวิทยาชาวเยอรมันคนสำคัญ ได้เขียนหนังสือชื่อ “อาชญากรและเหยื่อ” (The criminal and His Victim) เขาได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมโดยใช้ความรู้ทางจิตวิทยา สังคมวิทยา และชีววิทยาซึ่งเป็นลักษณะทางกายภาพของเหยื่อเป็นหลักในการกำหนดประเภท ซึ่งแบ่งได้ดังนี้⁷²

1. ผู้เยาว์ (The Young) เป็นผู้ที่ย่อแอและขาดประสบการณ์ ง่ายต่อการถูกทำร้ายร่างกาย ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ความรู้สึกทางศีลธรรมยังมีไม่มากพอ เด็กอาจถูกฆ่าเพื่อทรัพย์สินได้ นอกจากนี้อาชญากรมักจะใช้เด็กเป็นตัวช่วยในการประกอบอาชญากรรม

2. ผู้หญิง (The Female) ผู้หญิงเป็นอีกประเภทหนึ่งของเหยื่ออาชญากรรมที่มีความอ่อนแอ หญิงวัยรุ่นจำนวนมากต้องตกเป็นเหยื่อจากการฆาตกรรมในบางคราวหลังจากถูกทำร้ายร่างกายได้รับความทุกข์ทรมาน ส่วนผู้หญิงสูงอายุจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน

3. ผู้สูงอายุ (The old) ผู้สูงอายุมักจะตกเป็นเหยื่อเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งมีความอ่อนแอในทางร่างกายและจิตใจ

4. คนที่บกพร่องทางจิตและวิกลจริต (The Mentally Defective and Other Mentally Deranged) กลุ่มคนเหล่านี้เป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอย่างแท้จริง เพราะมีลักษณะง่ายต่อการหลอกลวง เช่น พวกวิกลจริต พวกเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง พวกติดยาเสพติด พวกเป็นโรคประสาทหรือพวกที่จิตบกพร่อง จึงมักอยู่ในฐานะที่เป็นเหยื่อของพวกอาชญากร

⁷² สถาบันวิจัยและพัฒนาสังคม สำนักงานศาลยุติธรรม, ‘การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา’ (รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนาสังคม สำนักงานศาลยุติธรรม 2559) 8-10.

5. พวกที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน (The Tormentor) ลักษณะของเหยื่ออาชญากรรมประเภทนี้คือการขาดความมีไหวพริบอย่างคนธรรมดาสามัญ เป็นพวกที่ทำให้สถานการณ์ตึงเครียดได้ ต้องตกเป็นเหยื่อในบรรยากาศของความตึงเครียดที่เขาก่อขึ้น

2.3.3 ทฤษฎีและหลักการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

อาชญากรรมกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกัน เมื่ออาชญากรกระทำการประทุษร้ายเหยื่อโดยละเมิดกฎหมายแล้วย่อมก่อให้เกิดเป็นอาชญากรรมขึ้น ดังนั้นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจึงมีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรมโดยตรง กล่าวคือ หากมีอาชญากรรมเกิดขึ้นต้องมีผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นด้วย ซึ่งอาจจะเป็นเหยื่อที่เกิดขึ้นโดยนิตินัยหรือพฤตินัยก็ได้⁷³ เมื่อบุคคลต้องตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมคงปรารถนาเพียงต้องการความเห็นใจและเข้าใจโดยไม่ถูกละเลยไปอย่างไร้ใจ⁷⁴ ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีและหลักการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น ในด้านการป้องกันอาชญากรรม ทำให้ทราบถึงสาเหตุในการเกิดอาชญากรรม นำไปสู่การป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้น ช่วยให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความเป็นธรรมอย่างแท้จริง มีการพิจารณาข้อมูลที่รอบด้านมากขึ้น⁷⁵ ในปัจจุบันสามารถแบ่งทฤษฎีเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ ดังต่อไปนี้⁷⁶

(1) ทฤษฎี Victim Precipitation (การมีส่วนร่วมของเหยื่อ) โดย Marvin Wolfgang อธิบายว่าเหยื่อบางคนเป็นตัวกระตุ้นทำให้ตัวเองเผชิญกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่การบาดเจ็บหรือความตายได้ ซึ่งตัวเหยื่อมีพฤติกรรมที่แสดงออกหรือนิ่งเฉยก็ได้

พฤติกรรมที่แสดงออก (Active Precipitation) เช่น เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นตัวเหยื่ออาจใช้คำขู่หรือคำทำร้ายหรืออาจเป็นผู้ช่วยก่อนหรือเริ่มก่อนในการทำร้ายก็ได้ รูปแบบนี้เรียกว่า Victim-Precipitation crime หรืออาชญากรรมที่เหยื่อมีส่วนร่วม ในปี 1958 Marvin Wolfgang ได้ศึกษาพฤติกรรมของอาชญากรในคดีฆาตกรรม พบว่าพฤติกรรมของเหยื่อกระตุ้นให้อาชญากรต้องฆ่า เช่น การประทุษร้ายร้ายันคาราโอเกะ หรือจากการที่ภรรยาถูกประทุษร้ายและขู่ว่าจะฆ่าสามีจึงต้องฆ่าสามี เป็นต้น

ในปี 1971 Menachem Amir ศึกษาการข่มขืนและสรุปว่า ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนมักจะมีความสัมพันธ์กับผู้ข่มขืน เช่น กรณีข่มขืนของคู่กัด (Date rape) แสดงให้เห็นว่าทั้งชายและหญิงไปเที่ยวด้วยกันจากความยินยอมของทั้งสองฝ่าย เป็นความโรแมนติกที่ยังความสนิทสนม เมื่อสถานการณ์เลยเถิด ฝ่ายหญิงขัดขืนจึงกลายเป็นการข่มขืน ซึ่งเหมือนจะไม่รุนแรงเท่ากับการข่มขืนจากคนที่ไม่รู้จัก (Stranger rape) อย่างไรก็ตาม มีนักกฎหมายพูดถึงการข่มขืนของคู่กัดว่าเป็นการข่มขืนเช่นเดียวกับการข่มขืนอื่นๆ เพราะฝ่าย

⁷³ อุทิศ สุภาพ, 'การป้องกันอาชญากรรมโดยการลดช่องโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ' (มกราคม - เมษายน 2561) 1 ตุลาคม 144, 144.

⁷⁴ กฤตศิลป์ กนกนาก, 'วงการกฎหมายทั่วไป' (มีนาคม - เมษายน 2534) 2 ตุลาคม 144, 152.

⁷⁵ อุทิศ สุภาพ (เชิงอรรถ 73) 145.

⁷⁶ สุตสงวน สุธีสร (เชิงอรรถ 65) 6-9.

ชายได้ทำให้ฝ่ายหญิงรู้สึกหมดทางสู้ กลัวจนไม่กล้าต่อสู้อันทำให้ถูกมองว่าฝ่ายหญิงมีส่วนร่วมในการมีเพศสัมพันธ์หรือมีความสมัครใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลฝ่ายหญิงจึงเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบ การตัดสินใจชนิดที่โทษผู้ตกเป็นเหยื่อ เช่น กรณีหญิงโดนข่มขืนเพราะการใส่กระโปรงสั้น แสดงถึงหญิงเป็นคนถามหาพฤติกรรมให้โดนข่มขืน (asked for it, the way she was dressed) และโยนความผิดส่วนหนึ่งให้แก่หญิง เป็นต้น

การอยู่เฉย (Passive Precipitation) ของเหยื่อเกิดขึ้นโดยเหยื่อไม่รู้ตัวเลยว่าจากบุคลิกภาพส่วนตัวของตนได้ไปข่มขู่หรือช่วยอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น กรณีการแข่งขันสมัครงาน การเลื่อนตำแหน่ง เรื่องความรัก เป็นต้น บางครั้งตัวเหยื่ออาจไม่เคยพบกับผู้กระทำ (Attacker) บางทีไม่รู้ว่ามีคนประเภทนี้อยู่ด้วย ผู้กระทำจะทำร้ายเหยื่อเมื่อรู้สึกลัวว่าจะแพ้ตัวเหยื่อ

อีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นบ่อย กลุ่มเหยื่อถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ทำให้ผู้กระทำรู้สึกกลัวไม่ปลอดภัย ทำลายชื่อเสียง เกียรติยศ สถานะ รวมถึงเศรษฐกิจความเป็นอยู่ต่างๆ ที่เรียกว่าอาชญากรรมแห่งความเกลียด (Hate Crime) กรณีผู้อพยพลี้ภัยที่ย้ายมาอยู่ในชุมชน ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้อเมริกันชนรู้สึกถูกรังแกแข่งขันในเรื่องของการแย่งงาน ความมั่นคงในชีวิตความเป็นอยู่เดิมๆ เปลี่ยนไป ทำให้เกิดความเกลียดกลัว กลุ่มผู้ลี้ภัยจึงเป็นเป้าหมายหรือเหยื่อให้ถูกกระทำต่างๆ เช่น กรณีกลุ่มคนขาวใส่ถุงคลุมศีรษะเข้าไปทำลายทรัพย์สินภายในร้านขายของชำของคนจีนได้รับความเสียหาย ทั้งๆที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เป็นต้น

จึงกล่าวได้ว่าไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก (Active Precipitation) หรือการอยู่เฉย (Passive Precipitation) ไม่ใช่อาชญากรรมทั้งหมด แต่การกระทำหรือการแสดงออกของเหยื่อมีส่วนทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้

(2) ทฤษฎี Live Style (รูปแบบของวิถีชีวิต) นักอาชญาวิทยา Gary Sensen & David Brownfield เชื่อว่ารูปแบบของวิถีชีวิตของคนทำให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ จากข้อมูลสถิติปรากฏว่าสาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกิดจากการอยู่เป็นโสด การคบค้ากับชายหนุ่ม ไปเที่ยวตามสวนสาธารณะ ยามวิกาลและอาศัยอยู่แถบชานเมือง กล่าวได้ว่าการลดความเสี่ยงของการตกเป็นเหยื่ออาจทำได้โดยการอยู่บ้านในเวลากลางคืน ย้ายมาอาศัยอยู่ในตัวเมือง ไม่ไปเที่ยวตามที่สาธารณะ หาเงินให้มากขึ้นและการมีคู่ครอง

วิถีชีวิตที่มีความเสี่ยงสูง (High Risk) เช่น เด็กหนุ่มวัยรุ่นจะมีความเสี่ยงสูงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เช่น เด็กนักเรียนอาชีวะ นอกจากนี้ การคบเพื่อนก็ทำให้เกิดความเสี่ยงสูงเช่นกัน เพื่อนอาจชักจูงไปเที่ยวตามสถานที่ต้องห้ามต่างๆ เด็กหนุ่มที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ไม่สามารถซื้อสุราได้แต่ในสถานที่เหล่านั้นอาจมีสุราจำหน่าย ซึ่งความอ่อนวัยทำให้เมื่อดื่มสุราไปจะเกิดความกล้า ไม่กลัว มีพฤติกรรมเลียนแบบเมื่อพบวัยรุ่นกลุ่มอื่น มองหน้ากันทำให้ทะเลาะต่อสู้อันได้ ดังที่ปรากฏเป็นข่าวในทุกวันนี้ การประทุษร้ายร่างกายมักเกิดขึ้นในสถานที่ที่มีการขายสุรา นอกจากนี้เมื่อเด็กหนุ่มได้เรียนระดับมหาวิทยาลัย ถ้ายังคุ้นเคยกับการมีนิสัยชอบเที่ยว ก็จะนำไปสู่การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ หรือหญิงสาวระดับมหาวิทยาลัยที่ชอบใช้ชีวิตฟุ่มเฟือย ชอบเที่ยวตามแหล่งสถานที่เร่ร่อน อาจถูกหลอกให้ใช้ยาเสพติด เช่น ยาอี ยาเลิฟ เป็นต้น เมื่อ

ยาเสพติดออกฤทธิ์ส่งผลทำให้มีพฤติกรรมทางเพศและมีเพศสัมพันธ์ บางกรณีอาจถูกผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยกันหลอกให้ใช้ยาเสพติดและขู่มิให้เพศสัมพันธ์ด้วย ทำให้เกิดการประทุษร้ายร่างกายและทางเพศได้

(3) ทฤษฎี Routine Activities (ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน) นักทฤษฎี Lawrence Cohen & Marcus Felson ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของคนทำให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ จากแนวความคิดที่ว่าทุกวันนี้ผู้คนอยากฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อแก้แค้น ความโลภ และแรงจูงใจอื่นๆ อาชญากรรมล่าเหยื่อ (Predatory Crime) คือ ประเภทอาชญากรรมที่รุนแรงต่อบุคคลหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันแต่ละบุคคล ทำให้เกิด

1. เป้าหมายที่เหมาะสม เช่น บ้านที่มีทรัพย์สินอยู่พร้อม
2. การขาดการดูแลของผู้เฝ้า เช่น ปราศจากคนเฝ้าบ้าน ตำรวจสายตรวจ เจ้าของบ้าน เพื่อนบ้าน เพื่อน ญาติ

จึงกล่าวได้ว่าทั้งทฤษฎีวิถีชีวิตและทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน ได้ให้ความสำคัญกับเหยื่อที่ตกเป็นกลุ่มเสี่ยง คือ

1. คนที่อาศัยอยู่ในแหล่งที่เกิดอาชญากรรมสูง
2. การออกจากบ้านตอนกลางคืนเสี่ยง
3. การแต่งตัวด้วยเครื่องประดับที่มีค่า
4. การดื่มสุราทำให้ขาดสติ
5. การอยู่อย่างโดดเดี่ยวในสังคมโดยปราศจากเพื่อน ญาติพี่น้อง ครอบครัว ที่คอยดูแลซึ่งกันและกัน

สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงถือได้ว่าสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นหลักประกันและวิธีการนำไปสู่ความถูกต้องชอบธรรมและความยุติธรรม และยังเป็นเครื่องส่งเสริมมาตรฐานของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานทางกฎหมาย สิทธิในความเป็นมนุษย์ และการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการปฏิบัติต่อมนุษย์⁷⁷ รัฐจึงมีหน้าที่คุ้มครองประชาชนมิให้ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เมื่อสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถูกละเลย ไม่ได้รับการยอมรับอย่างเพียงพอ ส่งผลทำให้ผู้คนจำนวนมากทั่วโลกต้องทนทุกข์ทรมานกับความเสียหายด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น ในปีค.ศ. 1985 มีการจัดประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ครั้งที่ 7 ณ นครมิลาโน ประเทศอิตาลี ซึ่งเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ.1985 องค์การสหประชาชาติโดยมติที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติ ครั้งที่ 40/34 ได้ประกาศรับรองสิทธิ

⁷⁷ ซาดี ซัยเตซสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (โรงพิมพ์เดือนตุลา 2549) 2.

ของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ. 1985 (Declaration of Basic Principle of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 1985) ซึ่งนับว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีแนวคิดสำคัญ คือ ผู้เสียหายในคดีอาญาจะต้องได้รับการยอมรับและสมควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมและมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยต้องคำนึงถึงเหตุผลความจำเป็นในทางสังคมและความต้องการของผู้เสียหายในคดีอาญาด้วย⁷⁸ ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาสองส่วน คือ 1.เกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม 2.เกี่ยวกับเหยื่อของการใช้อำนาจโดยมิชอบ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ.1985 กำหนดนิยามคำว่า “เหยื่อ” (Victims)⁷⁹ หมายถึง บุคคลที่ได้รับอันตรายทั้งร่างกายและจิตใจ ความทุกข์ทรมานทางอารมณ์ การสูญเสียทางเศรษฐกิจหรือการด้อยค่าอย่างมากของสิทธิขั้นพื้นฐานผ่านการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่เป็นการละเมิดกฎหมายอาญา รวมทั้งกฎหมายที่กำหนดการใช้อำนาจโดยมิชอบทางอาญา ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะถูกระบุ ถูกจับกุม ถูกดำเนินคดีหรือถูกตัดสินว่ามีความผิดหรือไม่ และไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ทางครอบครัวระหว่างผู้กระทำความผิดและเหยื่อ นอกจากนี้เหยื่อยังหมายรวมถึงครอบครัวใกล้ชิดหรือผู้ที่อยู่ในอุปการะของเหยื่อโดยตรง และบุคคลที่ได้รับอันตรายในการเข้าแทรกแซงเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อ และได้กำหนดหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไว้ 4 ประการ ดังนี้⁸⁰

(1) การเข้าถึงความยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to justice and fair treatment) ประกอบด้วย

(1.1) ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมควรได้รับการปฏิบัติด้วยความรู้สึกเมตตาและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิในการเข้าถึงกลไกของกระบวนการยุติธรรมและได้รับการเยียวยาความเสียหาย

(1.2) กลไกของฝ่ายตุลาการและฝ่ายบริหารต้องเอื้ออำนวยเพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับการเยียวยาหรือชดเชยผ่านกระบวนการที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วยความรวดเร็ว ยุติธรรม ประหยัด และเข้าถึงได้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมควรได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิของตนในการเรียกร้องการได้รับเยียวยาและค่าชดเชย

⁷⁸ วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, ‘สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาวิจัยระบบการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย’ (ดุชนิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556) 93.

⁷⁹ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, ‘Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power’ (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights) <<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-basic-principles-justice-victims-crime-and-abuse>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2566.

⁸⁰ วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์ (เชิงอรรด 78) 95.

(1.3) กระบวนการยุติธรรมและการบริหารจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้

(1.3.1) แจ้งให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทราบถึงบทบาท ขอบเขต กำหนดเวลา และความคืบหน้าของคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรง เมื่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมร้องขอข้อมูลดังกล่าว

(1.3.2) พิจารณาและรับฟังทัศนคติและข้อกังวลใจของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะกรณีที่กระทบกระเทือนสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

(1.3.3) ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอย่างเหมาะสมตลอดกระบวนการทางกฎหมาย

(1.3.4) กำหนดมาตรการที่จำเป็นต่างๆ เพื่อลดความไม่สะดวกให้กับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม เพื่อปกป้องสิทธิความเป็นส่วนตัวและเป็นหลักประกันในการรับรองความปลอดภัยจากการข่มขู่และการตอบโต้ ตลอดจนครอบครัวของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและพยานที่เกี่ยวข้อง

(1.3.5) หลีกเลี่ยงความล่าช้าโดยไม่จำเป็นในการพิจารณาคดี การสั่งการใด และการพิพากษาคดีสำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

(1.4) จัดให้มีกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาท รวมถึงการไกล่เกลี่ย อนุญาโตตุลาการ และความยุติธรรมตามจารีตประเพณีตามความเหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกในการประนีประนอมยอมความและเยียวยาแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

(2) การได้รับชดใช้ความเสียหายโดยผู้กระทำความผิด (Restitution)

การชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยผู้กระทำความผิดเป็นหนทางที่ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด และเป็นวิธีการที่สร้างสรรค์ในการควบคุมผู้กระทำความผิดให้ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ในขณะที่เดียวกันยังเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายได้รับการฟื้นฟู ผู้กระทำความผิด ตลอดจนบุคคลที่สาม เช่น บิดา มารดา กรณีผู้เยาว์เป็นผู้กระทำความผิดที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของผู้กระทำความผิดต้องชดใช้เยียวยาให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ครอบครัว หรือทายาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม การชดใช้เยียวยาหมายรวมถึงการคืนทรัพย์สินหรือชดใช้ราคาสำหรับความเสียหายหรือสูญหาย ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นๆ⁸¹

การชดใช้ความเสียหายโดยผู้กระทำความผิดนับว่าเป็นเครื่องมือในทางกฎหมายอาญาสำหรับการอำนวยความสะดวก และเป็นเครื่องมือที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำ

⁸¹ ภัทรวรรณ ทองใหญ่ และฉัตรินดี เทพสุเมธานนท์, 'มาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย: การจัดทำค่าแถมลงเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม' (มีนาคม 2565) 1 วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1, 9.

ความผิดให้กลับคืนมาอีกครั้ง และเป็นการพยายามที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมและสังคม⁸²

(3) การได้รับชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (Compensation)

ในคดีอาญาทั่วไป การได้รับการชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินเป็นมาตรการที่มีความสำคัญสำหรับการช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา การชดเชยความเสียหายไม่จำเป็นต้องมีการจับตัวผู้กระทำความผิดได้ หรือต้องมีการลงโทษผู้กระทำความผิดให้ชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาแต่อย่างใด รัฐต้องพยายามจัดให้มีการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในกรณีที่น่าปรากฏ⁸³

(3.1) เป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับอันตรายแก่กาย ร่างกาย หรือจิตใจ อันเป็นผลมาจากอาชญากรรมร้ายแรง

(3.2) ครอบครัวของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องพึ่งพาผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่เสียชีวิต หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถอันเป็นผลมาจากการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา

ดังนั้น รัฐควรสนับสนุนจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาตามความเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

(4) การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา (Assistance)

การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญามีเป้าหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือด้าน จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมควรได้รับความช่วยเหลือทางการแพทย์ จิตวิทยา และสังคมที่จำเป็นผ่านภาครัฐ ท้องถิ่น หรือชุมชน ทั้งนี้ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมควรได้รับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการบริการด้านสุขภาพ สังคม และความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

รูปแบบของการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมตามหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจากอาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยมิชอบขององค์การสหประชาชาติ มีดังนี้⁸⁴

(4.1) ได้รับการปฏิบัติอย่างเห็นอกเห็นใจและเอาใจใส่เรื่องศักดิ์ศรีของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

(4.2) ได้รับการแจ้งกระบวนการสอบสวน

⁸² กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, คู่มือการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญา เล่มที่ 1 (pdf, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม 2562) 5.

⁸³ วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์ (เชิงอรรถ 78) 99.

⁸⁴ สุรุทธิ รังไสย์, 'ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ' (มกราคม - มิถุนายน 2562) 1 วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี 162, 170.

- (4.3) ได้รับคำแนะนำในข้อกฎหมายเกี่ยวกับการไม่ฟ้องคดีที่อาจทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่พอใจ
- (4.4) ได้รับทรัพย์สินที่ใช้ในการสอบสวนคืนโดยไม่ชักช้า
- (4.5) ได้รับทราบถึงกระบวนการพิจารณา สิทธิ และความรับผิดชอบของพยาน
- (4.6) ได้รับการปกป้องจากการถูกรบกวน ช่มชู้ จากผู้ต้องหาหรือพยานฝ่ายตรงข้าม
- (4.7) มีสิทธิที่จะไม่เปิดเผยที่อยู่ ไม่แสดงตัว เว้นแต่การต่อสู้ในชั้นสอบสวน
- (4.8) ได้รับความคุ้มครองเมื่อผู้ต้องหาได้รับการประกันตัว
- (4.9) ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับผลการประกันตัวของผู้ต้องหาหรือเงื่อนไขที่อาจทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถูกรบกวนซ้ำ
- (4.10) ได้รับข้อมูลและความช่วยเหลือในการเตรียมคำให้การที่มีผลกระทบต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม
- (4.11) ได้รับการอธิบายผลของการดำเนินคดี คำพิพากษาและการบังคับคดี
- (4.12) ได้รับการอธิบายผลของการคุมประพฤติ
- (4.13) ได้รับการบอกกล่าวก่อนปล่อยตัวผู้กระทำความผิดจากการควบคุม

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

2.4.1 แนวคิดและความหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัย

กฎหมายว่าด้วยวิธีการเพื่อความปลอดภัยในประเทศไทยมีความเป็นมาอย่างไรไม่ปรากฏหลักฐานมากนัก เพราะการบัญญัติกฎหมายก่อนการใช้ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้แยกลักษณะวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้เฉพาะ จึงต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของบทกฎหมายนั้นๆ เมื่อสังคมขยายตัวขึ้นจึงมีแนวความคิดที่เห็นว่าการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายเป็นการปราบปรามการกระทำความผิดเพื่อไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดอีกและเป็นการชดเชยความผิดที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความพอใจแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายเท่านั้นไม่ได้แก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างแท้จริง จึงเริ่มมีแนวความคิดที่มีลักษณะเป็นการป้องกันสังคมมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำ⁸⁵ สำหรับประเทศไทยก่อนใช้ประมวลกฎหมายอาญา มีบทบัญญัติของกฎหมายที่พอจะพิจารณาว่าเป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย เช่น

ประกาศว่าด้วยการเสพสุราในวันสงกรานต์ จ.ศ.1219 มีสาระสำคัญว่า “ในวันตรุษสงกรานต์ ให้เจ้าของบ้านเอาใจใส่ระวังรักษาหน้าบ้านของตน ถ้ามีคนเมาสุราเอะอะอื้ออึงที่หน้าบ้านก็ให้จับตัวส่งกรมพระนครบาลที่หน้าทับเผยให้ทันเวลาที่ผู้นั้นเมาอยู่ อย่าให้ทันสร้างเมา...ผู้ใดจะเสพสุราเมามายก็ให้อยู่แต่ภายในบ้านเรือนตน ถึงจะมีที่ไปก็ให้งด ต่อสร้างเมาแล้วจึงไป...”⁸⁶

⁸⁵ โภเมน ภัทรภรณ์, ‘คำบรรยายประมวลกฎหมายอาญาลักษณะวิธีการเพื่อความปลอดภัย’ ใน *การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย* (กองคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัย กรมอัยการ 2533) 43.

⁸⁶ เพิ่งอ้าง 44.

ประกาศให้ผู้เป็นเจ้าของบ้านของคนบ้าให้ระวังคนบ้า จ.ศ.1221 มีสาระสำคัญว่า “ถ้าญาติ พี่น้อง บุตรหลาน บ่าวทาสของผู้ใดแลลูกวัดฤๅษี สามเณรของพระองค์ใด เสียจริตเป็นบ้าคลุ้มคลั่ง... ก็ให้ผู้นั้นเอาใจ ใส่รักษาพยาบาล กักขังระวังให้แน่นหนามั่นคง อย่าปล่อยให้ไปตามลำพัง ถ้าคนเสียจริตพลัดหลงหลบหนีไปก็ให้ เจ้าของบ้าน เจ้าของเรือน ญาติ พี่น้อง มาอายัดบอกรูปพรรณสัณฐานต่อ เวณ กรม วัง แล้วไปบอกต่อกรมพระ นครบาลให้ช่วยตามจับ...”⁸⁷

วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงมีแนวความคิดเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดหรือมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก แนวความคิดสำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นของการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัย มาใช้ในคดีอาญา คือ ทฤษฎีการป้องกัน และสภาพที่เป็นอันตรายของผู้ที่กระทำความผิด ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

(1) ทฤษฎีป้องกันสังคม⁸⁸ คือ ทฤษฎีนี้เป็นที่รู้จักกันในประเทศที่อยู่ในกลุ่มกฎหมายแองโกล-อเมริกัน ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Common Law ต้นกำเนิดของแนวคิดนี้ เริ่มมาจากปลายยุคโพสิทีฟ คริเมโนโลยี (Positive Criminology) ซึ่งต่อต้านแนวความคิดของสำนักคลาสสิก (Classical) กล่าวคือ สำนักคลาสสิกเชื่อว่าบุคคลมีเจตจำนงเสรีในการกระทำของตน วัตถุประสงค์การลงโทษ เพื่อเป็นการทดแทนและให้สาสมกับการกระทำความผิด ในขณะที่โดยที่สำนักโพสิทีฟเริ่มมีการศึกษาสาเหตุ ของอาชญากรรมจากตัวผู้กระทำความผิดทั้งด้านกายภาพและทางสังคม เพื่อเรียนรู้พฤติกรรมและปัญหาการ ปรับตัวเข้าสู่สังคม อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้เป็นเพียงการเริ่มต้นยอมรับความหมายของคำว่า “คุ้มครอง ป้องกันสังคม” เท่านั้น

ในปี ค.ศ.1889 Von Liszt, Van Hamel และ Adolphe Prins ได้ร่วมกันก่อตั้ง International Union of Criminal Law มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แนวทางที่ควรจะเป็นของกฎหมายอาญาและ เบนความสนใจของบุคคลมาสู่แนวความคิดป้องกันสังคม Adolphe Prins ได้เขียนหนังสือชื่อ “การป้องกัน สังคมและการแปลงรูปกฎหมายอาญา” นับได้ว่าเป็นบุคคลแรกที่ยึดถือแนวความคิดเรื่องป้องกันสังคม โดยเขา ได้อธิบายถึงทฤษฎีป้องกันสังคมซึ่งโต้แย้งแนวความคิดของสำนักคลาสสิกไว้ว่า จากความเชื่อของสำนักคลาสสิกที่ได้ยึดถือเรื่องความรับผิดชอบของบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องเจตจำนงเสรีของผู้กระทำความผิดและนำไปสู่ความ รับผิดชอบอันจำกัด ทำให้บุคคลบางประเภท เช่น บุคคลวิกลจริตไม่ต้องรับโทษทางอาญา ส่งผลทำให้สังคมไม่ อาจป้องกันอันตรายจากบุคคลที่มีลักษณะอันตรายเช่นนี้ได้เพราะตามแนวความคิดของสำนักคลาสสิกนั้น จะต้องลงโทษให้เหมาะสมกับความรู้สึกผิดชอบของผู้กระทำความผิด แต่ทฤษฎีป้องกันสังคมมีจุดมุ่งหมายที่ทำให้เกิดความแน่ใจในชีวิต ทรัพย์สิน และชื่อเสียง ดังนั้น จึงนำมาสู่ระบบความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด ซึ่งปรากฏออกมาในรูปแบบมาตรการป้องกันที่มีความแตกต่างจากการลงโทษ ต่อมาในภายหลังได้มีการขยายเพิ่มเติมออกไปนำไปสู่มาตรการป้องกันก่อนการกระทำความผิด แม้ว่าในเรื่องนี้จะมีการโต้แย้งกัน

⁸⁷ เพิ่งอ้าง 44.

⁸⁸ พัฒนไชย ยอดพยุง, ‘วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 48’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533) 6-7.

อย่างมากมาย แต่ก็มีระบบกฎหมายของหลายประเทศให้การยอมรับแนวความคิดนี้และนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายของตน เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สเปน

ต่อมาในปีค.ศ. 1948 การประชุมของสหประชาชาติ (United Nations) ได้มีคำวินิจฉัยในเรื่องการป้องกันสังคมว่าเป็นการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขผู้กระทำความผิด โดยเป็นการเพิ่มเติมความคิดหลักขึ้นมาอีกประการหนึ่งจากความคิดเดิมที่มุ่งเฉพาะการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมเท่านั้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่ยุคใหม่ของแนวคิดป้องกันสังคม

ทฤษฎีป้องกันสังคมในยุคใหม่ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ⁸⁹

1. กลุ่มที่ยึดถือในเรื่องพฤติกรรมต่อต้านสังคม (anti-social conduct) บุคคลกลุ่มนี้เสนอให้มีการยกเลิกเรื่องความผิดอาญา กฎหมายอาญา โดยให้หันมาใช้พฤติกรรมต่อต้านสังคมและมาตรการเพื่อป้องกันแทน

2. กลุ่มแนวความคิดทฤษฎีป้องกันสังคมยุคใหม่ (new social defence) กลุ่มนี้เป็นที่ยอมรับมากกว่ากลุ่มแรก โดยกลุ่มนี้ยอมรับเรื่องสิทธิของบุคคล กล่าวคือ รัฐยังคงมีหน้าที่นำบุคคลกลับเข้าสู่สังคม แต่จะมองข้ามสิทธิของบุคคลไม่ได้ รัฐยังคงต้องมีกฎระเบียบอยู่เหมือนเดิม

ทฤษฎีป้องกันสังคมจึงเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการนำมาตราการใดๆ มาใช้ เพื่อป้องกันพฤติกรรมหรือเหตุอันใดอันหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้า มุ่งเน้นการป้องกันอาชญากรรมควบคู่กับการแก้ไขผู้กระทำความผิด⁹⁰ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นการจัดการกับอาชญากรรมเพื่อป้องกันสังคมมากกว่าที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมโดยใช้มาตรการที่เป็นกลางๆ นอกเหนือจากการลงโทษ คือ การกั้นตัวออกจากสังคม หรือให้การเยียวยา หรือรักษา นอกจากนี้ วิธีการนำบุคคลเข้าสู่สังคมใหม่จะต้องประกอบด้วยความคิดเรื่องมนุษยนิยม และต้องปฏิบัติไปโดยมีพื้นฐานในความเข้าใจอย่างศาสตร์ของปรากฏการณ์ของอาชญากรรมและบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดด้วย

(2) สภาพที่เป็นอันตรายของผู้ที่กระทำความผิด⁹¹ คือ ในทางอาชญาวิทยา หมายถึง การที่บุคคลสามารถกระทำความผิดกับการที่บุคคลนั้นจะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ แนวความคิดนี้มาจากนักกฎหมายสำนัก Positive ซึ่งยึดหลักบุคคลโดยประวัติทางกรรมพันธุ์ ลักษณะการดำรงชีพของผู้นั้น หรืออาการทางสรีระวิทยาบางอย่างมีอาการเป็นอันตราย ซึ่งอาจทำให้บุคคลนั้นเป็นภัยต่อสังคมอาการนี้อาจพบได้โดยทางการแพทย์ ก่อนที่บุคคลนั้นจะกระทำผิดเมื่อตรวจพบแล้วก็เป็นเพียงพอที่จะดำเนินการลงโทษหรืออย่างน้อยก็ใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยแก่บุคคลนั้น

⁸⁹ สุนทร แก้วประเสริฐศรี, 'ปัญหาการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้ในคดีสิ่งแฉล้ม' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556) 25.

⁹⁰ อรณิชา สวัสดิชัย, 'มาตรการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกคุกคามจากการเฝ้าติดตามอย่างต่อเนื่อง' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2550) 25.

⁹¹ โกเมน ภัทรภิมย์ (เชิงอรรถ 85) 34-35.

วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงเป็นแนวความคิดเรื่องการป้องกันการกระทำความผิดในสังคม⁹² ตามหลักป้องกันสังคม แม้ว่าโทษทางอาญาที่ใช้เป็นเครื่องมือลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นสภาพบังคับทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งมิให้บุคคลอื่นเลียนแบบการกระทำความผิดนั้น มุ่งหมายเพื่อปราบปรามการกระทำความผิดโดยมุ่งกระทำต่อบุคคลที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายอาญาจะควบคุมปัญหาอาชญากรรมได้บ้าง แต่ด้วยสภาพสังคมที่มีเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีสิ่งเร้าหรือสิ่งยั่วยุเพิ่มขึ้น ทำให้มาตรการดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคม

มูลเหตุที่ต้องมีวิธีการเพื่อความปลอดภัย เนื่องจากการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดโดยพึงเล็งเฉพาะบุคคล เพราะยังมีบุคคลเฉพาะรายที่โทษไม่อาจกีดกันการกระทำของเขาได้อยู่หรือโทษไม่อาจกระทำแก่บุคคลเหล่านั้นได้ เช่น คนที่กระทำความผิดติดเป็นนิสัย คนจรจัดไม่มีถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่งและไม่ได้ประกอบอาชีพทำมาหากิน ผู้กระทำความผิดเพราะเสพสุราเป็นอาชญากร เพราะเสพยาเสพติดให้โทษ ผู้กระทำความผิดโดยอาศัยจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ เด็กที่ไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย คนวิกลจริต นอกจากนี้ การลงโทษจะทำได้ต่อเมื่อได้มีการกระทำความผิดขึ้นแล้ว ก่อนที่ผู้ใดจะได้กระทำความผิดขึ้น แม้จะมีพฤติการณ์น่ากลัวเป็นอันตรายบ่งชี้ว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดขึ้นก็ดี ยังไม่สามารถลงโทษผู้นั้นได้ หากปล่อยให้บุคคลนั้นมีการกระทำหรือพฤติกรรมดำเนินต่อไปย่อมนำมาซึ่งการกระทำความผิด และนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมได้ จึงจำเป็นต้องมีวิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อป้องกันและปฏิบัติต่อผู้ที่มีสภาพเป็นอันตรายต่อสังคมมิให้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดซ้ำ⁹³

คำว่า “วิธีการเพื่อความปลอดภัย” ในความหมายโดยทั่วไปนั้น คือ วิธีการต่างๆ ที่บุคคลสถาบันต่างๆหรือรัฐนำมาใช้เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่เอกชน สถาบัน ทรัพย์สิน สังคม ในการกีดกันการอยู่ การประกอบอาชีพ การคมนาคม การปกครอง การบริหาร ฯลฯ แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามนัยความหมายทางกฎหมาย ในฐานะที่เป็นมาตรการที่ใช้บังคับต่อผู้กระทำความผิดผนวกกับโทษ⁹⁴ สำหรับความหมายตามนัยทางกฎหมาย คือ มาตรการที่รัฐใช้บังคับแก่บุคคลเป็นรายบุคคลเพื่อป้องกันผู้ที่มีสภาพน่ากลัวว่าจะกระทำความผิดหรือผู้ที่มองในแง่อาชญากรว่าเป็น ผู้ที่มีสภาพเป็นอันตรายต่อสังคม มิให้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดซ้ำ⁹⁵ นอกจากนี้ มีนักวิชาการให้ความหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้หลายท่าน ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้ให้ความหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัยว่า หมายถึงวิธีการเพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำของผู้กระทำในเวลาภายหลัง⁹⁶

⁹² ณรงค์ ใจหาญ, *กฎหมายว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2543) 135-136.

⁹³ ถาวร พานิชพันธ์, ‘วิธีการเพื่อความปลอดภัย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520) 3-4.

⁹⁴ เฟิงอ้าง 3.

⁹⁵ เฟิงอ้าง 4.

⁹⁶ หยุด แสงอุทัย, *กฎหมายอาญา ภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 21, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2554) 225.

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ได้ให้ความหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัยว่า หมายถึง มาตรการบังคับทางอาญา (Kriminal Sanktion) ที่ใช้กับผู้กระทำความผิดเพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดนั้นในอนาคต⁹⁷

วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการที่ใช้กับบุคคลเพื่อป้องกันผู้ที่มีสภาพเป็นอันตรายต่อสังคมไม่ให้ไปกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากโทษ กล่าวคือ การลงโทษ คือ การปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้รับการปฏิบัติได้รับผลร้าย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันทั่วไป ในขณะที่วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันพิเศษใช้เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดเดียวกันซ้ำอีก และเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดที่อาจก่อให้เกิดเดือดร้อนแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่นอันอาจเกิดขึ้นในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องลงโทษทางอาญาควบคู่ไปกับการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ที่เรียกว่า “กฎหมายอาญาคู่ขนาน” คือ ไม่ได้มุ่งเน้นการใช้โทษเป็นมาตรการบังคับทางอาญาเพื่อลงโทษแก่บุคคลที่กระทำความผิด แต่เลือกใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการป้องกันพิเศษอีกประการหนึ่งเพื่อให้โอกาสบุคคลที่จะแก้ไขพฤติกรรมให้กลับเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคม โดยนำมาใช้แทนมาตรการลงโทษทางอาญาหรือใช้ควบคู่กันไปเพื่อการดำเนินคดีอาญาและการอำนวยความสะดวกธรรมชาติทางอาญาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ประการของกฎหมายอาญา ได้แก่⁹⁸

1. การป้องกันทั่วไป คือ การลงโทษการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดทราบว่าได้กระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับและให้บุคคลอื่นเห็นว่าหากมีการกระทำเช่นนี้เกิดขึ้น การกระทำนั้นก็จะไม่เป็นที่ยอมรับ บุคคลจักต้องได้รับโทษจากการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย

2. การป้องกันพิเศษ คือ เป็นการป้องกันมิให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดกลับมาก่ออันตรายต่อสังคมอีกในอนาคต โดยการใช้อนุมาตรการฟื้นฟูและป้องกันประเภทต่างๆ

ทั้งนี้ วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการป้องกันอาชญากรรมอย่างหนึ่ง มีเจตนารมณ์ในการป้องกันสังคมมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นในอนาคตเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ (Special Prevention) โดยมุ่งเน้นลักษณะหรือสภาพของบุคคลหรือสิ่งของที่เรียกว่า “สภาพที่เป็นอันตราย” ซึ่งอาจทำได้ด้วยการตัดมิให้มีโอกาสกระทำความผิดอีก (Incapacitation) เช่น การควบคุมบุคคลวิกลจริตไว้ การกักกัน และการแก้ไขปรับปรุง (Reformation) เช่น การรักษาผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดสุราเรื้อรัง การให้การศึกษาฝึกอาชีพแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้เยาว์ เจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ในการลงโทษนั้นแม้จะมุ่งเน้นถึงการป้องกันมิให้เกิดความผิดขึ้นในอนาคตด้วยเช่นเดียวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยก็ตาม แต่ก็มุ่งทดแทนความผิดที่ได้กระทำขึ้นหรือเกี่ยวโยงไปถึงความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด และเพื่อป้องกันปรามข่มขู่ด้วย ซึ่งความประสงค์ส่วนนี้แทบจะไม่มีอยู่เลยในวิธีการเพื่อความปลอดภัย⁹⁹ เมื่อปัญหาอาชญากรรมทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การมุ่งแต่จะปราบปราม

⁹⁷ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 6, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2560) 483-484.

⁹⁸ ธานี วรภัทร์, *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2558) 33-34.

⁹⁹ คำรึห์ โชตเศรษฐ์, ‘การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้เพื่อการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าไม้’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539) 172-173.

เพียงอย่างเดียวย่อมไม่เกิดผลเท่าที่ควร การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้จึงเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของสังคมให้ดีขึ้น กล่าวได้ว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการที่รัฐนำมาใช้ก่อนที่จะมีการกระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมและการกระทำความผิดของอาชญากร¹⁰⁰ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการลงโทษเพื่อป้องกัน กล่าวคือ เป็นการใช้มาตรการบังคับก่อนเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากบุคคลที่มีสภาพอันตรายหรือบุคคลที่มีการกระทำความผิดติดนิสัย ซึ่งสามารถนำมาใช้ยับยั้งผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก¹⁰¹

2.4.2 ประเภทของวิธีการเพื่อความปลอดภัย

วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการบังคับทางอาญาที่เกิดขึ้นใหม่ในกฎหมายอาญาและเป็นมาตรการบังคับที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าโทษ เพราะบางกรณีการใช้โทษโดยลำพังคงไม่เพียงพอที่จะเป็นหลักประกันว่าสังคมจะปลอดภัย ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้กับบุคคลเพื่อป้องกันผู้ที่มีสภาพเป็นอันตรายต่อสังคมไม่ให้กระทำความผิดซ้ำ ซึ่งอาจทำได้ทั้งก่อนและหลังการพิจารณาโทษของผู้กระทำความผิด นับได้ว่าเป็นมาตรการที่คุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายหลักกฎหมายอาญา คือ การมุ่งคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม¹⁰² ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 กำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้ 5 ประเภท ดังนี้

(1) การกักกัน

คือ การควบคุมผู้กระทำความผิดติดนิสัยไว้ภายในเขตกำหนดเพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อตัดนิสัย และเพื่อฝึกหัดอาชีพ¹⁰³ โดยเป็นผลมาจากแนวความคิดของนักสังคมวิทยาและอาชญาวิทยาที่จะแยกคนร้ายที่กระทำความผิดติดนิสัย เดิมการกักกันถือเป็นโทษชนิดหนึ่งตามกฎหมายลักษณะอาญาร.ศ.127 มาตรา 24 โดยบังคับให้บุคคลอยู่ในเขตท้องที่หรือจังหวัดซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายธุรการกำหนดให้อยู่¹⁰⁴ การกักกันเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ตัดโอกาสบุคคลมิให้ออกไปกระทำความผิด มีความมุ่งหมายเพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อตัดนิสัย และเพื่อฝึกหัดอาชีพ เป็นการควบคุมและป้องกันการกระทำความผิดอันเกิดจากสันดานเป็นผู้ร้าย อันจะส่งผลให้เกิดความปลอดภัยแก่สังคมจากการที่บุคคลนั้นจะกระทำความผิดในภายภาคหน้า โดยกักกันตัวไว้อบรมฝึกฝนให้เป็นพลเมืองดี มีอาชีพติดตัว¹⁰⁵ ซึ่งเป็นความมุ่งหมายข้างเคียงหรือเป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น¹⁰⁶

(2) การห้ามเข้าเขตกำหนด

¹⁰⁰ ธนาวุฒิ วงศ์อนันต์, *คู่มือศึกษาหลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2559) 161.

¹⁰¹ ธานี วรภัทร์, *หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2557) 128.

¹⁰² เพิ่งอ้าง 128-129.

¹⁰³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40.

¹⁰⁴ ณรงค์ ใจหาญ (เชิงอรรถ 92) 141.

¹⁰⁵ วิวิทย์ จตุปารีสสุทธิ, 'วิวัฒนาการว่าด้วยการลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้ถูกกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา'(วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มปป.) 1.

¹⁰⁶ คณิต ณ นคร (เชิงอรรถ 97) 489.

คือ การห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา¹⁰⁷ เดิมการห้ามเข้าเขตกำหนดถือเป็นโทษชนิดหนึ่งตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 24 โดยห้ามในสองลักษณะ คือ ห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือจังหวัดที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาและบังคับให้อยู่แต่ในท้องที่หรือจังหวัดที่ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายธุรการได้กำหนดให้อยู่ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดอีกในท้องที่หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง¹⁰⁸ เมื่อมีการใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว คำว่า “เขตกำหนด” หมายถึงท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา ซึ่งศาลมีดุลพินิจที่จะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามมิให้บุคคลเข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนด โดยจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญด้วยที่ให้บุคคลมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่¹⁰⁹ และศาลจะใช้มาตรการห้ามเข้าเขตกำหนดได้ต่อเมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นข้อสำคัญในการพิจารณาใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ดังนั้น เขตกำหนดต้องเป็นท้องที่หรือสถานที่ที่มีความแน่นอนและจำกัดตามสมควร และเป็นท้องที่หรือสถานที่เฉพาะที่หากบุคคลนั้นเข้าไปแล้วจะเป็นการเสี่ยงหรือล่อแหลมต่อการก่ออาชญากรรมซ้ำอีก¹¹⁰ เช่น ผู้กระทำความผิดเป็นนักเลงอันตราย เมื่อเข้าไปอยู่ในที่ชุมชนย่อมจะก่อเหตุร้ายขึ้นได้¹¹¹ หรือผู้กระทำความผิดมีอิทธิพลสูงในเขตใดเขตหนึ่งหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเป็นบ่อเกิดการกระทำความผิด¹¹²

(3) การเรียกประกันทัณฑ์บน

คือ การที่ผู้นั้นสัญญาต่อศาลว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นภายในเวลาที่ศาลกำหนด หากฝ่าฝืนจะยินยอมชำระเงินให้แก่ศาลตามจำนวนที่ระบุไว้ในทัณฑ์บน¹¹³ การเรียกประกันทัณฑ์บนสามารถบังคับใช้ได้แม้ยังไม่มีเกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยลักษณะอื่นๆ ที่มักจะใช้กรณีที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นมาแล้ว ศาลมีอำนาจสั่งให้เรียกประกันทัณฑ์บนได้ 3 กรณี คือ¹¹⁴

(3.1) ความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนอของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หมายถึง กรณีที่บุคคลนั้นยังมีได้กระทำการถึงขั้นที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด กล่าวคือ ยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 (หรือยังมีได้ถึงขั้น

¹⁰⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 44.

¹⁰⁸ ณรงค์ ใจหาญ (เชิงอรรถ 92) 148.

¹⁰⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 38.

¹¹⁰ คณิต ณ นคร (เชิงอรรถ 97) 494-495.

¹¹¹ วิจิตร ลุทิตานนท์, *กฎหมายอาญา (ภาค 1)* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2505) 195.

¹¹² ชาลวิทย์ ยอดมณี, ‘วิธีการเพื่อความปลอดภัย: แนวคิดและข้อสังเกตบางประการ’ ใน *การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย* (กองคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัย กรมอัยการ 2533) 87.

¹¹³ ณรงค์ ใจหาญ (เชิงอรรถ 92) 149-150.

¹¹⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 11, สำนักพิมพ์กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 2562) 622-624.

ตระเตรียมในบางกรณี) แต่มีพฤติการณ์ว่าบุคคลนั้นจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งมาตรการนี้เป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้น

(3.2) ความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนองานอัยการว่าผู้ใดจะกระทำการใดให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(3.3) ในการพิจารณาตีความผิดใด ไม่ว่าศาลจะลงโทษผู้ถูกฟ้องหรือไม่ก็ตาม เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

คำว่า “ก่อเหตุร้าย” หมายถึง เหตุที่จะทำให้เกิดเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งจะต้องมีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงจิตใจอันชั่วร้ายของผู้กระทำ ถ้าเป็นความผิดต้องมีใจความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ทั้งนี้ การกระทำไม่จำเป็นต้องให้ได้ความว่าเป็นความผิด เพราะกฎหมายใช้คำว่า “เหตุร้าย” ไม่ได้ใช้คำว่า “การกระทำความผิด” และเหตุร้ายเช่นนั้นต้องเป็นภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นเท่านั้น ถ้าเหตุร้ายนั้นไม่เป็นภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น แม้จะเป็นความผิดทางอาญาแต่ก่อให้เกิดผลอย่างอื่น ไม่อยู่ในบังคับที่ศาลจะมีคำสั่งให้เรียกประกันทัณฑ์บนได้¹¹⁵

(4) การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

คือ การควบคุมบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตให้อยู่ในสถานพยาบาลเพื่อการบำบัดรักษาให้หายเป็นปกติก่อนที่จะออกมาในสังคม เพื่อป้องกันมิให้ผู้บกพร่องทางจิตก่อเหตุร้ายหรือกระทำการอันเป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นได้¹¹⁶ การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยและในขณะเดียวกันก็เป็นมาตรการบำบัดด้วย¹¹⁷ กล่าวคือ เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยเพราะเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนจากการกระทำความผิดของผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนที่ไม่ต้องได้รับโทษหรือได้รับการลดโทษ¹¹⁸ และเป็นมาตรการบำบัดเพราะเป็นการควบคุมตัวผู้เสพสุราเป็นอาจิมหรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษเพื่อมิให้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเสพสุราเป็นอาจิมหรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษอีก¹¹⁹

¹¹⁵ พิพัฒน์ จักรางกูร, ‘เรียกประกันทัณฑ์บนผู้ถูกฟ้องที่ศาลไม่ลงโทษ’ (พฤษภาคม 2509) 5 ตุลาคม 47, 51-52.

¹¹⁶ คำรึห์ โชตเศรษฐ์ (เชิงอรรถ 99) 195.

¹¹⁷ คณิต ณ นคร (เชิงอรรถ 97) 500.

¹¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48

ถ้าศาลเห็นว่าการปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งตัวไปควบคุมไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

¹¹⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49.

ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพสุราเป็นอาจิมหรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุรา ยาเสพติดให้โทษอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่าง ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษหรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้

การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของสาธารณสุขจากผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ปราศจากความชั่ว (Schuld) คือ เพราะจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน แต่กระทำความผิดที่ร้ายแรงที่กระทบต่อความปลอดภัยของประชาชนหรือเป็นอันตรายต่อสาธารณะ หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพสุราเป็นอาชญาหรือผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษกระทำความผิดซ้ำอีก¹²⁰ ทั้งนี้ การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน เนื่องจากไม่อาจทราบได้ว่าคนวิกลจริตจะหายเป็นปกติเมื่อใด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุ กฎหมายจึงให้อำนาจศาลที่จะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้ เช่น มีพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปว่าบุคคลนั้นหายจากการเป็นผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน¹²¹ ในขณะที่การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลกรณีของผู้เสพสุราเป็นอาชญาหรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษที่ไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนดมีกำหนดเวลาไม่เกิน 2 ปี

(5) การห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

คือ การที่ศาลสั่งห้ามบุคคลใดบุคคลหนึ่งประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อการป้องกันให้ผู้ผู้นั้นอาศัยการประกอบอาชีพดังกล่าวเพื่อกระทำความผิดอาญา¹²² เป็นแนวคิดที่จะป้องกันสังคมโดยการตัดโอกาสบุคคลบางประเภทไม่ให้กระทำความผิด ได้แก่ บุคคลที่กระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หมายถึง การจงใจใช้อาชีพหรือวิชาชีพโดยมิชอบ¹²³ หรือบุคคลที่กระทำความผิดเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หมายถึง การทำผิดหน้าที่ในอาชีพหรือวิชาชีพที่ประกอบนั้นโดยจงใจหรือประมาท¹²⁴

คำว่า “อาชีพ” หมายถึง กิจการที่เป็นเครื่องยังชีพหรือเลี้ยงชีพเป็นปกติธุระและต้องอาศัยฝีมือและความชำนาญ ส่วน “วิชาชีพ” เป็นกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือในการเลี้ยงชีพเป็นปกติโดยอาศัยศิลปศาสตร์หรือความรู้และปัญญา เช่น นักกฎหมาย นายธนาคาร เป็นต้น¹²⁵

เมื่อศาลพิพากษาลงโทษไม่ว่าเป็นโทษประเภทใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไปอาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ให้อำนาจศาลสั่งในคำพิพากษาห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้น เช่น การอาศัยความเป็นครูประจำชั้นล่อลวงข่มขืนกระทำชำเราเด็ก

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

¹²⁰ คณิต ฒ นคร (เชิงอรรถ 97) 501.

¹²¹ โกเมน ภัทรภิรมย์ (เชิงอรรถ 85) 68.

¹²² ณรงค์ ใจหาญ (เชิงอรรถ 92) 155.

¹²³ คณิต ฒ นคร (เชิงอรรถ 97) 503.

¹²⁴ คณิต ฒ นคร (เชิงอรรถ 97) 503.

¹²⁵ ณรงค์ ใจหาญ (เชิงอรรถ 92) 155.

นักเรียน ศาลสั่งห้ามประกอบอาชีพครูได้¹²⁶ ผู้จัดการโรงแรมกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี ถ้าศาลเห็นว่าที่กระทำความผิดนั้นเพราะอาชีพเป็นผู้จัดการโรงแรม หากให้ดำเนินการเป็นผู้จัดการโรงแรมต่อไปอาจกระทำความผิดฐานค้าประเวณีขึ้นอีกได้¹²⁷

นอกจากนี้ ปรากฏว่าแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยยังปรากฏในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ด้วย กล่าวคือ พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็มีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขฟื้นฟู ให้โอกาสผู้ถูกระทำความผิดกลับตัว ปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำ ยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงการรักษาสัมพันธ์อันดีในครอบครัว ซึ่งความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ หมายถึง การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัยของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ ส่วนบุคคลในครอบครัว หมายถึง คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

เนื่องจากลักษณะของการกระทำมักเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัว ทำให้ผู้เสียหายที่ถูกทำร้ายจากบุคคลในครอบครัวอาจมีความลำบากใจในการดำเนินคดี หากปล่อยให้ใช้ความรุนแรงต่อไป ผู้เสียหายย่อมไม่อาจทนได้อีกต่อไป แต่จะนำมาตราการตามกฎหมายอาญาฉบับนี้มาใช้ย่อมไม่เหมาะสม เพราะกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเดียว ดังนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 จึงได้กำหนดให้มีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ โดยได้วางหลักเกณฑ์ ดังนี้¹²⁸

1. ให้ผู้เสียหายจากการถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพของตนหรือบุคคลในครอบครัวต่อพนักงานสอบสวน หรือกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนเห็นเองว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนต้องคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายหรือบุคคลที่อยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกันกับผู้ใช้ความรุนแรง

2. ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องที่น่าเชื่อว่าผู้เสียหายจากการถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจำเป็นต้องได้รับการบรรเทาทุกข์เบื้องต้น หรือมีข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าผู้ใช้ความรุนแรงอาจก่อเหตุแก่บุคคลในครอบครัวซ้ำอีก หรือมีเหตุอื่นๆ ที่จำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้กับผู้เสียหาย

¹²⁶ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ และธรรณกรณ์ บุญมี, *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 47, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2565) 120.

¹²⁷ โภเมน ภัทรภิรมย์ (เชิงอรรถ 85) 70.

¹²⁸ วรณัฐ วรชาติเดชา, *ความรุนแรงในครอบครัว* (กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2557) 84-86.

3. การให้พนักงานสอบสวนเสนอรายงานและความเห็นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีที่มีเขตอำนาจออกคำสั่ง ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไป นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวต้องมีความรู้เข้าใจในระบบการบริหารงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว และต้องได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ด้วย เพื่อออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้กับผู้เสียหาย หรือพนักงานสอบสวนจะร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์โดยตรงก็ได้

4. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ พิจารณารายงานและความเห็นตามของพนักงานสอบสวน หากเห็นชอบให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้กับผู้เสียหายเป็นการชั่วคราวโดยไม่ชักช้า

5. ก่อนออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้กับผู้เสียหาย ถ้ามีเหตุผลอันสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์จะเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อประกอบดุลพินิจออกคำสั่งก็ได้

6. ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้กับผู้เสียหายจากการถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวนั้น ต้องออกคำสั่งเท่าที่จำเป็นตามสมควร รวมถึง ให้ผู้ใช้ความรุนแรงเข้ารับการตรวจรักษา ให้ผู้ใช้ความรุนแรงชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ ออกคำสั่งห้ามผู้ใช้ความรุนแรงเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าไปใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว กำหนดวิธีการดูแลบุตร

7. เมื่อมีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้กับผู้เสียหายแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแจ้งให้ผู้ต้องหว่ากระทำความรุนแรงปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดมาตรการคุ้มครองคำสั่งก็ได้

8. ให้พนักงานสอบสวนเสนอคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่วันที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครอง หากศาลเห็นชอบให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์นั้นมีผลบังคับใช้ต่อไป

9. ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้เสียหายทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือกรณีที่ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ศาลจะไต่สวนและเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าจากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอต่อการวินิจฉัยออกคำสั่ง ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์เดิม หรือมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการเดิมเสีย หรืออาจออกคำสั่งใดๆ ตลอดจนกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์เดิมก็ได้

10. หากผู้มีส่วนได้เสียจากคำสั่งที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ หรือศาลเป็นผู้ออกนั้น ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือภายใน 30 วัน นับแต่ทราบคำสั่ง และให้คำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งของศาลเป็นที่สุด

11. นอกจากนี้ ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หากศาลเห็นสมควรก็มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้กับผู้เสียหาย หรือออกคำสั่งใดๆ ได้ และหากมีพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับผู้เสียหายหรือผู้ใช้ความรุนแรงเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใดๆ ที่ศาลออกไว้เดิมได้ รวมทั้งศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมได้เช่นกัน

12. ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท แล้วแต่กรณี

จากมาตรการคุ้มครองดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่ามีการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาปรับใช้เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่กำลังเกิดขึ้นและอาจจะเกิดต่อไปในอนาคต โดยมีความหลากหลายของมาตรการคุ้มครอง เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดติดนิสัย

2.5.1 ความหมายของการกระทำความผิดซ้ำ ผู้กระทำความผิดซ้ำ และผู้กระทำความผิดติดนิสัย

การกระทำความผิดซ้ำเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สุดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การนิยามความหมายจึงมีความแตกต่างกันไปหลากหลายมิติ ในต่างประเทศพบว่า การกระทำความผิดซ้ำ หมายถึง การที่บุคคลกลับเข้าสู่พฤติกรรมทางอาญาหรือกลับมากระทำความผิดอีกครั้งหนึ่ง มักจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่เคยกระทำความผิดและได้รับการลงโทษมาก่อนแล้ว ต่อมามีการถูกจับกุมซ้ำหรือถูกพิพากษาว่ามีความผิดซ้ำหรือถูกลงโทษจำคุกซ้ำตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด¹²⁹

นอกจากนี้ตามพจนานุกรมฉบับต่างๆ ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “การกระทำความผิดซ้ำ” (Recidivism) ไว้แตกต่างกัน เช่น Cambridge Dictionary ให้ความหมายของคำว่า การกระทำความผิดซ้ำ คือ

¹²⁹ สุภัทรา ปกาสิทธิ์ วัชรินทร์ลิขิตดี และจุฑารัตน์ พรพุทศรี, ‘การกระทำความผิดซ้ำ: นิยามและสถิติข้อมูลของกระทรวงยุติธรรม’ (พฤษภาคม - สิงหาคม 2563) 2 วารสารกระบวนการยุติธรรม 167, 167.

การกระทำความผิดต่อเนื่องแม้ได้รับโทษแล้ว¹³⁰ Black's Law Dictionary ให้ความหมายของคำว่า การกระทำความผิดซ้ำ คือ อาชญากรที่เป็นนิสัย แก้ไขไม่ได้¹³¹

สำหรับคำว่า “ผู้กระทำความผิดซ้ำ” (Recidivist) สถาบันยุติธรรมแห่งชาติ (Nation Institute of Justice) ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้อธิบายว่า ผู้กระทำความผิดซ้ำ หมายถึง ผู้ที่ทวนกลับไปมีพฤติกรรมกระทำความผิดกฎหมายอีกหลังจากที่บุคคลดังกล่าวได้รับโทษหรือได้ผ่านกระบวนการแทรกแซงพฤติกรรมมาแล้ว สำหรับการกระทำผิดครั้งก่อน¹³²

สำหรับคำว่า “ผู้กระทำความผิดติดนิสัย” (Habitual Offender) ในทางอาชญาวิทยาได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ผู้กระทำความผิดติดนิสัย” ว่าหมายถึง บุคคลที่ไม่สามารถปรับหรือปฏิบัติตนให้เข้ากับมาตรฐานของสังคมได้ ไม่เกิดความเข็ดหลาบเมื่อต้องโทษ และจะประกอบอาชญากรรมซ้ำอีกเมื่อมีโอกาสโดยไม่คำนึงว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ผู้กระทำความผิดประเภทนี้ทางการแพทย์พบว่าผู้กระทำความผิดไม่มีความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจตั้งแต่แรกเกิด ไม่มีลักษณะแนวโน้มไปทางที่ชั่วด้วย แต่พบว่าสิ่งที่ผลักดันให้บุคคลกลายเป็นอาชญากรเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจภายหลังที่ถูกสภาวะบีบคั้นบังคับให้มีพฤติกรรมที่ผิดปกติไปทีละเล็กละน้อย อาชญากรหรือผู้กระทำความผิดติดนิสัยบางคนมาจากตระกูลที่ดี มีการศึกษา แต่ไปคบค้าสมาคมกับพวกมิจฉาชีพหรืออาจเป็นเพราะความฟุ่มเฟือยในการใช้จ่ายของตนเอง จึงเป็นเหตุทำให้เริ่มหารายได้จากการทุจริตมาใช้จ่ายจนเคยตัว นานเข้าก็เลยกลายเป็นผู้ร้ายชั้นสูงทำการล่อลวงและฉ้อโกงเป็นอาชีพ มักจะเป็นที่รู้จักกันในบรรดาเจ้าหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม ทั้งตำรวจ อัยการ ศาล และเรือนจำ เพราะคนประเภทนี้ทำผิดบ่อยๆ และส่วนมากมักจะเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือติดสุราด้วย¹³³ โดยไม่จำเป็นต้องก่ออาชญากรรมประเภทเดียวกันจึงจะเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย

อย่างไรก็ตามยังคงมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการใช้คำว่าผู้กระทำความผิดซ้ำและผู้กระทำความผิดติดนิสัยที่คลาดเคลื่อนอยู่บ้าง จึงสามารถอธิบายความแตกต่างของคำว่าผู้กระทำความผิดซ้ำและผู้กระทำความผิดติดนิสัย เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นได้ดังนี้¹³⁴

1. ผู้กระทำความผิดซ้ำ คือ ผู้ที่กระทำความผิดหลายครั้ง ซึ่งอาจกระทำโดยความไม่หวั่นเกรงหรือเข็ดหลาบต่อโทษ ซึ่งมีสาเหตุจากโทษนั้นเบาหรือไม่น่าเกรงกลัว หรือเป็นการกระทำความผิดเพราะความจำเป็น ในขณะที่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยเป็นผู้กระทำความผิดโดยการกระทำเป็นวิถีทางปกติสำหรับกร

¹³⁰ Cambridge Dictionary, 'Recidivism' (Cambridge Dictionary)

<<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/recidivism>> สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2566.

¹³¹ Black's Law Dictionary, 'Recidivism' (Black's Law Dictionary) <https://blacks_law.academic.com/39250/recidivist> สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2566.

¹³² สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์, 'แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย' (ดุสิตนิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2558) 17.

¹³³ มนต์ชัย วัชรบุตร, 'ปัญหาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534) 18-19.

¹³⁴ เพิ่งอ้าง 20-21.

ดำเนินชีวิต มีลักษณะความเป็นอันตรายมากกว่าผู้กระทำผิดซ้ำ ซึ่งผู้กระทำความผิดซ้ำอาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัย ส่วนผู้กระทำความผิดติดนิสัยจะสามารถกระทำความผิดซ้ำได้เสมอ

2. ผู้กระทำความผิดติดนิสัยเป็นผู้กระทำผิดอาญาโดยเจตนาเสมอ ไม่ว่าจะเป็ความผิดสำเร็จหรือชั้นพยายามกระทำความผิด แต่ผู้กระทำความผิดซ้ำนั้นอาจจะเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาทก็ได้

3. ในทางอาชญาวิทยา ผู้กระทำความผิดติดนิสัยเป็นผู้ดำรงชีวิตด้วยการก่ออาชญากรรมเป็นอาชีพ การลงโทษจำคุกหรือลงโทษที่รุนแรงขึ้นจึงไม่อาจป้องกันแก้ไขได้ หนทางที่จะจัดการหรือแก้ไขกับผู้กระทำความผิดลักษณะนี้ได้ดีที่สดุคือการใช้วิธีแยกออกจากสังคมให้นานเท่าที่จะทำได้ พร้อมกับการแก้ไขอบรม ฝึกอาชีพ ส่วนผู้กระทำความผิดซ้ำอาจดำรงชีพอยู่ได้ด้วยการประกอบอาชีพ แต่เมื่อสถานการณ์เปิดช่องให้ผู้นั้นกระทำความผิด ก็อาจหันมากระทำความผิดอีกครั้งได้ด้วยความไม่เช็ดหลายหรือเกรงกลัวต่อโทษ เนื่องจากเห็นว่าโทษที่ได้รับกับประโยชน์ที่จะได้จากการกระทำความผิดคุ้มค่าต่อการเสี่ยงกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดซ้ำในทางอาชญาวิทยาจึงไม่ถือว่ามีลักษณะความเป็นอันตรายหรือมีความเจ็บป่วยทางจิต ทำให้การลงโทษที่รุนแรงหรือการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นเพื่อให้ผู้กระทำความผิดซ้ำเกิดความยับยั้งชั่งใจก่อนลงมือกระทำความผิดก็เพียงพอที่จะป้องปรามได้แล้ว

ในต่างประเทศที่มีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดซ้ำหรือผู้กระทำความผิดติดนิสัยโดยทั่วไปแล้วในการพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดซ้ำคนใดเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยจะพิจารณาหรือกำหนดจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้¹³⁵

1. จำนวนครั้งที่ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดกฎหมายอาญา (บางครั้งก็พิจารณาจำนวนครั้งที่กระทำผิดไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือตั้งแต่ผู้กระทำความผิดมีอายุตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด
2. ประเภทของการกระทำความผิดอาญาที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิดไป (บางครั้งก็พิจารณาจำนวนครั้งที่กระทำผิดไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือตั้งแต่ผู้กระทำความผิดมีอายุตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด)
3. ความร้ายแรงของการกระทำความผิดอาญาครั้งสุดท้าย (บางครั้งก็พิจารณาจากระยะเวลานับแต่ที่ได้กระทำผิดครั้งที่แล้วด้วย)
4. จำนวนครั้งและประเภทของโทษที่ผู้กระทำความผิดเคยได้รับมาก่อน (บางครั้งก็พิจารณาจำนวนครั้งที่กระทำผิดไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือตั้งแต่ผู้กระทำความผิดมีอายุตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด)
5. อันตรายที่เกิดขึ้นแก่สาธารณชนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาประเภทดังกล่าว
6. อันตรายที่เกิดขึ้นแก่สาธารณชนอันเนื่องมาจากผู้กระทำความผิดดังกล่าว
7. อายุของผู้กระทำความผิด
8. สภาพจิตของผู้กระทำความผิด
9. ภูมิหลังทางชีววิทยาและสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด
10. ความเป็นไปได้ที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

¹³⁵ สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์ (เชิงอรรถ 132) 23.

2.5.2 แนวคิดในการกระทำความผิดซ้ำและการลงโทษผู้กระทำความผิดซ้ำ

แนวคิดที่จะอธิบายการกระทำความผิดซ้ำ พอจะสรุปได้ดังนี้¹³⁶

(1) ทฤษฎีว่าด้วยอาชญากรรมที่ถือลักษณะของบุคคลเป็นสาเหตุ เป็นทฤษฎีที่ถือเอาลักษณะในตัวบุคคลหรือองค์ประกอบของตัวบุคคลที่บกพร่องเป็นสาเหตุสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 ประการ

(1.1) ความบกพร่องทางชีวภาพ คือ ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่มีลักษณะทางชีวภาพ ต่ำกว่าบุคคลทั่วไป

(1.2) ความบกพร่องทางจิต คือ ผู้กระทำความผิดที่มีจิตใจผิดปกติจะก่ออาชญากรรมได้โดยไม่มีมูลเหตุจูงใจจากภายนอก แต่เกิดจากความผิดปกติทางจิตหรือความกดดันภายในที่ซ่อนไว้ในจิตใต้สำนึก ทำให้กระทำความผิดลงไปโดยไม่สามารถบังคับตนเองได้ เช่น ประสาทโรคจิต ประสาทจิตบกพร่อง¹³⁷

2. ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าการกระทำความผิดมักเกิดจากภาวะความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวไม่ราบรื่น เช่น รู้สึกว่าตนมีหรือได้รับในสิ่งที่ต้องการไม่พอหรือรู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถพอหรือเพราะรู้สึกว่าตนเองไม่อาจสร้างความผูกพันหรือสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมได้ราบรื่น ทำให้เกิดความท้อแท้และผิดหวัง กระทบกระเทือนอารมณ์และความรู้สึก จึงเชื่อว่าการปลูกฝังสติสัมปชัญญะและมโนธรรมในแต่ละคนมาจากการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว¹³⁸

(2) ทฤษฎีว่าด้วยกลุ่มสังคมและปัจจัยทางวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น

(2.1) ทฤษฎีว่าด้วยการประพัตติผิดที่ได้จากการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเรียนรู้กันได้โดยการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดภายในสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาและความบ่อยครั้งที่ติดต่อกัน โดยให้ความสำคัญเรื่องความถี่และความสัมพันธ์ของการติดต่อภายในสังคมมากกว่าลักษณะสิ่งแวดล้อมภายนอก

(2.2) ทฤษฎีว่าด้วยการขัดแย้งของกลุ่มและอิทธิพลของกลุ่มวัฒนธรรมรอง คือ การปรับตัวเข้ากันไม่ได้ทางวัฒนธรรม ทำให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติที่ขัดแย้งหรือนอกเหนือไปจากบรรทัดฐานของสังคมนั้น

(2.3) ทฤษฎีว่าด้วยเศรษฐกิจ (Economic) ภาวะภูมิศาสตร์ (Geographic) และนิเวศสถาน (Ecological)

ด้านเศรษฐกิจคือ เป็นผลสืบเนื่องมาจากความยากจนหรือมีรายได้น้อยกว่า ค่า ระบบเศรษฐกิจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเกิดอาชญากรรม นอกจากนี้พบว่าในสังคมที่มีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ

¹³⁶ จำเนียร ชุณหโสภาค และคณะ, 'การศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม' (รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2551) 6-7.

¹³⁷ อัจฉริยา ชุตินันท์ (เชิงอรธ 71) 143-144.

¹³⁸ เพ็งอ้อ 148.

ที่มุ่งหวังผลกำไรจนเกินควร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวจะส่งผลให้สังคมเกิดคดีอาชญากรรมประทุษร้ายเพิ่มมากขึ้น¹³⁹

ด้านภูมิศาสตร์ คือ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าอิทธิพลของภูมิศาสตร์โดยเฉพาะภูมิประเทศ ฤดูกาล ดินฟ้าอากาศมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอาชญากรรม กล่าวคือ มีสมมุติฐานว่าประชากรในภูมิภาคที่เป็นเขตร้อนจะกระทำผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายสูงกว่าประชากรในเขตหนาว มีสมมุติฐานว่าในเดือนที่มีอากาศร้อนจะกระทำผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายสูง แต่เดือนที่มีอากาศหนาวจะกระทำผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์สินสูง และมีสมมุติฐานเบื้องต้นว่าอุณหภูมิและความกดของอากาศมีผลกระทบต่อการประกอบอาชญากรรม¹⁴⁰

ด้านนิเวศสถานหรือการกระจายกันอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งชุมชนหรือสภาพท้องถิ่นเป็นต้นเหตุสำคัญของการทำความผิด เช่น เขตอันธพาล

(3) ทฤษฎีว่าด้วยจิตวิทยาสังคม เป็นการศึกษาการทำความผิดโดยใช้บุคลิกภาพและสภาพสังคม หากสังคมขาดระเบียบบรรทัดฐาน เสื่อมโทรมหรือมีความวุ่นวาย ทำให้ผู้ที่เข้มแข็งกว่ามักฉวยโอกาสในการประกอบอาชญากรรม

(3.1) สถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกิดอาชญากรรม สถาบันเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการแก้ไขปัญหาสังคม หากสถาบันนั้นทำหน้าที่ไม่เหมาะสมย่อมเป็นปัจจัยในการก่อให้เกิดอาชญากรรมได้

(3.1.1) สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลทั้งหลาย นับตั้งแต่เกิดจนเติบโต ครอบครัวเป็นสังคมหน่วยแรกที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพ¹⁴¹ ทั้งเรื่องของอารมณ์ สติปัญญา ศีลธรรม อาชญากรรมได้

(3.1.2) สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันที่มีส่วนสัมพันธ์กับการทำความผิด เพราะการศึกษามีส่วนช่วยพัฒนาบุคคลให้เป็นคนดี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาต้องแสดงบทบาทเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้ทำความผิดด้วยการโน้มน้ำหนักจิตใจ ชี้นำให้เข้าใจถึงความถูกต้อง

(3.2) สถาบันสื่อมวลชน เป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิดเห็นไปสู่มวลชน สื่อมวลชนที่ดีควรทำหน้าที่เพื่อมวลชน การเสนอข่าวสารควรทำในลักษณะให้ความรู้ มิใช่การยั่วยุหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง และยังเป็น การช่วยลดปัญหาอาชญากรรมได้อีกด้วย¹⁴²

เมื่อต้องต่อสู้กับปัญหาการทำความผิดซ้ำและป้องกันมิให้บุคคลกลายเป็นผู้กระทำ ความผิดติดนิสัย ในหลายประเทศเลือกการลงโทษผู้ทำความผิดซ้ำด้วยการบังคับใช้กฎหมายแก่ผู้กระทำ

¹³⁹ ปกรณ์ มณีปกรณ์ (เชิงอรรถ 61) 182.

¹⁴⁰ สง่า สีนะสมิต, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาพิสดาร (ตอน1) อาชญาวิทยา* (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2513) 95-96.

¹⁴¹ ผจจจิตต์ อธิคมนันท์, *สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525) 97.

¹⁴² เฝิงอ่าง 104.

ความผิด ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดอัตราโทษอาชญากรรมซ้ำ โดยเพิ่มความรุนแรงของการลงโทษและเพิ่มข้อกำหนดการคุมประพฤติหรือทัณฑ์บนให้มีความเข้มข้นขึ้น เช่น โทษจำคุกนานขึ้น ค่าปรับทางอาญาที่สูงขึ้น¹⁴³ กฎหมายของประเทศไทยก็เฉกเช่นเดียวกันกับกฎหมายของประเทศอื่นที่ถือว่าผู้กระทำความผิดซึ่งเคยกระทำความผิดมาแล้วครั้งหนึ่งหรือหลายครั้ง เหตุผลข้อนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามบุคคลดังกล่าวอย่างกวดขัน เพราะเหตุว่าการที่บุคคลกระทำความผิดขึ้นใหม่อีกย่อมแสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดีว่าเป็นบุคคลที่ร้ายแรงเป็นพิเศษ เมื่อมีการลงโทษไปแล้วบุคคลนั้นยังไม่รู้สึกกลัวบาป และโทษไม่อาจป้องกันมิให้บุคคลนั้นมิให้กระทำความผิดอีกได้ สภาพการกระทำความผิดหลายครั้งที่ไม่ซ้ำกัน กล่าวคือ เป็นการกระทำความผิดขึ้นอีกโดยบุคคลคนเดียวกันนั่นเอง สำหรับนักอาชญาวิทยาเห็นว่ามีมูลเหตุอันเนื่องมาจากพฤติกรรมต่างๆ เช่น ด้านจิตใจ กล่าวคือ บุคคลนั้นมีมโนคติอันเสื่อมทรามไปแล้ว ความรู้สึกอันดีที่มีอยู่ในตัวของผู้นั้นได้ลดน้อยไปกว่าเดิมมากและจะขัดขวางความรู้สึกได้น้อย เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำที่ไม่ซ้ำกัน จำต้องลงโทษให้เด็ดขาด คือ ลงโทษให้หนักแก่บุคคลซึ่งไม่เกรงกลัวการลงโทษ¹⁴⁴

การกระทำความผิดของบุคคลและการลงโทษนั้นมาตั้งแต่สมัยโบราณดั้งเดิม แต่วิธีการลงโทษย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมแต่ละสมัย ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษสามารถแบ่งได้ 2 กรณี ดังนี้¹⁴⁵

1. ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute Theory) ทฤษฎีนี้มีความเห็นว่าความประสงคในการลงโทษบุคคลเพื่อทดแทนความผิดที่บุคคลนั้นได้ก่อให้เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นการรักษาความยุติธรรมของสังคมไว้¹⁴⁶ เป็นทฤษฎีที่ใช้ได้เสมอไปและใช้ได้ตลอดไป¹⁴⁷ ดังนั้น การที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะเหตุมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอย่างเดียว กล่าวคือ ต้องมีการลงโทษเพื่อให้มีการตอบแทนแก่แค้น

2. ทฤษฎีสัมพันธ์ (Relative Theory)¹⁴⁸ จะไม่ได้พิจารณาในแง่ของการกระทำความผิด แต่ได้พิจารณาในแง่ที่ว่าควรลงโทษอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ เหตุผลการลงโทษตามทฤษฎีนี้มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดอรรถประโยชน์นิยม ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดีแก่สังคมหรือไม่ กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดขึ้นผลดีหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการลงโทษคือเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเช่นนั้นอีก ดังนั้น การลงโทษจึงต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิด โดยโทษนั้นควรจะมีผลเป็นเหตุทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกหวาดกลัว ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดี หรือทำให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิด กล่าวอีก

¹⁴³ Legal Information Institute, 'habitual criminal' (Cornell Law School, January 2023)

<https://www.law.cornell.edu/wex/habitual_criminal> สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566.

¹⁴⁴ เอกุต์, *กฎหมายอาชญา* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง 2477) 212-213.

¹⁴⁵ เสฎฐวุฒิ ต่างทั่วม, 'เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา: ศึกษากรณีฆ่าภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช หรือผู้นำศาสนาเนื่องจากความเกลียดชังทางศาสนา' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2562) 14.

¹⁴⁶ แสง บัญเฉลิมวิภาส, *หลักกฎหมายอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 5, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2551) 121.

¹⁴⁷ หยุต แสงอุทัย (เชิงอรรถ 96) 263.

¹⁴⁸ แสง บัญเฉลิมวิภาส (เชิงอรรถ 146) 123.

นัยหนึ่งคือวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้เป็นการป้องกันมิให้บุคคลกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้น การลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการสำคัญที่รัฐใช้ในการรับมือกับปัญหาอาชญากรรม การลงโทษจึงเป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ

การกระทำความผิดซ้ำนั้นเป็นสิ่งที่กระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างน้อย 3 ประการ คือ รัฐต้องหามาตรการตัดความสามารถมิให้กระทำความผิดอีก (incapacitation) คำพิพากษาลงโทษต้องมีผลเป็นการยับยั้งเฉพาะราย (special detention) และการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิด (rehabilitation) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ¹⁴⁹ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. มาตรการตัดความสามารถมิให้กระทำความผิดอีก (incapacitation)

ทฤษฎีการตัดความสามารถมิให้กระทำความผิดอีก¹⁵⁰เป็นทฤษฎีการลงโทษแบบมองอนาคต ซึ่งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในเชิงป้องกัน มุ่งให้ความสำคัญกับสิทธิของเหยื่อหรือผู้เสียหายและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นเหยื่อมากกว่าการคำนึงถึงสิทธิของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังเป็นทฤษฎีการลงโทษที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งมีวัตถุประสงค์ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดโดยจำกัดความสามารถทางกายภาพในแบบชั่วคราวและตลอดชีวิต

ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสหรือไม่สามารถกระทำความผิดได้อีก ได้แก่ การจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ตลอดชีวิต จำคุกที่มีกำหนดเวลา การประหารชีวิต เป็นต้น¹⁵¹ ซึ่งการจำคุกเป็นการตัดความสามารถมิให้ผู้กระทำได้กระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ เช่นเดียวกับ การประหารชีวิตก็ตัดความสามารถมิให้ผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33(1) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อนี้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ การทำให้หมดความต้องการทางเพศด้วยเคมี (chemical castration) ซึ่งมักใช้ในผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศก็เป็นการลงโทษรูปแบบใหม่ที่ใช้ในบางประเทศซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อนี้เช่นเดียวกัน¹⁵²

2. คำพิพากษาลงโทษต้องมีผลเป็นการยับยั้งเฉพาะราย (special detention)

หลักการพิจารณาคดีและบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคลเป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสมในการกำหนดโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดกับความผิดอาญาที่เกิดขึ้นที่ถูกต้องกับคนๆ นั้น ในการพิจารณาพิพากษาและในการบังคับโทษจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริง 2 ส่วนที่สำคัญที่จะนำไปสู่การพิจารณาใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษและการบังคับโทษแก่บุคคลเฉพาะราย ซึ่งประกอบไปด้วย¹⁵³

1. ข้อเท็จจริงที่เป็นพฤติการณ์ของการกระทำความผิด

¹⁴⁹ ปกป้อง ศรีสนิท, 'แนวทางการปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันอันตรายจากผู้กระทำความผิดหรือผู้พ้นโทษที่มีพฤติการณ์เป็นอันตรายต่อสังคมระยะที่ 1' (ธันวาคม 2564) 4 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 504, 510.

¹⁵⁰ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และวรรณพร เตชะโกศิวณิช, *วิเคราะห์หลักและทฤษฎีการลงโทษทางอาญา* (สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา 2563) 51-52.

¹⁵¹ ปกป้อง ศรีสนิท, *กฎหมายอาญาชั้นสูง* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2563) 204-205.

¹⁵² ธาณี วรภัทร์ (เชิงอรรถ 98) 37.

¹⁵³ ธาณี วรภัทร์ (เชิงอรรถ 101) 65.

2. ข้อเท็จจริงที่เป็นส่วนบุคคล คือ ความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติเป็นอาชญาของผู้ต้องหา

โทษทางอาญาเป็นวิธีการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งเป็นโทษที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับโทษทางแพ่งหรือโทษทางปกครอง เพราะเป็นผลร้ายแก่ผู้ทำกระทำความผิด ในการพิจารณาพิพากษาคดีและในการบังคับโทษจะต้องปรับใช้เหมาะสมกับบุคคลแต่ละรายด้วย จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเหตุทางอาชญากรรมหรือการกระทำ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นพฤติการณ์แห่งคดี และเหตุทางอัตวิสัย คือ ลักษณะเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิด กล่าวอีกนัยหนึ่งความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิด¹⁵⁴ อธิบายได้ดังนี้¹⁵⁵

1. เหตุทางอาชญาวิสัย (Objective test) เป็นการเริ่มต้นจากแนวคิดที่ว่าผู้กระทำความผิดควรได้รับโทษเท่ากับความเสียหายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้นกับสังคม การลงโทษให้ได้สัดส่วนนั้นศาลจึงต้องพิจารณาถึงขนาดของความเสียหายจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นกับสังคม¹⁵⁶ ดังนั้น หากความเสียหายมากจะต้องถูกลงโทษหนัก หากความเสียหายน้อยจะถูกลงโทษเบา

2. เหตุทางอัตวิสัย (Subjective test) เป็นการพิจารณาถึงลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิด โดยนำเหตุบุคคลลักษณะส่วนตัวรวมทั้งปัจจัยภายในและภายนอกของผู้กระทำความผิด เช่น ประวัติการกระทำความผิด อายุ สุขภาพทางกายและภาวะแห่งจิต ประวัติการศึกษาและครอบครัว สิ่งแวดล้อม ภูมิหลัง ประวัติการทำงาน สถานะทางการเมือง นิสัย ความประพฤติเป็นอาชญา เหตุอื่นอันควรปราณี¹⁵⁷ มาประกอบดุลพินิจในการลงโทษ ซึ่งทำให้เกิดความเป็นธรรมและส่งเสริมให้มีการลงโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดแต่ละราย ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง อันเป็นการนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขบุคลิกนิสัยของผู้กระทำความผิดให้กลับสู่สังคมได้อย่างปกติสุข เช่น การกระทำความผิดที่สร้างความเสียหายให้กับสังคมเท่ากัน ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดโทษให้แตกต่างกันได้เพราะเหตุที่ผู้กระทำความผิดมีลักษณะส่วนตัวที่แตกต่างกัน เช่น ผู้กระทำความผิดคนหนึ่งทำผิดเพราะไม่ยำเกรงกฎหมายควรลงโทษหนักกว่าผู้กระทำความผิดเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งหลักการนี้เรียกว่า “หลักการใช้โทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน” โดยหลักการดังกล่าวแบ่งเป็น 2 ช่วง กล่าวคือ ช่วงแรก คือ ก่อนการพิพากษา ศาลจะมีบทบาทในการกำหนดประเภทของโทษและความรุนแรงของโทษให้เหมาะสมกับจำเลย ซึ่งจะพิจารณาจากความหนักเบาของความผิดที่จำเลยได้กระทำ เหตุบรรเทาโทษต่างๆ รวมถึงลักษณะส่วนตัวของจำเลย และช่วงที่สอง คือ

¹⁵⁴ เพลินตา ตันรังสรรค์, ‘หลักเกณฑ์การกำหนดโทษทางอาญาในการตรากฎหมาย’ (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2561) 1 จุลินิติ 75, 84.

¹⁵⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท, ‘การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ: หลักการได้สัดส่วนกรณีคดียาเสพติดให้โทษ’ (ธันวาคม 2560) 4 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 903, 914-915.

¹⁵⁶ ปณชิตา เทียนหิรัญ, ‘มาตรการที่เหมาะสมของผู้เป็นโรคทางจิตเวชที่ไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 65: ศึกษากรณีความผิดปกติทางบุคลิกภาพและโรคชอขโมย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2565) 50.

¹⁵⁷ ธานี วรภัทร์ (เชิงอรรถ 101) 65.

ระหว่างการลงโทษหรือระหว่างที่นักโทษต้องรับโทษอยู่ในเรือนจำ หลักการดังกล่าวถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย มีวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูและแก้ไขจำเลยให้กลับเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมต่อไป

ดังนั้น การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับบุคคลจึงมีขึ้นเพื่อฟื้นฟูปรับปรุงแก้ไขและเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้อย่างไม่มีปัญหา

3. การฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิด (rehabilitation)

ในสมัยโบราณการลงโทษนั้นมุ่งที่จะแก้แค้น และทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความท้อใจลงโทษด้วยวิธีการที่รุนแรงโหดร้าย แต่ในปัจจุบันมนุษย์อยู่ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยกันและกันมากขึ้น โดยคำนึงถึงหลักศีลธรรมและมนุษยธรรมมากยิ่งขึ้น และเห็นว่า การลงโทษแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดีได้¹⁵⁸ หรือไม่น่าจะทำให้คนประพฤติตัวดีขึ้น หรือสำนึกในการกระทำที่ไม่ดีของตัวเอง จึงมีแนวความคิดว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี โดยพยายามหาทางเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก รวมทั้งพยายามช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ

ตามทฤษฎีการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดมีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขบำบัดผู้กระทำความผิดและช่วยเหลือให้กลับตัวเป็นคนดีเพื่อคืนสู่สังคม โดยมุ่งเน้นศึกษาผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลหรือการจำแนกลักษณะเพื่อหาสาเหตุการกระทำผิดและแนวทางแก้ไข¹⁵⁹ นักทฤษฎีฟื้นฟูแก้ไขเชื่อว่ากระบวนการฟื้นฟูแก้ไขคือการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนิสัยแก้ผู้กระทำความผิดที่ไม่จำเป็นต้องทำให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตัวแตกต่างไปจากเดิม อย่างน้อยคือการทำให้ผู้กระทำความผิดเข้าใจถึงการกระทำที่ไม่ถูกต้องของตน โดยกระบวนการฟื้นฟูแก้ไขอาจเป็นออกได้เป็น 2 ประเภท คำนึงถึงช่วงระยะเวลาของการฟื้นฟูแก้ไข กล่าวคือ กระบวนการฟื้นฟูแก้ไขก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (pre-trial) ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ของการลงโทษแบบปกติ เป็นการหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดีในชั้นศาลหรือที่เรียกว่ามาตรการเบี่ยงโทษ ถือว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกระบวนการฟื้นฟูแก้ไขโดยการนำผู้กระทำความผิดส่งต่อให้กับหน่วยงานอื่นเพื่อเข้ารับการฟื้นฟูแก้ไขภายนอกกระบวนการยุติธรรมแทน และกระบวนการฟื้นฟูแก้ไขซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการลงโทษ มีการดำเนินคดีในชั้นศาลและมาตรการติดตามหลังการลงโทษ¹⁶⁰

การฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดจึงเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนมากที่สุดและหากการฟื้นฟูสำเร็จสังคมก็จะได้ประโยชน์จากการลงโทษดังกล่าว เพราะผู้กระทำความผิดจะไม่หวนกลับไปทำผิดอีก นอกจากนี้ ฝ่ายที่นิยมในวัตถุประสงค์ข้อนี้จะมองว่าอาชญากรทุกคนเป็น

¹⁵⁸ อัจฉรียา ชูตินันท์ (เชิงอรรถ 71) 228.

¹⁵⁹ นที จิตสง่า, *หลักทัณฑ์วิทยา: หลักวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3, มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์ มปป.) 29.

¹⁶⁰ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และวรรณพร เตชะโกศิวณิช (เชิงอรรถ 150) 66-69.

เสมือนผู้ป่วยที่สามารถฟื้นฟูแก้ไขรักษาได้ และสามารถให้อาชญากรที่แก้ไขแล้วกลับเข้าสู่สังคมได้¹⁶¹ ดังนั้น การแก้ไขผู้กระทำความผิดจึงเป็นการปราบปรามมิให้เกิดการประกอบอาชญากรรม

¹⁶¹ ปกป้อง ศรีสนิท (เชิงอรรถ 151) 205.

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานในต่างประเทศ

ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดการเฝ้าติดตามรังควานเป็นเรื่องที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ โดยหลายประเทศต่างเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดที่มีโอกาสนำไปสู่ความผิดอื่นที่มีความรุนแรงและเป็นอันตรายยิ่งกว่าได้ เพราะผู้กระทำความผิดมักมีพฤติกรรมที่มีแนวโน้มอย่างมากที่จะกระทำความผิดลักษณะอื่นตามมา ซึ่งลักษณะของผู้กระทำความผิดและลักษณะของการเฝ้าติดตามรังควาน ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันหรือคุ้มครองผู้เสียหายตั้งแต่ที่พบว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลก่อน เพราะเห็นว่าหากผู้เสียหายต้องรอกระบวนการในชั้นศาลถึงจะสามารถขอมาตรการเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานได้ อาจจะล่าช้าเกินไปจนเกิดความเสียหายที่ไม่อาจเยียวยาได้ ดังนั้น ในต่างประเทศจึงมีบทบัญญัติกฎหมายโดยเฉพาะเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามรังควานก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล

ในบทนี้จึงจะนำเสนอถึงมาตรการทางกฎหมายอันเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศเยอรมนี โดยศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ เงื่อนไข เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยต่อไป

3.1 ประเทศอังกฤษ

การเฝ้าติดตามรังควานหรือการสะกดรอยตาม¹⁶² เป็นหนึ่งในรูปแบบการกระทำความผิดที่พบได้บ่อยที่สุดซึ่งมีลักษณะการกระทำความผิดที่รุนแรงและน่ากลัว เนื่องจากสามารถนำไปสู่การก่อให้เกิดอาชญากรรมอื่นได้ เช่น การทำร้ายร่างกาย บุกรุก หรือแม้กระทั่งการกระทำชำเรา ซึ่งการเฝ้าติดตามรังควานอาจประกอบไปด้วยการกระทำหลายประเภทผสมกัน เช่น การส่งดอกไม้หรือของขวัญเป็นประจำ การสื่อสารที่ไม่พึงประสงค์หรือมุ่งร้ายทำลายทรัพย์สินและทำร้ายร่างกาย หรือการคุกคามทางเพศ โดยมีลักษณะสำคัญคือเป็นการกระทำที่ผู้ถูกระทำไม่ได้ยินยอมพร้อมใจต่อการกระทำนั้นด้วยและมีการกระทำเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้เหยื่อเกิดความหวาดกลัว ทุกข์ใจ วิตกกังวล การกระทำในรูปแบบนี้ คือ การเฝ้าติดตามรังควาน

ผลจากรายงานการสำรวจที่จัดทำโดย Dr.Lorraine Sheridan and Network for Surviving Stalking¹⁶³ ซึ่งได้สำรวจเหยื่อจากการเฝ้าติดตามรังควานจำนวน 2,292 ราย พบว่าเหยื่อมีอายุตั้งแต่ 10-73 ปี ทั้งเพศชายและหญิง อาจกล่าวได้ว่าทุกคนสามารถตกเป็นเหยื่อของการเฝ้าติดตามรังควานได้ และพบว่าระยะเวลาของการเฝ้าติดตามรังควานมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากอารมณ์ของผู้กระทำความผิดและ

¹⁶² Safer futures, 'Stalking' (Safer Futures, 8 April 2019)

<<https://saferfutures.org.uk/resources/stalking/>> สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2565.

¹⁶³ เฝิงอ้อาง.

ความสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ยังคงมีความเข้าใจผิดอย่างมากเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควาน กล่าวคือ แม้จะไม่มี ความรุนแรงในการกระทำต่อเหยื่อ แต่ไม่ได้หมายความว่าเหยื่อจะไม่ได้รับผลกระทบ เพราะการเฝ้าติดตาม รังควานเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่ทำให้เหยื่อได้รับความบอบช้ำทางจิตใจอย่างรุนแรง วิตกกังวล มีอาการ ซึมเศร้า หวาดระแวง กลัวที่สาธารณะ และเครียด ล้วนแต่เป็นผลข้างเคียงที่พบได้บ่อยของการเฝ้าติดตามรังควาน จึงมีความจำเป็นต้องจัดการกับการเฝ้าติดตามรังควานด้วยความจริงจัง

ประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายเพื่อลงโทษการกระทำที่เป็นการเฝ้าติดตามรังควาน คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการคุกคาม พ.ศ.2540 (The Protection from Harassment Act 1997) ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2555 พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการคุกคาม พ.ศ.2540 (The Protection from Harassment Act 1997) ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองเสรีภาพ พ.ศ.2555 (The Protection of Freedoms Act 2012) ซึ่งเสนอให้ความผิดฐานการเฝ้าติดตามรังควานเป็นฐานความผิดใหม่ และได้กำหนด ตัวอย่างของการกระทำและการละเว้นซึ่งเกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควาน¹⁶⁴ ดังนี้

1. ติดตามบุคคล
2. การติดต่อหรือพยายามติดต่อบุคคลด้วยวิธีการใดๆ
3. การเผยแพร่ข้อความใดๆ หรือเนื้อหาอื่นใด
 - 3.1 เกี่ยวข้องหรืออ้างว่าเกี่ยวข้องกับบุคคล หรือ
 - 3.2 โดยอ้างว่าเกิดจากบุคคล
4. ตรวจสอบการใช้อินเทอร์เน็ต อีเมลล์ หรือรูปแบบอื่นใดของการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์
5. ติดตามไปในสถานที่ใดๆ (ไม่ว่าที่สาธารณะหรือที่ส่วนตัว)
6. รบกวนทรัพย์สินใดๆที่อยู่ในความครอบครองบุคคล
7. เฝ้าดูหรือสอดแนมบุคคล

ต่อมาในช่วงประมาณเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้ปรึกษาหารือเพื่อสำรวจว่าหากมีมาตรการทางกฎหมายเข้ามาคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการเฝ้าติดตามรังควานจะเป็นประโยชน์มากขึ้นหรือไม่ ซึ่งในการปรึกษาหารือหรือการขอความคิดเห็นนั้นมุ่งเน้นถึงประสิทธิผลของการแทรกแซงการกระทำเฝ้าติดตามรังควาน และหากมีการออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน คำสั่งดังกล่าวจะมีรูปแบบและการทำงานอย่างไร รวมไปถึงหากฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษสำหรับการฝ่าฝืนคำสั่งหรือไม่ โดยพบว่าคำสั่งคุ้มครองที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการเฝ้าติดตามรังควาน จากคนแปลกหน้า มีความจำเป็นต้องปกป้องเหยื่อเพื่อจัดการกับรูปแบบของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ของผู้กระทำความผิดก่อนที่จะกลายเป็นอาชญากรรมที่มีความรุนแรงขึ้น จึงนำไปสู่การออกพระราชบัญญัติคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน พ.ศ.2562 (Stalking Protection Act 2019)

¹⁶⁴ The Protection from Harassment Act, 1997 section 2A.

พระราชบัญญัติคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน พ.ศ.2562 (Stalking Protection Act 2019) มีข้อกำหนดสำหรับการปกป้องคุ้มครองบุคคลจากความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควาน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

การยื่นขอออกคำสั่ง¹⁶⁵

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้เป็นอำนาจของหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจที่อาจยื่นขอต่อศาลแขวง เพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองจากการเฝ้าติดตามรังควาน เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจว่ามีบุคคลได้กระทำการดังต่อไปนี้

1. ได้กระทำการอันเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควาน
2. ได้แสดงให้เห็นว่ามีความเสี่ยงในการที่จะกระทำการเฝ้าติดตามรังควานต่อผู้อื่น
3. มีเหตุอันควรเชื่อว่าคำสั่งคุ้มครองจากการเฝ้าติดตามรังควานนั้นมีความจำเป็นเพื่อที่จะคุ้มครองผู้อื่นจากความเสียหาย โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เคราะห์ร้ายจากการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานหรือไม่

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานนั้นเป็นคำสั่งที่มีขึ้นเพื่อป้องกันการที่บุคคลจะกระทำการใดๆ อันเกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควาน ซึ่งจะกำหนดห้ามบุคคลกระทำการใดๆ ที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่ง หรือกำหนดให้บุคคลกระทำการใดๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่ง

สำหรับความเสี่ยงอันเกี่ยวกับการที่จะกระทำการเฝ้าติดตามรังควานต่อผู้อื่น อาจหมายความรวมถึงการก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจต่อผู้อื่นหรืออาจเกิดจากการกระทำที่บุคคลรู้หรือควรจะรู้ได้ว่าเป็นการกระทำอันไม่พึงประสงค์สำหรับบุคคลอื่น แม้ว่าในสถานการณ์นั้นด้วยตัวของการกระทำเองแล้วจะไม่ก่อให้เกิดอันตราย

พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กำหนดตัวอย่างของการกระทำเฝ้าติดตามรังควานไว้เป็นการเฉพาะ แต่ให้พิจารณาตัวอย่างจากกฎหมายเดิม คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการคุกคาม พ.ศ. 2540 (The Protection from Harassment Act 1997)

อำนาจในการออกคำสั่ง¹⁶⁶

ศาลแขวงเป็นศาลที่มีอำนาจในการออกคำสั่ง ซึ่งศาลแขวงอาจออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานตามคำขอของหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ หากเป็นที่น่าเชื่อได้ว่า

1. บุคคลได้กระทำการอันเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควาน
2. บุคคลมีความเสี่ยงในการที่จะเฝ้าติดตามรังควานผู้อื่น และ
3. คำสั่งที่ร้องขอนั้นมีความจำเป็นในการคุ้มครองบุคคลอื่นจากความเสียหายดังกล่าว โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นเหยื่อของการกระทำเฝ้าติดตามรังควานหรือไม่

¹⁶⁵ Stalking Protection Act, 2019 section 1.

¹⁶⁶ Stalking Protection Act, 2019 section 2.

โดยศาลแขวงจะกำหนดข้อห้ามหรือข้อกำหนดไว้ในคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานได้ต่อเมื่อเป็นที่เชื่อถือว่าการทำห้ามหรือการกำหนดนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อคุ้มครองบุคคลจากความเสียหายของการเฝ้าติดตามรังควาน แต่อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามหรือข้อกำหนดจะต้องหลีกเลี่ยงที่จะขัดหรือแย้งกับความเชื่อทางศาสนาของบุคคลผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควาน และหลีกเลี่ยงที่จะเป็นการก่อกวนบุคคลผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานในการประกอบการทำงานหรือเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาไม่ว่าเวลาใดๆ ก็ตาม ซึ่งข้อห้ามหรือข้อกำหนดนั้นให้มีผลบังคับใช้ได้ทั่วทั้งสหราชอาณาจักร เว้นแต่จะกำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้มีผลในอาณาเขตใดเป็นการเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ไม่ต้องพิจารณาเลยว่ากระทำการอันเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานนั้นจะได้กระทำการบางส่วนในสหราชอาณาจักรหรือที่อื่นใด

ระยะเวลาของคำสั่ง¹⁶⁷

คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานนั้นให้มีผลเป็นระยะเวลาที่แน่นอนตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง หรือจนกว่าจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่มีการกำหนดระยะเวลาเป็นการแน่นอน ต้องมีกำหนดระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี นับจากวันที่ได้มีคำสั่ง ซึ่งระยะเวลาสำหรับข้อห้ามหรือข้อกำหนดอาจมีความแตกต่างได้

การเปลี่ยนแปลง การต่ออายุ หรือการยกเลิก¹⁶⁸

บุคคลที่สามารถขอเปลี่ยนแปลงคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน คือ บุคคลผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควาน หรือหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ ที่สามารถยื่นคำขอต่อศาลแขวงเพื่อเปลี่ยนแปลง ต่ออายุ หรือยกเลิกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน แต่ก่อนที่ศาลแขวงจะมีคำสั่งตามคำขอเช่นว่านั้น ศาลจำเป็นต้องรับฟังบุคคลผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควาน หรือหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจเสียก่อน หากศาลแขวงพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเหมาะสม ย่อมออกคำสั่งเปลี่ยนแปลง ต่ออายุ หรือยกเลิกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานได้

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อจำกัดในการออกคำสั่งของศาลเช่นกัน กล่าวคือ ในกรณีการต่ออายุหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นจะต้องไม่กำหนดข้อห้ามหรือข้อกำหนดเพิ่มเติม เว้นแต่เชื่อได้ว่ามีความจำเป็นในการกระทำการเช่นนั้นเพื่อคุ้มครองบุคคลจากความเสียหายอันเกี่ยวข้องกับการกระทำการเฝ้าติดตามรังควาน และ ในกรณีการยกเลิกคำสั่งนั้น ศาลจะยกเลิกคำสั่งก่อนกำหนดระยะเวลา 2 ปี นับจากวันที่ได้มีคำสั่งโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานหรือหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้

คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราว¹⁶⁹

คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราวจะมีผลบังคับใช้ในกรณีที่คำขอคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานซึ่งเป็นคำขอหลักยังไม่ได้รับการพิจารณา โดยศาลแขวงจะออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตาม รังควานชั่วคราวแก่บุคคลผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานต่อเมื่อมีคำขอของหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจที่ได้ยื่นขอคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานซึ่งทั้งสองคำขอนั้นถูกยื่นในเวลาเดียวกัน หรือในกรณีที่มีการยื่นคำขอ

¹⁶⁷ Stalking Protection Act, 2019 section 3.

¹⁶⁸ Stalking Protection Act, 2019 section 4.

¹⁶⁹ Stalking Protection Act, 2019 section 5.

เพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานแล้ว และคำขอเพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราวถูกยื่นโดยหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจคนเดียวกัน ฉะนั้น เมื่อศาลแขวงพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเหมาะสมให้ศาลแขวงออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราว ซึ่งมีข้อกำหนดห้ามมิให้จำเลยกระทำการใดตามที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งหรือกำหนดให้จำเลยต้องกระทำการใดๆ ตามที่กำหนดไว้ในคำสั่ง แต่อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามหรือข้อกำหนดจะต้องหลีกเลี่ยงที่จะขัดหรือแย้งกับความเชื่อทางศาสนาของบุคคลผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควาน และหลีกเลี่ยงที่จะเป็นการก่อกวนบุคคลผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานประกอบการงานหรือเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาไม่ว่าเวลาใดๆ ก็ตาม ซึ่งข้อห้ามหรือข้อกำหนดนั้นให้มีผลบังคับใช้ได้ทั่วทั้งสหราชอาณาจักร เว้นแต่จะกำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้มีผลในอาณาเขตใดเป็นการเฉพาะเจาะจง จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเดียวกันกับการออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานนั่นเอง

คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราวจะมีผลเป็นระยะเวลาที่แน่นอนตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง หรือจะสิ้นสุดเมื่อได้มีการพิจารณาคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานซึ่งเป็นคำขอหลัก

นอกจากนี้ บุคคลผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานหรือหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจผู้ที่ยื่นคำขอสำหรับคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราวอาจยื่นคำขอต่อศาลแขวงเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลง ต่ออายุ หรือยกเลิกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราวได้ ซึ่งศาลแขวงจะเปลี่ยนแปลงต่ออายุ หรือยกเลิกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราวได้ต่อเมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสม

เนื้อหาของคำสั่ง¹⁷⁰

คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานและคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราว ต้องประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. วันและเวลาที่ได้มีการออกคำสั่ง
2. คำสั่งมีผลเป็นระยะเวลาที่กำหนดแน่นอนหรือไม่ หากมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนต้องมีการกำหนดระยะเวลา
3. ข้อห้ามหรือข้อกำหนดต่างๆ ที่กำหนดแก่บุคคล
4. ข้อห้ามหรือข้อกำหนดต่างๆ หากกำหนดไว้เป็นอาณาเขตให้ระบุอาณาเขตด้วย
5. ข้อห้ามหรือข้อกำหนด หากมีกำหนดเวลาเป็นการแน่นอนแตกต่างจากระยะเวลาที่คำสั่งมีผลใช้บังคับให้กำหนดระยะเวลาด้วย

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์เพื่อให้ตำรวจมีเครื่องมือเพิ่มเติมในการป้องกันเหยื่อจากการเฝ้าติดตามรังควาน โดยมีวัตถุประสงค์สำหรับการสร้างคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานเพื่อปกป้องเหยื่อจากความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควาน

ดร.ซาร่าห์ วอลลาสตัน หนึ่งในผู้สนับสนุนร่างกฎหมายฉบับนี้ได้รับทราบถึงผลกระทบของฐานความผิดการเฝ้าติดตามรังควานที่ซึ่กเกิด จึงสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว และได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “กฎหมายยังคงมีอยู่...ช่องว่างที่ร้ายแรงเมื่อพูดถึงผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของสิ่งที่เรียกว่าการเฝ้าติดตามรังควานคน

¹⁷⁰ Stalking Protection Act, 2019 section 6.

แปลกหน้า ซึ่งหมายถึงผู้ที่ถูกเฝ้าติดตามรังควานโดยใครบางคนที่ไม่ใช่บุคคลที่ใกล้ชิดทั้งในอดีตหรือปัจจุบัน ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อไม่ได้รับความคุ้มครองภายใต้ระบบคำสั่งคุ้มครองที่มีอยู่ และนี่เป็นเหตุผลที่ต้องสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ หากเราสามารถเข้าไปคุ้มครองเหยื่อได้ตั้งแต่เนิ่นๆ บางทีเราอาจมีโอกาสในการป้องกันการเฝ้าติดตามรังควานที่ดีกว่าก่อนที่พฤติกรรมจะฝังรากลึก”¹⁷¹

คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน¹⁷² จึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำหรับตำรวจที่สามารถยื่นขอคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานต่อศาลได้ ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานเพื่อช่วยปกป้องเหยื่อที่ถือว่าอยู่ในความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายในทันที โดยการออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราว จนกว่าจะมีคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน “ฉบับเต็ม” เป็นการสร้างความปลอดภัยให้เหยื่อซึ่งคำสั่งที่นำมาใช้ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองการสะกดรอยตาม พ.ศ.2562 (Stalking Protection Act 2019) ทำให้ตำรวจสามารถเข้าแทรกแซงได้ตั้งแต่แรกซึ่งตำรวจควรพิจารณาใช้คำสั่งสำหรับเหยื่อที่ปรากฏว่ามีบุคคลได้กระทำการที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานและมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าคำสั่งที่เสนอนั้นมีความจำเป็นในการคุ้มครองและปกป้องเหยื่อจากความเสี่ยงนั้น โดยไม่จำเป็นต้องตั้งข้อหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานการติดตามรังควานมาก่อนการยื่นขอคำสั่งดังกล่าวและสามารถยื่นคำร้องได้แม้ว่าตำรวจจะยังไม่ได้ดำเนินคดีก็ตาม เพื่อจัดการกับพฤติกรรมการเฝ้าติดตามรังควานก่อนที่จะกลายเป็นอาชญากรรมที่รุนแรง

ในการยื่นขอคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานนั้นอาจขอให้มีข้อกำหนด เช่น ห้ามบุคคลที่เข้าไปในสถานที่บางแห่งหรือพื้นที่ที่กำหนดซึ่งเหยื่ออาศัยอยู่หรือไปบ่อย และ/หรือข้อกำหนด เช่น เข้ารับการรักษาเข้าร่วมโปรแกรมที่เหมาะสม ข้อห้ามหรือข้อกำหนดเช่นนี้ย่อมรวมอยู่ในคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานเพื่อคุ้มครองหรือปกป้องเหยื่อจากความเสี่ยงจากการเฝ้าติดตามรังควาน¹⁷³

ตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลในประเทศอังกฤษที่วินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้กระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลการเฝ้าติดตามรังควาน เช่น กรณีชายคนหนึ่งถูกห้ามเข้าเมืองเลสเตอร์เชียร์ตลอดชีวิตหลังจากที่เขาได้เฝ้าติดตามรังควานเหยื่อที่เขาพบขณะหางานทำ โดยมีข้อเท็จจริงว่าเป็นชายอายุ 41 ปี ไม่มีที่อยู่แน่นอน ได้พบกับเหยื่ออายุ 32 ปี เพียงครั้งเดียวจากการที่เขาได้เข้าไปในบริษัทจัดหางานที่เหยื่อทำงานอยู่ แต่การสนทนากับเหยื่อเพียงครั้งเดียวนั้นได้นำไปสู่การคุกคามเหยื่อ โดยเริ่มต้นด้วยการส่งข้อความชวนเหยื่อออกไปข้างนอก ซื้อแหวนแต่งงานมาให้เหยื่อ มาหาเหยื่อที่ทำงานหลายครั้งพร้อมกับของขวัญ และย้ายเข้าไปอยู่อาศัยในเมืองเลสเตอร์เชียร์เพื่อพยายามอยู่ใกล้ชิดกับเหยื่อ นอกจากนี้ยังส่งวิดีโอที่ไม่เหมาะสมเข้าไป

¹⁷¹ Family law week, ‘Stalking Protection Act 2019 received Royal Assent’ (Family law week, 21 March 2019) <<https://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed199968>> สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565.

¹⁷² Lancashire Constabulary, ‘Stalking and Harassment’ (Lancashire Constabulary) <<https://www.lancashire.police.uk/help-advice/personal-safety/stalking-and-harassment/>> สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565.

¹⁷³ Helen Thewis, ‘Stalking Protection Act 2019 introduces Stalking Protection Orders’ (Ramsdens Solicitors, 7 February 2020) <<https://www.ramsdens.co.uk/blog/stalking-protection-act-2019-introduces-stalking-protection-orders>> สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2565.

ยังโทรศัพท์ที่ทำงานของเหยื่อ จนในที่สุดเหยื่อเล่าเรื่องให้นายจ้างฟังและแจ้งเรื่องนี้กับตำรวจ จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเหยื่อมีภาวะเครียด นอนไม่หลับ การใช้ชีวิตไม่เหมือนเดิมอีกต่อไปเพราะไม่สามารถลดความระมัดระวังลงได้ ในการพิจารณาคดีนี้ผู้พิพากษาได้บอกกับผู้กระทำความผิดว่าจะต้องไม่ติดต่อกับเหยื่ออีกหรือเข้าไปในเมืองเลสเตอร์เชียร์ หากติดต่อหรือโพสต์ข้อความอะไรก็ตามถึงเหยื่ออีก ผู้กระทำความผิดจะต้องเข้าไปอยู่ในคุก หลังจากที่มีคำตัดสินคดีนี้ ทำให้เหยื่อเชื่อว่าการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่เมืองเลสเตอร์เชียร์มีความสำคัญมากที่จะทำให้เหยื่อมีความมั่นใจที่จะกลับมาใช้ชีวิตปกติตามที่เหยื่อสมควรได้รับ¹⁷⁴

หรือกรณีชายคนหนึ่งสร้างโปรไฟล์โซเชียลมีเดียปลอมหลายร้อยรายการเพื่อเฝ้าติดตามรังควานและก่อกวนผู้คนทางออนไลน์ได้รับโทษจำคุกในท้ายที่สุดโดยมีข้อเท็จจริงว่าก่อนหน้านี้ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นพนักงานชายอายุ 30 ปี เคยรับสารภาพในข้อหาการเฝ้าติดตามรังควานโดยเจตนาเพื่อก่อให้เกิดความตื่นตระหนกหรือเดือดร้อนถึง 3 กระทั่ง ข้อหาการเฝ้าติดตามรังควานโดยไม่เจตนาเพื่อก่อให้เกิดความตื่นตระหนก 2 กระทั่ง และฝ่าฝืนคำสั่งห้ามปรามซึ่งห้ามไม่ให้ผู้กระทำความผิดใช้รายละเอียดที่จับบนเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม แสดงให้เห็นถึงการใช้คำสั่งห้ามปรามซึ่งเป็นกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน ต่อมา Chester Crown Court รับฟังว่าผู้กระทำความผิดสร้างโปรไฟล์โซเชียลมีเดียปลอมเพื่อผูกมิตรกับผู้ชายและผู้หญิง บางครั้งสวมรอยเป็นเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวของเหยื่อเพื่อรวบรวมข้อมูลที่อาจสร้างความเสียหายหรืออับอายแก่เหยื่อได้ หลังจากได้รับความไว้วางใจจากเหยื่อแล้ว เขาจะส่งข้อความสร้างเรื่องโกหกหาเหยื่อเพื่อสร้างความแตกแยกในครอบครัว ทำให้เหยื่อเกิดความทุกข์ใจ จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเหยื่อบางคนเปลี่ยนการใช้ชีวิตประจำวัน ใช้ชีวิตด้วยความหวาดกลัวตลอดเวลาว่าจะถูกจับตามอง และในบางครั้งทำให้เหยื่อสูญเสียความไว้วางใจจากเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว ถึงขนาดทำให้ความสัมพันธ์ระยะยาวพังทลายลง ซึ่งในการพิจารณาคดีนี้ Chester Crown Court พิพากษาจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นเวลา 9 ปี ในท้ายที่สุดแล้วทำให้สามารถหยุดกิจกรรมทางออนไลน์ของผู้กระทำความผิดลงได้ โดยปรารถนาว่าบทสรุปของคดีนี้จะช่วยให้เหยื่อสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้¹⁷⁵

อาจจะกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน พ.ศ.2562 (Stalking Protection Act 2019) ฉบับนี้มีสาระสำคัญที่กำหนดให้ตำรวจเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน ซึ่งหน้าที่ของตำรวจนี้จะช่วยจัดการและป้องกันพฤติกรรมเฝ้าติดตามรังควาน มิให้บานปลาย โดยการวางข้อจำกัดหรือข้อกำหนดแก่ผู้กระทำความผิดก่อนที่ศาลจะมีคำตัดสินลงโทษ สำหรับการบังคับใช้พบว่าในคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานมักจะเป็นข้อห้ามมากกว่าข้อกำหนดเชิงบวก โดย

¹⁷⁴ Leicestershire Police, 'Prison sentence for stalking and harassment offences' (Leicestershire Police, 17 November 2022) <<https://shorturl.asia/qwJpE>> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2566.

¹⁷⁵ The Crown Prosecution Service, 'Stalking Protection Orders' (The Crown Prosecution Service, 27 January 2022) <<https://www.cps.gov.uk/legal-guidance/stalking-protection-orders>> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2566.

เงื่อนไขที่ใช้บ่อยที่สุดมักจะเป็นการห้ามไม่ให้ติดต่อกับเหยื่อด้วยวิธีการใดๆ และห้ามเข้าไปในสถานที่ต่างๆ เมื่อพิจารณาในด้านสถิติการบังคับใช้ในแต่ละภูมิภาคจะพบว่ามีจำนวนคดีและลักษณะการใช้คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานที่แตกต่างกัน เช่น ในช่วงปีค.ศ. 2020 ถึง ค.ศ. 2021 ในพื้นที่ London มีจำนวนการขออนุญาตคำสั่งคุ้มครองเป็นจำนวน 65 คดี โดยแบ่งออกเป็นการใช้คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานจำนวน 40 คำสั่ง และคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราว 40 คำสั่ง หรือในพื้นที่ South East มีจำนวนการขออนุญาตคำสั่งคุ้มครองเป็นจำนวน 89 คดี โดยแบ่งออกเป็นการใช้คำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานจำนวน 53 คำสั่ง และคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานชั่วคราว 90 คำสั่ง เป็นต้น ซึ่งทำให้เห็นว่าคำสั่งคุ้มครองดังกล่าวมีการใช้บังคับอยู่เป็นจำนวนมาก และสามารถคุ้มครองผู้เสียหายได้จริง สอดคล้องไปกับผลการสำรวจความเห็นจากประชาชนทั่วไปพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานมีประสิทธิภาพในการลดความเสี่ยงของการเฝ้าติดตามรังควานได้¹⁷⁶

3.2 ประเทศเกาหลีใต้

การเฝ้าติดตามรังควาน หมายถึง การกระทำต่ออีกฝ่ายหรืออยู่ร่วมกันหรือสมาชิกในครอบครัวของอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกวิตกกังวลหรือหวาดกลัว ซึ่งเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ¹⁷⁷ เช่น การเข้าใกล้ การติดตาม หรือกีดขวางเส้นทาง การเฝ้าหรือเฝ้าอยู่ที่หรือใกล้กับที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน โรงเรียน หรือสถานที่อื่นๆ ที่บุคคลหนึ่งใช้ชีวิตประจำวัน การส่งวัตถุหรือข้อความ คำ รหส์ เสียง ภาพ รูปภาพ ทางไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร หรือเครือข่ายสื่อสารข้อมูลโดยตรงหรือผ่านบุคคลที่สามเพื่อส่งสินค้าหรือวางสินค้า การทำลายที่อยู่อาศัยหรือสิ่งของที่วางใกล้ตัว

เดิมการเฝ้าติดตามรังควานบุคคลอื่นนั้นถูกจัดอยู่ในประเภทความผิดทางอาญาในประมวลกฎหมายอาญาถือว่าเป็นความผิดเล็กน้อย โดยมีโทษปรับไม่เกิน 100,000 วอน เนื่องจากสังคมประเทศเกาหลีใต้ไม่ได้จริงจังกับการกระทำดังกล่าวมากนักเพราะเชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ กล่าวคือ ผู้คนเชื่อว่าผู้ชายที่ติดตามผู้หญิงเป็นเพียงการพยายามจีบเท่านั้น ไม่ได้ทำร้ายฝ่ายหญิง ต่อมาความรุนแรงของการเฝ้าติดตามรังควานในประเทศเกาหลีใต้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่พบว่ามียางานคดีการเฝ้าติดตามรังควานในปี พ.ศ.2564 จำนวน 3,621 คดี ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากเดิมในปี พ.ศ.2563 มีจำนวน

¹⁷⁶ GOV.UK, 'Review of Stalking Protection Orders (accessible version)' (GOV.UK, 26 January 2023) <<https://www.gov.uk/government/publications/management-information-stalking-protection-orders/review-of-stalking-protection-orders-accessible-version#spo-survey-results>> สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566.

¹⁷⁷ Easy law, 'Stalking and stalking crime' (Easy law) <<https://easylaw.go.kr/CSP/CnpClsMain.laf?popMenu=ov&csmSeq=1661&ccfNo=1&cciNo=1&cnpClsNo=1#none1>> สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2565.

1,444 คดี ในปี พ.ศ.2562 มีจำนวน 1,938 คดี และในปี พ.ศ.2561 มีจำนวน 897 คดี¹⁷⁸ การเฝ้าติดตามรังควานได้นำไปสู่อาชญากรรมรุนแรง เช่น การฆาตกรรม เป็นการเพิ่มความทุกข์ของเหยื่อและเป็นปัญหาสังคมอีกด้วย ดังนั้น จึงนำไปสู่การออกพระราชบัญญัติการลงโทษการสะกดรอยตาม พ.ศ.2564 (Stalking Punishment Act 2021) ที่มีผลบังคับใช้เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2564 หลังจากที่นักเคลื่อนไหวพยายามเสนอกฎหมายมานานกว่า 22 ปี

พระราชบัญญัติการลงโทษการสะกดรอยตาม พ.ศ.2564 (Stalking Punishment Act 2021) มีข้อกำหนดสำหรับการปกป้องคุ้มครองเหยื่อของอาชญากรรมการเฝ้าติดตามรังควาน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้
คำนิยาม¹⁷⁹

ตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดความหมายของคำที่ใช้ไว้ มีดังนี้ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการสะกดรอยตามหรือการเฝ้าติดตามรังควาน หมายถึง การกระทำใดๆ ต่ออีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมิได้มีความเกี่ยวข้องกันฉันญาติมิตรสหายหรือครอบครัวของตนเอง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือมีความขัดแย้งกับเจตนาของอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความวิตกกังวลหรือความหวาดกลัว โดยให้หมายความถึงการกระทำดังต่อไปนี้

1.1 การเข้าใกล้ การติดตาม หรือการขัดขวางการใช้ชีวิตประจำวัน

1.2 การเฝ้ารอหรือเฝ้าดูหรืออยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน โรงเรียน หรือสถานที่อื่นๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเรียกว่าที่อยู่อาศัย

1.3 การใช้จดหมาย โทรศัพท์ โทรสาร หรือใช้เครือข่ายข้อมูลและการสื่อสารภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมการใช้เครือข่ายข้อมูลและการสื่อสารและการปกป้องข้อมูล ซึ่งเป็นการกระทำในลักษณะการเข้าถึง

1.4 การกระทำที่สิ่งของเข้าถึงโดยตรงหรือผ่านบุคคลที่สาม หรือวางสิ่งของนั้นใกล้เคียงบริเวณที่อยู่อาศัย

1.5 การกระทำที่เป็นการทำลายทรัพย์สินที่ใกล้เคียงบริเวณที่อยู่อาศัย

2. การสะกดรอยตามหรือการเฝ้าติดตามรังควาน หมายถึง พฤติกรรมสะกดรอยตามหรือการเฝ้าติดตามรังควานที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือซ้ำแล้วซ้ำอีก

3. เหยื่อหรือผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลที่ได้รับอันตรายโดยตรงจากการสะกดรอยตามหรือการเฝ้าติดตามรังควาน

¹⁷⁸ Yonhap, 'Stalking, dating violence on rise : data' (Korea Joongang Daily, 12 October 2022) <<https://koreajoongangdaily.joins.com/2022/10/12/national/socialAffairs/Korea-stalking-dating-violence/20221012103341738.html>> สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2565.

¹⁷⁹ Stalking Punishment Act, 2021 article 2.

มาตรการฉุกเฉินว่าด้วยการรายงานการเฝ้าติดตามรังควาน¹⁸⁰

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมได้รับรายงานเกี่ยวกับการสะกดรอยตามที่ยังคงดำเนินอยู่ จะต้องรีบดำเนินการทันทีเมื่อมีการแจ้งเหตุการณ์การเฝ้าติดตามรังควานเข้ามา โดยใช้มาตรการดังต่อไปนี้

1. การแจ้งระงับการกระทำการเฝ้าติดตามรังควานในอนาคต และเตือนเกี่ยวกับการลงโทษ หากการกระทำการเฝ้าติดตามรังควานยังคงดำเนินต่อไป เป็นการจำกัดพฤติกรรมการเฝ้าติดตามรังควานในอนาคตและเป็นการตัดเตือนถึงการลงโทษในกรณีที่มีพฤติกรรมการเฝ้าติดตามรังควานต่อเนื่องหรือเกิดขึ้นซ้ำๆ
2. แยกระหว่างผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควาน เหยื่อหรือผู้เสียหาย และการสอบสวนคดีอาญา เป็นต้น
3. ให้คำแนะนำแก่เหยื่อหรือผู้เสียหาย เกี่ยวกับขั้นตอนการขอมาตรการฉุกเฉินและมาตรการชั่วคราว
4. ในกรณีที่เหยื่อหรือผู้เสียหายตกลงและให้ความยินยอม ให้นำเหยื่อหรือผู้เสียหายไปยังสถานที่ที่ให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อหรือผู้เสียหาย เช่น ศูนย์ให้คำปรึกษาหรือสถานที่คุ้มครองที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควาน

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมได้รับรายงานการเฝ้าติดตามรังควาน และหากพิจารณาแล้ว เห็นว่ามีความเสี่ยงที่การเฝ้าติดตามรังควานจะเกิดขึ้นซ้ำอีก สามารถใช้มาตรการฉุกเฉินและมาตรการชั่วคราวได้ ซึ่งมาตรการฉุกเฉินเป็นขั้นตอนสำหรับการยับยั้ง การเตือน และการตรวจสอบการเฝ้าติดตามรังควาน ตลอดจนการนำตัวเหยื่อหรือผู้เสียหายไปไว้ในพื้นที่พักพิง โดยสามารถมีคำสั่งห้ามเข้าใกล้ภายในระยะ 100 เมตรจากพื้นที่ที่อยู่อาศัย และการห้ามเข้าถึงโดยการใช้โทรคมนาคม หากฝ่าฝืนอาจมีโทษปรับไม่เกิน 10 ล้านบาท ในขณะที่มาตรการชั่วคราวเป็นขั้นตอนที่สามารถใช้การควบคุมตัวหรือกักกันที่นอกเหนือไปจากมาตรการฉุกเฉิน การฝ่าฝืนคำสั่งในขั้นตอนนี้อาจมีโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 2 ปี

สำหรับหลักเกณฑ์ของมาตรการฉุกเฉินและมาตรการชั่วคราว อธิบายได้ดังนี้

มาตรการฉุกเฉิน¹⁸¹

การใช้มาตรการฉุกเฉินจะต้องเป็นกรณีที่การเฝ้าติดตามรังควานมีความเสี่ยงว่าจะยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องหรือเกิดขึ้นซ้ำๆ และมีความจำเป็นเร่งด่วนในการป้องกันอาชญากรรมจากการเฝ้าติดตามรังควานนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมอาจดำเนินการกับผู้กระทำการเฝ้าติดตาม รังควานโดยทันที ซึ่งอาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้

1. ห้ามมิให้ผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานเข้าใกล้ในระยะ 100 เมตร จากเหยื่อหรือที่อยู่อาศัย ใกล้เคียง
2. การห้ามเข้าถึงโดยการใช้การโทรคมนาคมตามมาตรา 2(1) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วย การสื่อสารโทรคมนาคมของอีกฝ่ายหนึ่ง

การขออนุญาตใช้มาตรการฉุกเฉิน¹⁸²

¹⁸⁰ Stalking Punishment Act, 2021 article 3.

¹⁸¹ Stalking Punishment Act, 2021 article 4.

¹⁸² Stalking Punishment Act, 2021 article 5.

สำหรับการขออนุญาตใช้มาตรการฉุกเฉินนั้นมีขั้นตอนการดำเนินการ คือ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมใช้มาตรการฉุกเฉินให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการได้รับคำร้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมแล้วจะต้องขออนุมัติต่อศาล เพื่อให้ผู้พิพากษาศาลแขวงอนุมัติใช้มาตรการฉุกเฉินทันทีที่มีการยื่นคำร้องภายในไม่เกิน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่มีการใช้มาตรการฉุกเฉิน หากเห็นว่าจำเป็นต้องป้องกันการเฝ้าติดตามรังควานที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้พิพากษาศาลแขวงอาจอนุมัติให้ใช้มาตรการฉุกเฉินตามที่พนักงานอัยการร้องขอ ทั้งนี้ ระยะเวลาของมาตรการฉุกเฉินจะต้องไม่เกิน 1 เดือน อย่างไรก็ตาม หากพนักงานอัยการไม่ขออนุมัติมาตรการฉุกเฉินหรือผู้พิพากษาศาลแขวงไม่อนุมัติเห็นชอบด้วย ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมเพิกถอนมาตรการฉุกเฉิน

การแจ้งมาตรการฉุกเฉิน¹⁸³

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมใช้มาตรการฉุกเฉินต้องแจ้งเหยื่อหรือผู้เสียหายหรือตัวแทนของเขาทราบถึงอาชญากรรมการเฝ้าติดตามรังควานและต้องแจ้งให้บุคคลที่อยู่ภายใต้มาตรการฉุกเฉินให้ทราบถึงรายละเอียดและวิธีการอุทธรณ์มาตรการฉุกเฉิน

การเปลี่ยนแปลงมาตรการฉุกเฉิน¹⁸⁴

มาตรการฉุกเฉินสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งกระทำได้โดย

1. บุคคลที่อยู่ภายใต้มาตรการฉุกเฉิน (ผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควาน) อาจยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมเพื่อขอยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงประเภทของมาตรการฉุกเฉิน หรือ
2. อีกฝ่ายหนึ่งที่ตกอยู่ภายใต้การเฝ้าติดตามรังควาน (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) อาจยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงมาตรการฉุกเฉินได้เช่นกัน หากปรากฏว่ามีการย้ายถิ่นที่อยู่หลังจากใช้มาตรการฉุกเฉินไปแล้วหรือเป็นกรณีที่ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการฉุกเฉินอีก ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมเห็นว่ามีความเหมาะสมสมควร อาจยกเลิกเพิกถอนมาตรการฉุกเฉินที่เกี่ยวข้องได้

นอกจากนี้ มาตรการฉุกเฉินจะสิ้นสุดได้ด้วยเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงกรณีดังต่อไปนี้

1. เมื่อพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรการฉุกเฉินดังต่อไปนี้
2. เมื่อศาลมีคำวินิจฉัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดมาตรการชั่วคราวกรณีมีคำเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้หยุดการเฝ้าติดตามรังควานหรือสะกดรอยตามเหยื่อหรือผู้เสียหาย ในกรณีที่เหยื่อหรือผู้เสียหายเป็นบุคคลเดียวกันกับอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูเฝ้าติดตามรังควานตามมาตรการฉุกเฉิน

2.2 กำหนดมาตรการชั่วคราวกรณีมีคำเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้หยุดการเฝ้าติดตามรังควานหรือสะกดรอยตามเหยื่อหรือผู้เสียหาย โดยกำหนดสถานที่ให้เป็นสถานที่เดียวกันกับที่อยู่อาศัยตามมาตรการฉุกเฉินเป็นที่อยู่อาศัยของเหยื่อหรือผู้เสียหาย ซึ่งจำกัดเฉพาะกรณีที่เหยื่อหรือผู้เสียหายเป็นบุคคลเดียวกันกับอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูเฝ้าติดตามรังควาน

¹⁸³ Stalking Punishment Act, 2021 article 6.

¹⁸⁴ Stalking Punishment Act, 2021 article 7.

2.3 กำหนดมาตรการชั่วคราวกรณีห้ามเข้าถึงผู้เสียหายโดยการใช้การโทรคมนาคม ในกรณีเหยื่อหรือผู้เสียหายเป็นบุคคลเดียวกันกับอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูกเฝ้าติดตามรั้งความตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการสื่อสารโทรคมนาคมผู้เสียหาย

คำขอใช้มาตรการชั่วคราว¹⁸⁵

การขอใช้มาตรการชั่วคราวจะต้องเป็นกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าอาชญากรรม การเฝ้าติดตามรั้งความ มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก หรือเมื่อได้รับการร้องขอจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรม อาจขอให้ศาล ใช้มาตรการชั่วคราวทันที นอกจากนี้ เหยื่อหรือผู้เสียหายยังสามารถเข้าไปมีบทบาทได้ด้วยการร้องขอหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับคำร้องขอต่อพนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ดำเนินการขอให้ศาลใช้มาตรการชั่วคราวก็ได้ แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมได้รับคำร้องขอของเหยื่อหรือผู้เสียหายแล้ว แต่ไม่ยื่นคำร้องขอต่อพนักงานอัยการ ให้รายงานเหตุผลให้พนักงานอัยการทราบด้วย มาตรการชั่วคราวสำหรับผู้กระทำความผิดอาชญากรรมการเฝ้าติดตามรั้งความ¹⁸⁶

เป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าเพื่อความจำเป็นที่จะทำให้การสอบสวนและการพิจารณาคดีในความผิดฐานการเฝ้าติดตามรั้งความจะดำเนินไปอย่างราบรื่นหรือเพื่อคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหาย ศาลอาจใช้มาตรการชั่วคราวกับผู้กระทำการเฝ้าติดตามรั้งความก็ได้ ซึ่งมีมาตรการดังต่อไปนี้

1. มีคำเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้หยุดการเฝ้าติดตามรั้งความหรือสละการติดตามเหยื่อหรือผู้เสียหาย
2. การห้ามเข้าใกล้ภายในระยะ 100 เมตร จากเหยื่อหรือผู้เสียหายหรือที่อยู่อาศัยของเหยื่อหรือผู้เสียหาย
3. การห้ามเข้าถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยการใช้โทรคมนาคมสื่อสารตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการสื่อสารโทรคมนาคมผู้เสียหาย
4. การควบคุมตัวผู้กระทำการเฝ้าติดตามรั้งความในสถานกักขังหรือสถานกักขังของสถานีตำรวจแห่งชาติ

การใช้มาตรการชั่วคราวนั้นสามารถกำหนดมาตรการชั่วคราวทั้ง 4 กรณีพร้อมกันก็ได้ โดยกำหนดระยะเวลาของมาตรการชั่วคราวแต่ละกรณีนั้นจะแตกต่างกันไป กล่าวคือ กรณีตาม (1) (2) และ (3) จะต้องไม่เกิน 2 เดือน และกรณีตาม (4) จะต้องไม่เกิน 1 เดือน อย่างไรก็ตาม หากศาลเห็นว่ามีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาของการคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหาย อาจขยายระยะเวลาของมาตรการชั่วคราวกรณีตาม (1) (2) และ (3) ได้เพียงสองครั้ง ครั้งละไม่เกิน 2 เดือน

ดังนั้น เมื่อศาลใช้มาตรการชั่วคราวแล้ว จะต้องแจ้งให้พนักงานอัยการและเหยื่อหรือผู้เสียหายทราบ รวมถึงแจ้งให้ผู้กระทำการเฝ้าติดตามรั้งความทราบว่าสามารถแต่งตั้งทนายความและมีสิทธิอุทธรณ์ การดำเนินการตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการสื่อสารโทรคมนาคมผู้เสียหาย¹⁸⁷

¹⁸⁵ Stalking Punishment Act, 2021 article 8.

¹⁸⁶ Stalking Punishment Act, 2021 article 9.

¹⁸⁷ Stalking Punishment Act, 2021 article 10.

หลังจากที่ศาลกำหนดมาตรการชั่วคราวแล้ว อาจให้เจ้าหน้าที่ศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการชั่วคราวก็ได้ แต่จะต้องแจ้งให้ผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานทราบเกี่ยวกับรายละเอียดของมาตรการชั่วคราวและวิธีการคัดค้านการเปลี่ยนแปลงมาตรการชั่วคราว¹⁸⁸

บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อเปลี่ยนแปลงมาตรการชั่วคราว คือ ผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานและพนักงานอัยการ โดยผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลกำหนดเกี่ยวกับมาตรการชั่วคราวหรือเปลี่ยนแปลงประเภทของมาตรการชั่วคราว สำหรับกรณีพนักงานอัยการนั้น อาจขอให้ศาลขยายระยะเวลาของมาตรการชั่วคราวหรือเปลี่ยนแปลงประเภทของมาตรการดังกล่าวได้ หากพนักงานอัยการเห็นว่ามาตรการชั่วคราวยังคงมีความจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี และในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการชั่วคราวก็ขอให้ศาลยกเลิกมาตรการชั่วคราวได้เช่นกัน

นอกจากการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อเปลี่ยนแปลงมาตรการชั่วคราวนั้น ยังมีกรณีที่หากศาลเห็นว่ามิเหตุอันสมควร ศาลอาจเพิกถอนมาตรการชั่วคราวที่เกี่ยวข้อง ขยายระยะเวลา หรือเปลี่ยนแปลงประเภทของมาตรการชั่วคราวได้

พระราชบัญญัติการลงโทษการสะกดรอยตาม พ.ศ.2564 (Stalking Punishment Act 2021) จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหาย และมีส่วนร่วมในการจัดระเบียบภายในสังคม และนับว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่มุ่งบังคับใช้กับการกระทำที่เป็นการเฝ้าติดตามรังควานบุคคล ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดให้การเฝ้าติดตามรังควานเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่ง โดยกำหนดมาตรการป้องกันการเฝ้าติดตามรังควานที่จะพัฒนาเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงขึ้น กล่าวคือ ตำรวจได้รับอนุญาตให้ออกคำสั่งควบคุมตัวหรือสามารถตอบโต้เหตุฉุกเฉินการเฝ้าติดตามรังควานด้วยการใช้มาตรการต่างๆ หรือดำเนินการอื่นๆ เพื่อหยุดการกระทำของผู้ต้องสงสัยไม่ให้เข้าใกล้เหยื่อ เช่น ให้ที่พักพิงคุ้มครองแก่เหยื่อในระหว่างการสอบสวน ออกคำสั่งห้ามไม่ให้ผู้ต้องสงสัยจำกัดการติดต่อทางร่างกายและทางออนไลน์กับเหยื่อ ทั้งนี้ พนักงานอัยการสามารถร้องขอให้ศาลขยายเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย หากมีความเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรมเพิ่มเติม

ภายหลังจากกฎหมายฉบับใหม่นี้มีผลบังคับใช้ ปรากฏว่าในช่วง 5 เดือนแรกนับตั้งแต่มีผลบังคับใช้¹⁸⁹ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการสืบสวนมากกว่า 5,000 คดีที่มีลักษณะน่าสงสัยว่าจะเป็นการละเมิดกฎหมายฉบับใหม่ ซึ่งภายหลังจากออกกฎหมายฉบับใหม่ พบว่ามีตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาล เช่น กรณีหนุ่มเกาหลีวัย 38 ปี ถูกศาลตัดสินจำคุกเป็นเวลา 1 ปี หลังจากตามส่องอดีตแฟนสาว ตามรังควานชีวิตเธอมากเกินไป โดยโทรศัพท์หาอดีตแฟนสาวมากถึง 1,023 ครั้งภายในรอบ 24 วัน แม้ว่าจะมีคำสั่งห้ามจากศาลแล้วก็ตาม โดยสื่อเกาหลีใต้ The Korea Times รายงานว่าศาลในเมือง Wonju จังหวัด Chuncheon พบว่าจำเลยมีความผิดฐานส่งข้อความข่มขู่ทางโทรศัพท์หลังจากแยกทางกับแฟนสาว ศาลได้ออกคำสั่งให้ยุติการติดต่อและยังส่งตัวจำเลย

¹⁸⁸ Stalking Punishment Act, 2021 article 11.

¹⁸⁹ Lim Jae-Seong, 'Over 5,000 cases investigated under anti-stalking law' (The Korea Herald, 15 June 2022) <<https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20220615000593>> สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2565.

เข้ารับการรักษาอาการดังกล่าวเป็นเวลา 40 ชั่วโมง ศาลระบุว่าจำเลยมีความผิดแม้ว่าศาลจะเคยออกคำสั่งห้ามแล้วก็ตาม¹⁹⁰

หรือกรณีเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2566 ศาลฎีกาของประเทศเกาหลีใต้มีคำพิพากษากลับ คำพิพากษาของศาลแขวงปูซานที่ก่อนหน้านี้ได้พิเคราะห์พิจารณาแล้ว เห็นว่าโทรศัพท์จิกซี้ๆ เพื่อทิ้งสายที่ไม่ได้รับไว้เป็นจำนวนมากไม่เข้าข่ายเป็นการล่วงละเมิดหรือเฝ้าติดตามรังควานบุคคล ในคดีนี้มีข้อเท็จจริงว่าเป็นอดีตคู่รักที่ฝ่ายชายคอยโทรศัพท์หาฝ่ายหญิงซี้ๆ ตลอดระยะเวลา 1 เดือนหลังจากเลิกกันไป แม้ฝ่ายหญิงจะบล็อกเบอร์ฝ่ายชายไปแล้วก็ตาม แต่เขายังสรรหาสารพัดวิธีในการโทรศัพท์เพื่อรังควานอดีตแฟนสาว ไม่ว่าจะด้วยวิธีการเปลี่ยนเบอร์โทรหรือโทรศัพท์แบบซ่อนเบอร์ นอกจากนี้ ฝ่ายชายยังส่งข้อความขู่ฆ่าและส่งรูปภาพบ้านพักที่แม่ของฝ่ายหญิงอาศัยอยู่เพื่อข่มขู่อีกด้วย ในขณะที่ศาลแขวงปูซานมีคำพิพากษาให้ฝ่ายชายจำคุก 4 เดือน แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่าแค่เสียงโทรศัพท์ที่ดังซี้ๆ และบันทึกแจ้งเตือนสายที่ไม่ได้รับไม่สามารถตีความว่าเป็นการรังควานหรือคุกคามได้ ต่อมาผู้พิพากษาศาลฎีกาเห็นว่าเป็นคำพิพากษาที่คลาดเคลื่อน อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจกฎหมายต่อต้านการเฝ้าติดตามรังควานบุคคลอื่นที่ผิดไป นับว่าเป็นครั้งแรกที่ศาลฎีกาของประเทศเกาหลีใต้มีคำวินิจฉัยขยายคำจำกัดความของการคุกคามรังควานบุคคลอื่นให้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมการโทรศัพท์จิกซี้ๆ แม้ว่าอีกฝ่ายจะไม่รับสายก็ตาม ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวได้รับการชื่นชมจากองค์กรเพื่อสิทธิมนุษยชนของประเทศเกาหลีใต้ ต่างเห็นตรงกันว่าจะเป็นการส่งเสริมการบังคับใช้พระราชบัญญัติการลงโทษการสะกดรอยตาม พ.ศ.2564 (Stalking Punishment Act 2021) ที่ประกาศใช้เมื่อปีค.ศ. 2021 เพื่อปกป้องเหยื่อหรือผู้เสียหายที่ถูกเฝ้าติดตามรังควานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น¹⁹¹ นอกจากนี้ ยังพบว่าเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ศาลแขวงกลางกรุงโซลของประเทศเกาหลีใต้พิพากษาจำคุกนาย ชอน จู-ฮวาน เป็นเวลา 40 ปี จากการที่เขาใช้ของมีคมแทงเพื่อนร่วมงานหญิงจนเสียชีวิตในห้องน้ำสาธารณะแห่งหนึ่งในกรุงโซลเมื่อปีก่อน ในคดีนี้มีข้อเท็จจริงว่าเขาเกิดอาการยึดติดกับเพื่อนร่วมงานหญิงวัย 28 ปี โดยสะกดรอยตามและคุกคามรังควานฝ่ายหญิงมานานกว่า 2 ปี และยังโทรศัพท์หาไม่ต่ำกว่า 300 ครั้ง เพื่อขอให้ฝ่ายหญิงยอมคบหาด้วยและข่มขู่จะทำร้ายหากฝ่ายหญิงปฏิเสธ โดยฝ่ายหญิงได้แจ้งความกับตำรวจหลายครั้งว่าถูกติดตามรังควาน ตำรวจได้ดำเนินการสืบสวน และผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ควบคุมตัวนาย ชอน จู-ฮวาน ผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควาน แต่ปรากฏว่าเขาไม่เคยถูกคุมขังหรือได้รับคำสั่งห้ามเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหายเลย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าผู้กระทำความผิดรายนี้มีความเสี่ยงต่ำ แม้ท้ายที่สุดศาลจะมีคำพิพากษานาย ชอน จู-ฮวาน มีความผิดฐานเป็นการเฝ้าติดตามรังควานก็ตาม แต่ก่อนที่เขาจะมาฟังคำพิพากษา เขากลับติดตามเพื่อนร่วมงานหญิงคนดังกล่าวไปเพื่อก่อเหตุฆาตกรรมโดยมีมูลเหตุจูงใจมาจากการที่ฝ่ายหญิงไม่

¹⁹⁰ ปารีชาติ โชคเกิด, ‘หนุ่มเกาหลีถูกจำคุก 1 ปี หลังตามจิกอดีตแฟน โทรหามากกว่า 1 พันครั้งในรอบ 24 วัน’ (Brand Inside, 12 กรกฎาคม 2565) <<https://brandinside.asia/stalking-is-one-of-forms-of-mental-illness/>> สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2565.

¹⁹¹ PPTVHD36, ‘ศาลสูงสุดเกาหลีใต้วินิจฉัยให้ “การโทรจิก” เป็นการคุกคาม’ (PPTVHD36, 31 พฤษภาคม 2566) <<https://shorturl.asia/nFs8a>> สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2566.

รับรัก¹⁹² จากคดีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าหากมีการจัดการกับผู้กระทำความผิดอย่างเพียงพอตั้งแต่แรก มีการใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการกระทำของผู้กระทำความผิด หรือการกีดกันผู้กระทำความผิดไม่ให้เข้าใกล้ผู้เสียหาย ก็จะสามารถคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายได้ ถึงแม้ว่าเรื่องนี้จะมีการยื่นคำขอแล้วก็ตาม คำขอดังกล่าวกลับถูกปฏิเสธ ทำให้ไม่มีคำสั่งที่ใช้กับผู้กระทำความผิดอันเป็นมาตรการคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหาย จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดอื่นตามมา

3.3 ประเทศเยอรมนี

การเฝ้าติดตามรังควานหรือการสะกดรอยตามเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นการกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาาน โดยมึรูปแบบการกระทำความผิดหลายแบบ เช่น การเฝ้าระวัง การไล่ล่า การล่วงละเมิด โดยมีแนวโน้มที่จะเข้าไปจำกัดพฤติกรรมของบุคคลอื่นด้วยวิธีการต่างๆ เช่น เข้าไปใกล้ชิดทางกายภาพของอีกฝ่ายหนึ่งโดยที่อีกฝ่ายไม่ยินยอม ติดตามและสอดแนมกิจวัตรประจำวัน ปรากฏตัวหน้าบ้านหรือที่ทำงานของเหยื่อ พยายามติดต่อและส่งข้อความกับบุคคลอื่นในปริมาณมหาศาลทางโทรศัพท์ ไปรษณีย์ อีเมล การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอื่นอย่างผิดกฎหมาย การกระทำในลักษณะนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำที่ขัดต่อความต้องการของผู้ที่ถูกเฝ้าติดตามรังควานหรือสะกดรอยตาม ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้หญิง และกว่า 86% ของผู้กระทำความผิดจะเป็นชายที่มักจะรู้จักกับเหยื่อ ในหลายกรณีพวกเขาจะเคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก่อน รวมถึงญาติและเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน คนรู้จักกันทั่วไป อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำความผิดอาจจะเป็นคนแปลกหน้าก็ได้¹⁹³

จากสถิติที่ตำรวจของประเทศเยอรมนีได้บันทึกไว้พบว่า ในปี ค.ศ.2020 มีคดีเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควาน จำนวน 19,666 คดี ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ.2019 ที่มีจำนวน 18,905 คดี¹⁹⁴ การเฝ้าติดตามรังควานนี้อาจเป็นประสบการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจและร่างกายต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเป็นอย่างมาก ส่งผลให้มีความเสี่ยงสูงต่อการเจ็บป่วยทางจิต เช่น โรคซึมเศร้า โรคความเครียดหลังเหตุการณ์สะเทือนใจ บางกรณีอาจเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย ทั้งยังส่งผลให้เหยื่อรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยของตัวเอง เกิดความกลัวการเข้าสังคม อยู่บนความรู้สึกว่าจะมีใครเฝ้าติดตามรังควานอีกครั้งและรู้สึกว่าภัยคุกคามจะไม่หายไป นอกจากนี้ยัง

¹⁹² ไทยรัฐออนไลน์, ‘เกาหลีใต้คุก 40 ปี สตอล์กเกอร์หนุ่ม ฆ่าเพื่อนร่วมงานหญิงหลังคุกคามนับปี’ (ไทยรัฐออนไลน์, 8 กุมภาพันธ์ 2566) <<https://www.thairath.co.th/news/foreign/2623911>> สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2566.

¹⁹³ Frauenhauskoordinierung e.V., ‘Stalking’ (Frauenhauskoordinierung e.V., 7 September 2023) <<https://www.frauenhauskoordinierung.de/en/thematic-portal/violence-against-women/forms-of-violence/stalking>> สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.

¹⁹⁴ Statista, ‘Number of stalking cases recorded by police in Germany from 2009 to 2020’ (Statista, 10 November 2022) <<https://www.statista.com/statistics/1107368/stalking-cases-number-police-record-germany/>> สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.

ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการสูญเสียประสิทธิภาพในการทำงานจากการต้องหยุดงาน หรือเกิดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล¹⁹⁵

เดิมในประเทศเยอรมนีการเฝ้าติดตามรังควานไม่เป็นที่ยอมรับจากสาธารณชนว่าเป็นอาชญากรรมหรือพฤติกรรมทางอาญาที่สมควรได้รับการควบคุมในทางกฎหมาย จนกระทั่งมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น ในปี ค.ศ.1989 กรณี Rebecca Schaeffer นักแสดงหญิงชาวอเมริกันที่ถูกแฟนบอลที่คลั่งไคล้เฝ้าติดตามเป็นระยะเวลาสามปี โดยมีพฤติกรรมต่างๆ คือ เขียนจดหมายถึงเป็นจำนวนมาก มาหาที่บ้านพัก จนกระทั่งก่อเหตุลงมือยิงเธอจนเสียชีวิตที่บ้านของเธอเอง¹⁹⁶ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการตระหนักรู้และก่อให้เกิดจิตสำนึกใหม่ในสายตาของสาธารณชนเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควาน ไม่เพียงแต่บุคคลที่มีชื่อเสียงจะตกเป็นเหยื่อของการเฝ้าติดตามรังควานเท่านั้น บุคคลทั่วไปก็มีแนวโน้มที่จะตกเป็นเป้าความสนใจและถูกเฝ้าติดตามรังควานที่ไม่พึงประสงค์ด้วยเช่นกัน ตามรายงานสถิติของตำรวจเกี่ยวกับสถิติอาชญากรรม ปี ค.ศ.2016 พบว่าร้อยละ 42 ของคดีประเภทการเฝ้าติดตามรังควานนี้มีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างเหยื่อและผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะไม่เพียงแต่เฝ้าติดตามรังควานเหยื่อเท่านั้น แต่จะมีพฤติกรรมอื่นประกอบด้วย เช่น การบังคับขู่เข็ญ การทำร้ายร่างกาย หรือการฆาตกรรมโดยไม่เจตนา¹⁹⁷

ดังนั้น ตามมาตรา 238 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนี จึงกำหนดให้การเฝ้าติดตามรังควานซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเหยื่อเป็นความผิดทางอาญาที่มีโทษปรับหรือโทษจำคุก มีสาระสำคัญ ดังนี้ บุคคลใดก็ตามที่กระทำการในลักษณะที่อาจจำกัดการดำเนินชีวิตของผู้อื่นอย่างร้ายแรงโดยไม่ได้รับอนุญาตซึ่งกระทำการเช่นนั้นซ้ำๆ ดังต่อไปนี้เป็นความผิด

1. แสวงหาความใกล้ชิดทางกายภาพของผู้อื่น
2. พยายามติดต่อกับผู้อื่นด้วยวิธีการสื่อสารโทรคมนาคมหรือวิธีการสื่อสารอื่นๆ หรือผ่านบุคคลที่สาม
3. การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อวัตถุประสงค์สำหรับการสั่งซื้อสินค้าหรือบริการสำหรับผู้อื่นหรือชักจูงให้บุคคลที่สามติดต่อกับผู้อื่น
4. ข่มขู่ผู้อื่น รวมถึงญาติหรือบุคคลที่คนใกล้ชิดของบุคคลนั้น โดยก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพ

¹⁹⁵ Harald Dreßing and others, 'The Prevalence and Effects of Stalking' (May 2020) 20 Deutsches Ärzteblatt International <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7373813/>> สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.

¹⁹⁶ Leah Silverman, 'Inside Rebecca Schaeffer's Murder At The Hands Of Her Stalker' (Allthatsinteresting, 29 December 2023) <<https://allthatsinteresting.com/rebecca-schaeffer>> สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2567.

¹⁹⁷ Anni Ropers and others, 'German Anti-Stalking Legislation and Its Recent Changes' (May 2020) 4 German Law Journal 787, 787-788.

5. กระทำคามผิดฐานโจรกรรมข้อมูล พิชซึ่ง การทำหน้าทีเตรียมโจรกรรมข้อมูลและพิชซึ่ง (ตามมาตรา 202a, 202b และ 202c) เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น รวมถึงญาติและบุคคลที่ใกล้ชิดของบุคคลนั้น
6. เผยแพร่หรือทำให้สาธารณชนเห็นรูปของผู้อื่น รวมถึงญาติและบุคคลที่ใกล้ชิดของบุคคลนั้น
7. เผยแพร่หรือเผยแพร่สู่สาธารณะในลักษณะดูหมิ่นหรือส่งผลเสียต่อความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผู้อื่น
8. การกระทำที่มีลักษณะใกล้เคียงกับข้อที่ 1 ถึง 7

แม้คำว่า “Stalking” จะเป็นคำภาษาอังกฤษที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่สถานิติบัญญัติของประเทศเยอรมันเลือกที่จะใช้คำว่า “Nachstellung” ซึ่งแปลได้ว่าเป็นการติดตามหรือรบกวนใครบางคนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้การเฝ้าติดตามรั้งความต้องเป็นการกระทำของผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นการรบกวนและติดตามที่มีต่อเหยื่อที่เกิดขึ้นจริงและการกระทำยังคงอยู่อย่างต่อเนื่องหรือซ้ำซาก และเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย กล่าวคือ ไม่ได้ได้รับความยินยอมจากเหยื่อไม่ว่าโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย เป็นผล ทำให้เหยื่อต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม เช่น ไม่ได้ออกจากบ้าน หลีกเลี้ยงสถานที่บางแห่ง จำกัดการติดต่อ เป็นต้น

นอกจากการเฝ้าติดตามรั้งความโดยตรงแล้ว การกระทำในลักษณะนี้ยังมีความเกี่ยวพันกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือในความสัมพันธ์ ซึ่งความรุนแรงในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่สามารถพบเห็นและมีอยู่ทั่วไปในทุกมุมโลก ปรากฏในรูปแบบและสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายในขอบเขตของสังคมที่ใกล้ชิด พบว่าผู้หญิงร้อยละ 25 ในช่วงอายุระหว่าง 16 ถึง 85 ปี ต้องประสบกับความรุนแรงในความสัมพันธ์ และเป็นเวลานานมาแล้วที่การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือในความสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีแนวคิดที่ว่าเป็นเรื่องส่วนตัวไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายเข้ามาแทรกแซง เมื่อเวลาผ่านไปในระยะหลังเริ่มเป็นที่ยอมรับในระดับสากลว่าการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือในความสัมพันธ์เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้น ความรุนแรงในความสัมพันธ์จึงไม่ใช่เรื่องส่วนตัวอีกต่อไป รัฐจึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการยุติความรุนแรงและปกป้องคุ้มครองเหยื่อ โดยปกติตำรวจจะเป็นบุคคลแรกที่ทำหน้าที่หยุดการกระทำที่รุนแรงและสร้างพื้นที่ให้กับเหยื่อ ตำรวจสามารถออกคำสั่งได้ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยหน้าที่ของตำรวจ เช่น ผู้กระทำความผิดจำเป็นต้องออกไปจากที่อยู่อาศัยและบริเวณโดยรอบ และถูกห้ามมิให้ติดต่อและเข้าใกล้กับเหยื่อ ซึ่งคำสั่งของตำรวจจะจำกัดอยู่เพียงไม่กี่สัปดาห์เท่านั้น

จากการประเมินของกระทรวงมหาดไทยและสำนักงานสอบสวนคดีอาญาของรัฐพบว่าในปี พ.ศ. 2564 มีประชาชนประมาณ 161,000 คน ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัว แต่สันนิษฐานว่ามีเหยื่อจำนวนมากกว่าที่บันทึกไว้เนื่องจากการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมนี้ทำให้เกิดความอับอายและความกลัว¹⁹⁸

¹⁹⁸ Schlun&Elseven, ‘Domestic Violence Cases in Germany’ (Schlun&Elseven) <<https://se-legal.de/schlun-elseven-lawyers/family-law-germany/domestic-violence-lawyer-in-germany/?lang=en>>
สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567.

นอกจากจะดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดแล้ว เพื่อมิให้สถานการณ์ความเสี่ยงเกิดขึ้นอีก กฎหมายของประเทศเยอรมนีจึงเสนอมาตรการเพื่อป้องกันคดีความรุนแรงในครอบครัวหรือในความสัมพันธ์ซึ่งส่วนหนึ่งคือการกระทำการเฝ้าติดตามรังควานเหยื่อสามารถปกป้องตนเองจากการถูกทำร้ายร่างกายและการเฝ้าติดตามรังควานด้วยการที่ใครก็ตามที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงหรือการเฝ้าติดตามรังควานสามารถยื่นคำร้องขอใช้มาตรการคุ้มครอง ทำให้สามารถสร้างความคุ้มครองแก่เหยื่อได้ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบไม่จำเป็นต้องทนต่อการเฝ้าติดตามรังควาน นำไปสู่การบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยคุ้มครองการกระทำความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาน เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายที่รัฐบาลกลางตราขึ้น

พระราชบัญญัติว่าด้วยคุ้มครองการกระทำความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาน (Law on civil law protection against acts of violence and stalking หรือ Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen (GeWSchG)) มีข้อกำหนดสำหรับคุ้มครองการกระทำความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

คำสั่งคุ้มครองความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาน¹⁹⁹

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดว่าหากบุคคลใดจงใจละเมิดต่อร่างกาย สุขภาพ เสรีภาพ หรือการตัดสินใจทางเพศของผู้อื่น ผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงหรือจากการเฝ้าติดตามรังควาน สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครอง ซึ่งศาลจะต้องใช้มาตรการเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันไม่ให้มีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อไป คำสั่งคุ้มครองของศาลควรจะต้องจำกัดระยะเวลา แต่อย่างไรก็ตามสามารถขยายกำหนดระยะเวลาได้เช่นกัน ศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดละเว้นจากการกระทำดังต่อไปนี้

1. การเข้าไปในที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย
2. การเข้ามาใกล้ที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย
3. การเยี่ยมชมสถานที่อื่นที่ผู้เสียหายแวะมาเป็นประจำ เช่น สถานที่ทำงาน โรงเรียนของบุตรของผู้เสียหาย รวมถึงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของผู้เสียหาย
4. การติดต่อกับผู้เสียหาย รวมถึงการใช้วิธีสื่อสารทางไกล เช่น โทรศัพท์ บริการส่งข้อความ จดหมาย อีเมล
5. การกระทำใดๆ ที่ทำให้เกิดการเผชิญหน้ากับผู้เสียหาย

การที่ศาลจะมีคำสั่งคุ้มครองบุคคลจากความรุนแรงหรือจากการเฝ้าติดตามรังควานนั้นต้องปรากฏข้อเท็จจริง ดังนี้

1. บุคคลนั้นได้ข่มขู่ผู้อื่นโดยผิดกฎหมายด้วยการทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ เสรีภาพ หรือการตัดสินใจทางเพศ หรือ
2. บุคคลนั้นกระทำความผิดกฎหมายโดยจงใจด้วยวิธีการ
 - 2.1 บุกรุกเข้าไปในบ้านของบุคคลอื่น

¹⁹⁹ Law on civil law protection against acts of violence and stalking section 1.

2.2 คุณคํามบุคคลอื่นด้วยการเฝ้าติดตามรังควานผู้เสียหายซ้ำแล้วซ้ำเล่า การเฝ้าติดตามรังควานผู้เสียหายด้วยการใช้วิธีสื่อสารทางไกล เว้นแต่เป็นการคุกคามบุคคลอื่นที่กระทำไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมาย

การสละที่อยู่อาศัย²⁰⁰

ในขณะที่มีการกระทำความผิดอันเป็นการเข้าไปในที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย โดยผู้กระทำความผิดมีความประสงค์ที่จะอยู่อาศัยร่วมกับผู้เสียหายอันมีลักษณะตั้งใจให้คงอยู่ถาวรหรือในระยะยาว ผู้เสียหายอาจเรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดสละที่อยู่อาศัยที่ใช้ร่วมกันไว้ใช้แต่เพียงผู้เดียวในช่วงระยะเวลาหนึ่งได้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดมีสิทธิในที่อยู่อาศัย เช่น มีกรรมสิทธิ์ร่วมกันหรือมีสิทธิเก็บกินหรือเฉพาะแต่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าคนเดียวหรือร่วมกับบุคคลที่สามที่มีสิทธิในที่อยู่อาศัย กฎหมายสามารถจัดสรรบ้านให้ผู้เสียหายได้เพียงในระยะเวลาไม่เกินหกเดือน หากผู้เสียหายไม่สามารถหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมอื่นได้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ศาลอาจขยายระยะเวลาออกไปได้อีกสูงสุดหกเดือน

ทั้งนี้ เมื่อผู้เสียหายได้รับการจัดสรรที่อยู่อาศัยแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องละเว้นจากการกระทำใดๆ อันเป็นการขัดขวางการใช้สอยที่อยู่อาศัยนี้ของผู้เสียหาย แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้เสียหายไม่มีสิทธิใช้สอยที่อยู่อาศัยหรืออยู่ร่วมกับผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามระยะเวลาที่ใช้อยู่ตามที่เห็นควร นอกจากนี้หากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดทำร้ายร่างกาย รุกล้ำเสรีภาพของผู้เสียหาย สิทธิที่จะได้รับการจัดสรรที่อยู่อาศัยนี้ของผู้เสียหายจะดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นใด

การขอให้สละที่อยู่อาศัยที่ใช้ร่วมกัน ไม่นำไปบังคับใช้กับกรณีดังต่อไปนี้

1. ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่ผู้เสียหายจะต้องเกรงกลัวว่าผู้กระทำความผิดจะเข้าไปในที่อยู่อาศัยของผู้เสียหายอีกต่อไป เว้นแต่ผู้เสียหายจะไม่สามารถคาดหวังตามสมควรได้ว่าตนจะอยู่ร่วมกับผู้กระทำความผิดต่อไป โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำ

2. หากผู้เสียหายไม่เรียกร้องเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้กระทำความผิดสละที่อยู่อาศัยที่ใช้ร่วมกันภายในระยะเวลาสามเดือนนับแต่วันที่มีการกระทำความผิด

3. การสละที่อยู่อาศัยให้ผู้เสียหายขัดหรือแย้งกับผลประโยชน์ของผู้กระทำความผิด

บทลงโทษ²⁰¹

การละเมิดคำสั่งศาลภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ถือเป็นความผิดอย่างหนึ่ง หากฝ่าฝืนจะต้องโทษจำคุกสูงสุด 2 ปี หรือโทษปรับ

ศาลที่มีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครอง²⁰²

²⁰⁰ Law on civil law protection against acts of violence and stalking section 2.

²⁰¹ Law on civil law protection against acts of violence and stalking section 4.

²⁰² Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens Women and Youth, 'Greater Protection in Cases of Domestic Violence Information on the Act on Protection Against Violence' (2019) 5, 11.

ศาลครอบครัวเป็นหน่วยงานทางกฎหมายที่เป็นแผนกพิเศษของศาลท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบคดีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันความรุนแรง โดยศาลจะออกคำสั่งห้ามต่อผู้กระทำความผิด²⁰³ การดำเนินการเริ่มต้นด้วยบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายยื่นคำร้องขอต่อศาล ซึ่งมีสิทธิเลือกศาลใน 3 เขต คือ ความผิดที่ได้กระทำลงไปแล้ว ที่อยู่อาศัยร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งอยู่ หรือจำเลยมีถิ่นที่อยู่เป็นปกติ โดยพิจารณาจากผลประโยชน์ในการคุ้มครองแต่ละกรณี การดำเนินคดีต้องอยู่ภายใต้หลักการของเขตอำนาจศาล กล่าวคือ ศาลจำต้องดำเนินการสอบสวนเท่าที่จำเป็นเพื่อการพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง การสอบสวนเหล่านี้มักจะทำได้ยาก เพราะในกรณีความรุนแรงในครอบครัวมักจะไม่มีการพยานหลักฐานอื่นใดนอกจากตัวผู้เสียหายเอง และการบาดเจ็บทางร่างกายก็ไม่สามารถมองเห็นได้เสมอไป สำหรับกรณีที่ผู้เสียหายถูกเฝ้าติดตามรังควาญนั้นมักจะไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายที่จะพิสูจน์ บ่อยครั้งที่ศาลสามารถเข้าใจสถานการณ์ได้โดยเพียงการอาศัยข้อมูลของผู้เสียหายและใช้คำให้การของผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบเป็นพื้นฐานประกอบการตัดสิน สะท้อนให้เห็นว่าคำสั่งของศาลมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความขัดแย้งระหว่างบุคคลมิให้มีความหวาดหวั่นหรือเกิดความรุนแรงหรือเกิดเป็นความรุนแรงครั้งใหม่ ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้ป้องกันมิให้มีการติดต่อระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายอีกต่อไป โดยผู้เสียหายจะได้รับความช่วยเหลือจากการที่ศาลมีคำสั่งห้ามพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม การได้รับคุ้มครองผ่านคำสั่งของศาลเช่นนี้จะสามารถป้องกันการคุกคามในรูปแบบต่างๆ ได้ตั้งแต่เนิ่นๆ²⁰⁴

พระราชบัญญัติว่าด้วยคุ้มครองการกระทำความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาญ จึงมีเจตนารมณ์เพื่อปกป้องบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือการเฝ้าติดตามรังควาญ โดยคุ้มครองกรณีความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด รวมไปถึงการคุ้มครองกรณีการเฝ้าติดตามรังควาญที่ไม่เหมาะสมด้วย กล่าวคือ ไม่เพียงแต่คุ้มครองคู่สมรสหรือคู่สมรสที่ยหย่าร้างหรือคู่สมรสที่ไม่ใช่คู่สมรสเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับบุคคลใดก็ตามที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงหรือภัยคุกคามจากความรุนแรงซึ่งไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นพิเศษระหว่างผู้กระทำความผิดกับเหยื่อ²⁰⁵ ซึ่งครอบคลุมถึงการได้รับบาดเจ็บต่อร่างกาย สุขภาพ หรือเสรีภาพของบุคคล และการที่ผู้กระทำความผิดเข้าไปในบ้านของเหยื่อโดยมิชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ยังรวมถึงการคุกคามบุคคลอื่นอย่างไม่เหมาะสมต่อความปรารถนาที่แสดงออกมาโดยชัดแจ้งในรูปแบบของการเฝ้าติดตามรังควาญซ้ำๆ เช่น โทรศัพท์ ส่งข้อความ การสอดแนม การสังเอบุคคล เป็นต้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้สร้างกฎระเบียบทางกฎหมายขึ้นมาโดยมุ่งเน้นไปที่การต่อสู้กับความรุนแรง

²⁰³ Zeller Seyfert, 'Protection against Stalking' (Zeller Seyfert)

<<https://zellerseyfert.com/en/expertise/personality-rights/protection-against-stalking/>> สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.

²⁰⁴ Marcus Bergmann and Susann Kroke, 'GewSchG und der Rechtfertigungsgrund der Einwilligung' (2013) 5 Zeitschrift Für Internationale Strafrechtsdogmatik 234, 236.

²⁰⁵ Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens Women and Youth, 'Greater Protection in Cases of Domestic Violence Information on the Act on Protection Against Violence' (2019) 5, 10.

โดยทั่วไปและความรุนแรงในครอบครัว เป็นผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องกังวลกับการปกป้องตนเองและต้องยอมรับกับการสูญเสียที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยอีกต่อไป²⁰⁶

ตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลในประเทศเยอรมนีที่วินิจฉัยเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือการเฝ้าติดตามรังควาน เช่น เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2561 ศาล Braunschweig มีคำวินิจฉัยไว้โดยมีข้อเท็จจริง²⁰⁷ คือ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2557 ผู้ร้องในฐานะพนักงานอัยการได้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ส่งผลทำให้ผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุก ในเวลาต่อมาผู้ร้องยื่นคำขอโดยอ้างว่าในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 ผู้กระทำความผิดทราบที่อยู่ และประกาศว่าจะไปปรากฏตัวตามที่อยู่ของผู้ร้องโดยจะทำให้เพื่อนบ้านไม่เชื่อถือในตัวผู้ร้อง นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่ยืนอยู่หน้าบ้านพักจนผู้ร้องต้องวิ่งเข้าบ้านด้วยความกลัวแต่ผู้กระทำความผิดกลับเดินตามผู้ร้องเข้าไปพร้อมกับสิ่งของในมือ แม้ผู้กระทำความผิดจะอ้างว่าต้องการมอบสิ่งของให้กับผู้ร้องก็ตาม มีการถ่ายรูปลักษณะกริ่งประตูบ้านพัก ซึ่งผู้กระทำความผิดโต้แย้งว่าเขาเพียงแต่ต้องการสอบถามว่าเพราะเหตุใดจึงต้องดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมไม่ได้ข่มขู่ผู้ร้องและไม่ได้ประกาศว่าจะทำให้ผู้ร้องไม่น่าเชื่อถือต่อเพื่อนบ้าน แม้จะเคยเดินทางไปที่บ้านพักของผู้ร้องแต่ก็ออกจากบ้านทันทีหลังจากทราบว่าผู้ร้องไม่อยู่บ้าน ส่งผลให้ในเบื้องต้นศาลครอบครัวจึงมีคำสั่งชั่วคราวลงวันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2558 ออกคำสั่งคุ้มครองความรุนแรงโดยจำกัดไว้เพียงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2558 หลังจากการสืบพยานศาลมีคำสั่งคุ้มครองผู้ร้อง คือ ห้ามผู้กระทำความผิดเข้าใกล้ผู้ร้องและที่อยู่อาศัยของผู้ร้อง ห้ามติดต่อและมีข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะทาง คำสั่งคุ้มครองจำกัดจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2561 ซึ่งศาลได้มีคำวินิจฉัยตามมาตรา 1 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยคุ้มครองการกระทำความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาน โดยแสดงเหตุผลยอมรับว่าการที่ผู้กระทำความผิดไปยังบ้านพักส่วนตัวของผู้ร้องและเข้าไปด้านในมีความเป็นไปได้ที่จะข่มขู่และก่อภัยคุกคามแก่ผู้ร้อง หลังจากสืบพยานแล้วพิสูจนได้ว่าผู้กระทำความผิดเข้าถึงบ้านพักได้ด้วยการกดกริ่งหลายอัน

ต่อมาผู้กระทำความผิดยื่นอุทธรณ์ ศาลพิจารณแล้วเห็นว่าพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดตามที่ศาลครอบครัวพิจารณาคือเป็นการคุกคามที่ผิดกฎหมายและกระทำโดยเจตนาและไม่มีเหตุผลอันสมควรผ่านการเฝ้าติดตามรังควานซ้ำๆ ด้วยวิธีการไปยังบ้านพักของผู้ร้อง และผู้กระทำความผิดให้การยอมรับว่าได้พยายามค้นหาที่อยู่ส่วนตัวของผู้ร้อง โดยผู้ร้องไม่เคยแจ้งที่อยู่ส่วนตัวให้ผู้กระทำความผิดทราบเลย จึงสรุปได้ว่าผู้กระทำความผิดเฝ้าติดตามรังควานผู้ร้องจริงๆ ทั้งนี้ ผู้กระทำความผิดไม่มีพยานหลักฐานที่จะมาหักล้างได้เนื่องจากพยานของผู้กระทำความผิดไม่สามารถยืนยันได้ว่าในวันเกิดเหตุผู้กระทำความผิดอยู่ที่ไหน ประกอบ

²⁰⁶ Stop Stadtteile ohne Partnergewalt, '20 years of law on civil law protection against acts of violence and stalking (Protection against Violence Act)' (Stop Stadtteile ohne Partnergewalt, 20 November 2022) <<https://stop-partnergewalt.org/20-jahre-gesetz-zum-zivilrechtlichen-schutz-vor-gewalttaten-und-nachstellungen-gewaltschutzgesetz/>> สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2567.

²⁰⁷ Openjur, 'OLG Braunschweig, Beschluss vom 29.01.2018 - 2 UF 126/17' (Openjur, 2020) <<https://openjur.de/u/2205890.html>> สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567.

กับมีพยานหลักฐานชัดเจนว่าผู้กระทำความผิดเข้าไปถึงบ้านพักและถ่ายรูปเครื่องประดับในบ้านและรถยนต์ของผู้ร้อง การที่ผู้กระทำความผิดปรากฏตัวที่บ้านพักส่วนตัว ติดต่อกับผู้ร้องโดยไม่ได้ได้รับความยินยอม รวมถึงการแสดงให้เห็นผู้ร้องรู้สึกไม่ปลอดภัย หวาดกลัวหวาดระแวงว่าผู้กระทำความผิดจะปรากฏตัวในพื้นที่ส่วนตัวโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมอีกเมื่อใดก็ได้ ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมการเฝ้าติดตามรังควาน

จากพฤติกรรมต่างๆ ของผู้กระทำความผิดแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ากำลังสอดแนมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร้อง ตลอดจนประสงค์จะไปพบผู้ร้องนอกสำนักงานที่ทำงานและตรวจสอบสภาพแวดล้อมส่วนตัว นอกจากนี้ มีการระบุชื่อของย่านบ้านพักด้วยการถ่ายรูปสัญญาณจราจรและบันทึกในลักษณะที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ต่อไป การกระทำดังกล่าวล้วนแต่เป็นการกระทำที่เข้ามาในชีวิตส่วนตัวของผู้ร้อง ทำให้ผู้กระทำความผิดรวบรวมข้อมูลแบบกำหนดเป้าหมายเพื่อสามารถโจมตี ข่มขู่หรือก่ออาชญากรรม จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าการปรากฏตัวของผู้กระทำความผิดที่บ้านพักส่วนตัวของผู้ร้องมีผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวที่ร้ายแรงและไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะไปคุกคามในพื้นที่ส่วนตัวของผู้อื่น ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการคุกคามเฝ้าติดตามรังควานที่ไม่สมเหตุสมผลจากพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ศาลจึงใช้มาตรการที่จำเป็นตามมาตรา 1 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยคุ้มครองการกระทำความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาน โดยมีระยะเวลาจำกัดไว้เพียงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2558 เท่านั้น ซึ่งการจำกัดระยะเวลาต้องคำนึงถึงสัดส่วนของระยะเวลาที่ต้องปกป้องคุ้มครอง จึงนับว่าเป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมและจำเป็นต่อการปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ร้องแล้ว อย่างไรก็ตาม เมื่อข้อเท็จจริงไม่ได้แสดงให้เห็นว่าจะมีความเสี่ยงเกิดขึ้นอีกหลังจากวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2558 และผู้ร้องไม่ได้แสดงให้เห็นว่าถูกผู้กระทำความผิดคุกคามด้วยการเฝ้าติดตามรังควานความเป็นส่วนตัวตั้งแต่ช่วงหลังเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 หรือระหว่างการพิจารณาคดี ไม่มีความจำเป็นต้องคุ้มครองผู้ร้อง จึงไม่มีเหตุผลใดที่มาตรการของศาลจะดำเนินต่อไป จากคำวินิจฉัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการไปพบเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วเข้าไปตามที่อยู่ส่วนตัวเพื่อต่อต้านเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยทั่วไปถือเป็นการคุกคามที่ร้ายแรง โดยผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานจะเป็นบุคคลใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลในครอบครัว

นอกจากนี้เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559 AG Marl มีคำวินิจฉัยไว้²⁰⁸ คือ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอต่อศาลให้กำหนดมาตรการคุ้มครองเนื่องจากผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมโทรศัพท์หาทุกวัน คุกคาม ข่มขู่จะฆ่า ผู้ร้อง ทำร้ายร่างกายบิดาของผู้ร้อง และพยายามลอบรณาหาด้วยความเร็วสูงในขณะที่ผู้ร้องขับรถไปตามถนนทางตันจากบ้านของผู้ร้อง แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะโต้แย้งว่าที่ขับรถเข้าไปในถนนทางตันนั้นเพราะต้องการพบลูกชายก็ตาม ซึ่งเป็นการเฝ้าติดตามรังควานซ้ำแล้วซ้ำเล่าโดยขัดต่อเจตจำนงของผู้ร้อง ในการพิจารณาเชื่อได้ว่าผู้กระทำความผิดขับรถลอบรณาด้วยความเร็วสูงไปยังรถของผู้ร้องเป็นการคาดหวังว่าจะเกิดการชนกันระหว่างรถยนต์ ถือว่าเป็นภัยคุกคามทางกายภาพต่อผู้ร้อง ทำให้ต้องตกอยู่ในอันตรายร้ายแรงจากพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ท้ายที่สุดแล้วศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดห้ามเข้าใกล้ผู้ร้องในระยะไม่เกิน 50 เมตร ห้าม

²⁰⁸ Openjur, 'AG Marl, Beschluss vom 02.02.2016 - 36 F 21/16' (Openjur, 2019)

<<https://openjur.de/u/2148960.html>> สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2567.

ติดต่อผู้ร้องรวมถึงการใช้วิธีการสื่อสารทางไกล ห้ามเข้าใกล้ที่พักอาศัยของผู้ร้องในระยะห่างไม่เกิน 50 เมตร
ห้ามดูหมิ่นหรือข่มขู่ผู้ร้อง

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน

ในบทนี้จะวิเคราะห์ถึงรูปแบบมาตรการในการให้ความคุ้มครองบุคคลก่อนฟ้องคดีจากการเฝ้าติดตามรังควานเพื่อแสดงให้เห็นว่ามาตรการคุ้มครองก่อนฟ้องคดีของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้วเหมาะสมเพียงใดหรือไม่ และวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขในการออกมาตรการคุ้มครองก่อนฟ้องคดี เพื่อแสดงให้เห็นว่าเงื่อนไขในการออกมาตรการคุ้มครองของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว เหมาะสมและรวดเร็วเพียงพอที่จะสามารถคุ้มครองผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามรังควานหรือไม่ และสุดท้ายจะเป็นการวิเคราะห์ถึงประเภทของความผิดอาญาตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเฝ้าติดตามรังควานเป็นการกระทำความผิดที่มีความสำคัญ กระทบสิทธิของบุคคลเป็นอย่างมาก สมควรที่จะมีมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายก่อนฟ้องคดีจากการเฝ้าติดตามรังควานหรือไม่ อย่างไร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 รูปแบบมาตรการในการให้ความคุ้มครองบุคคลก่อนฟ้องคดีจากการเฝ้าติดตามรังควาน

ในประเทศไทยมีเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 ซึ่งเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งที่มีความแตกต่างจากโทษทางอาญา และเป็นมาตรการที่ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดแต่มีขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกากระทำความผิดซ้ำ หรือตัดสินใจ ฝักอาชีวะให้แก่ผู้กระทำความผิดให้กลับเป็นพลเมืองดีของสังคมอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดหรืออาจเป็นมาตรการเพิ่มเติมในภายหลังจากการลงโทษทางอาญาก็ได้ วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันเป็นพิเศษ กล่าวคือ เป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดนั้นกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันซ้ำอีก โดยคำนึงถึงลักษณะ สภาพแวดล้อม หรือคุณลักษณะนิสัยที่เป็นอันตรายของบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ที่อาจจะเป็นภัยหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ซึ่งการที่ถูกลงโทษให้หลบจำนั้นยังไม่เพียงพอและอาจไม่ใช้การป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดเลือกที่จะกระทำความผิดซ้ำ เช่น การลงโทษมีระยะสั้นเกินไป ไม่มีผลเป็นการตัดสินใจแก่ผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด ไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดสำนึกในการกระทำของตนเอง การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงไม่ได้พิจารณาในแง่ความชั่วร้ายภายในจิตใจของบุคคลผู้กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียว หมายความว่าแม้จะเป็นผู้เฝ้าหรือคนวิกลจริตที่มีได้มีจิตใจชั่วร้ายเหมือนคนปกติธรรมดา ก็สามารถใช่วิธีการเพื่อความปลอดภัยกับบุคคลเหล่านี้ได้

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 กำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้ มี 5 ประเภท ได้แก่ การกักกัน การห้ามเข้าเขตกำหนด การเรียกประกันทัณฑ์บน การคุมตัวในสถานพยาบาล และการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

การที่จะนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยแห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้นั้น โดยส่วนใหญ่จะถูกหยิบยกหรือนำมาใช้ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นมาแล้ว ยกเว้นกรณีการเรียกประกันทัณฑ์บนที่สามารถนำมาใช้ได้แม้ยังไม่มีมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก็ตาม และการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่มีข้อจำกัด

เกี่ยวกับประเภทหรือลักษณะคดีเอาไว้ กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยจะต้องใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งเป็นการเฉพาะ เนื่องจากหลักเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นหลักการทั่วไป จึงสามารถนำไปใช้กับคดีได้ทุกประเภททุกลักษณะ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเรียกประกันทัณฑ์บนจะมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมหรือการกระทำความผิดขึ้นซ้ำอีกในอนาคต เป็นการป้องกันก่อนที่จะลงมือกระทำความผิด เมื่อปรากฏมูลเหตุอันน่าเชื่อว่าบุคคลจะก่อเหตุร้าย ศาลจะเรียกให้บุคคลทำค้ำประกันว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นขึ้นภายในเวลาที่กำหนด โดยกำหนดจำนวนเงินให้ชำระไว้หากมีการฝ่าฝืน ตามคำเสนอของพนักงานอัยการหรือศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา โดยมีความเห็นว่าจะไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้อง ทั้งนี้ศาลจะเรียกให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น หากบุคคลนั้นทำผิดค้ำประกัน กล่าวคือ ก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเวลาที่กำหนด ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นชำระเงินตามที่กำหนดไว้ได้ จะเห็นได้ว่า แม้ว่าการเรียกประกันทัณฑ์บนเป็นมาตรการทางกฎหมายอันเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้เพื่อห้ามปรามหรือระงับเหตุก่อนที่บุคคลจะมีการลงมือกระทำความผิดก็ตาม โดยกำหนดให้บุคคลเพียงแค่ชำระเงินตามที่ศาลกำหนดไว้หากผิดค้ำประกันที่ทำไว้ต่อศาลเท่านั้น แต่ก็ไม่ได้มีมาตรการป้องกันหรือคุ้มครองผู้เสียหายแต่อย่างใด ฉะนั้น หากผู้กระทำเป็นบุคคลที่มีฐานะหรือมีความสามารถในการหาเงิน หรือไม่ได้มีทรัพย์สินใดให้บังคับเอาได้ ก็จะไม่เกรงกลัวต่อมาตรการทางกฎหมายดังกล่าว มีโอกาสหลบกลับมากระทำความผิดแบบเดิมซ้ำอีกได้ เพราะไม่มีข้อกำหนดห้ามบังคับแก่บุคคลนั้นหรือบดทลงโทษอื่นใดให้บุคคลเหล่านั้นรู้สึกเกรงกลัว ดังนั้น การเรียกประกันทัณฑ์ดังกล่าวจึงยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตาม ระวังความ

ตัวอย่างคำวินิจฉัย เช่น จำเลยเคยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือนมาแล้วสองครั้ง ครั้งแรกฐานรับของโจร ครั้งที่สองฐานลักทรัพย์ เมื่อพ้นโทษไปแล้วไม่ถึง 10 ปี จำเลยกลับมากระทำความผิดฐานลักทรัพย์จนศาลพิพากษาจำคุกเกินกว่า 6 เดือนอีกเช่นนี้ แม้ความผิดของจำเลยในครั้งแรกจะต่างกับสองครั้งหลังก็ตาม ก็เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งอยู่ในประเภทเดียวกัน จึงเข้าเกณฑ์ที่ศาลจะถือได้แล้วว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยและพิพากษาให้กักกันได้²⁰⁹ ซึ่งการกักกันนั้นจะเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดติดนิสัยเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีความยับยั้งชั่งใจมากขึ้น การที่จำเลยชู้ว่าจะฆ่า แม้ว่าความเสียหายนั้นจะยังไม่เกิดขึ้นแต่ศาลกล่าวถ้อยคำมีลักษณะเป็นการอาฆาตมาดร้าย ศาลจึงพิพากษาให้เรียกประกันทัณฑ์บน²¹⁰ แสดงให้เห็นว่าคำว่าเหตุร้ายนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องผิดกฎหมายเสียก่อน แต่ต้องเป็นเหตุอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หรือกรณีจำเลยผลิตน้ำปลาที่มีปริมาณไนโตรเจนต่ำกว่ามาตรฐาน แสดงว่าน้ำปลาไม่ได้มาตรฐาน มีคุณค่าทางอาหารขาดเกินกว่าร้อยละ 30 ถือได้ว่าเป็นอาหารปลอม แม้จำเลยประกอบกิจการโรงงานน้ำปลา แต่เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยประพฤติผิดมาก่อน ศาลจึงเห็นสมควรยังไม่ห้าม

²⁰⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1688/2505.

²¹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 416/2490.

จำเลยประกอบอาชีพการผลิตน้ำปลาได้²¹¹ แสดงให้เห็นว่าศาลใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงความประพฤติของจำเลยประกอบได้

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของวิธีการเพื่อความปลอดภัยของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายอาญาจะกำหนดไว้เพียง 5 ประเภทเท่านั้น ทั้งนี้ จากการศึกษาปรากฏว่ามีการนำแนวคิดเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อป้องกันการกระทำความผิดไปใช้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ด้วย ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ได้กำหนดมาตรการคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายไว้ กล่าวคือ กำหนดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เท่าที่จำเป็นและตามสมควร กำหนดคำสั่งห้ามผู้กระทำความผิดเข้าไปที่พำนักหรือเข้าใกล้บุคคล กำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

สำหรับพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ได้กำหนดมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไว้หลายรูปแบบโดยขึ้นอยู่กับมาตรการที่เลือกมาบังคับใช้ ดังนี้

กรณีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด กำหนดให้ใช้มาตรการทางการแพทย์หรือมาตรการอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ในกฎกระทรวง

กรณีมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษ กำหนดไว้ 13 มาตรการ คือ การห้ามเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหาย ห้ามทำกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด การห้ามเข้าเขตกำหนด การห้ามออกนอกประเทศเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล การห้ามก่อให้เกิดอันตรายต่อละแวกชุมชนที่ตนอาศัย กำหนดให้พักอาศัยในสถานที่ที่กำหนด กำหนดให้พักในสถานบำบัดที่กำหนดหรือให้อยู่ภายใต้การดูแลในสถานบำบัด กำหนดให้ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานหรือผู้ดูแลสถานที่พักอาศัยหรือสถานบำบัด กำหนดให้รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือได้รับการเยี่ยมจากพนักงานคุมประพฤติ กำหนดให้ใช้มาตรการทางการแพทย์ กำหนดให้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูหรือเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติกำหนด กำหนดให้แจ้งพนักงานคุมประพฤติทราบถึงการเปลี่ยนสถานที่ทำงานหรือการเปลี่ยนงาน กำหนดให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามในการเฝ้าระวัง

กรณีมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ กำหนดให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษเมื่อเห็นว่าไม่มีมาตรการอื่นที่จะยับยั้งป้องกันได้

กรณีการคุมขังฉุกเฉิน กำหนดให้ใช้มาตรการคุมขังฉุกเฉินเมื่อปรากฏว่าผู้กระทำความผิดแสดงพฤติกรรมใกล้จะกระทำความผิดที่มีเหตุฉุกเฉินและไม่มีมาตรการอื่นที่จะยับยั้งป้องกันได้

จึงเห็นได้ว่า ทั้งสองพระราชบัญญัตินี้ต่างก็มุ่งเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้ผู้เสียหายและผู้คนในสังคมโดยรวมได้รับอันตรายจากการกระทำความผิดซ้ำ เพราะผู้กระทำความผิดมักจะทำผิดซ้ำ

²¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1409/2534.

รูปแบบหรือลักษณะเดิมที่มีแต่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น การกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเช่นนี้ จึงนับว่าเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของสังคมอย่างหนึ่ง

เมื่อเปรียบเทียบจากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานของประเทศอังกฤษ ประเทศเกาหลีใต้และประเทศเยอรมนีแล้ว พบว่าในต่างประเทศมีรูปแบบของมาตรการทางกฎหมายที่แตกต่างจากที่ปรากฏในประเทศไทยอยู่บ้าง กล่าวคือ

ในประเทศอังกฤษมีพระราชบัญญัติคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน พ.ศ.2562 (Stalking Protection Act 2019) ได้กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานไว้ คือ การที่ศาลแขวงออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานซึ่งอาจจะมีข้อกำหนดห้ามผู้กระทำความผิดกระทำการใดๆ หรือกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องกระทำการใดๆ เช่น การห้ามผู้กระทำความผิดเข้าไปหรือไปเยี่ยมบ่อยครั้งในสถานที่ที่เหยื่อหรือผู้เสียหายอยู่อาศัย การห้ามผู้กระทำความผิดติดต่อเหยื่อหรือผู้เสียหายด้วยวิธีการใดๆ รวมถึงทางโทรศัพท์ ไปรษณีย์ อีเมล ข้อความ การห้ามผู้กระทำความผิดติดต่อกับเหยื่อหรือผู้เสียหายผ่านบุคคลที่สาม เช่น เพื่อนหรือบุคคลในครอบครัวของเหยื่อหรือผู้เสียหาย ทั้งนี้ คำสั่งต่างๆ อาจรวมถึงมาตรการเชิงบวกด้วยก็ได้ เช่น การเข้าร่วมการประเมินการรักษาอย่างเหมาะสม การเข้าร่วมการประเมินสุขภาพจิต²¹²

ในประเทศเกาหลีใต้มีพระราชบัญญัติการลงโทษการสะกดรอยตาม พ.ศ.2564 (Stalking Punishment Act 2021) ได้กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานไว้ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจแจ้งระงับการเฝ้าติดตามรังควานในอนาคตและเตือนเกี่ยวกับการลงโทษหากยังมีการกระทำต่อไป หากปรากฏว่าการเฝ้าติดตามรังควานมีแนวโน้มว่ายังคงจะดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่องหรือเกิดขึ้นซ้ำๆ สามารถใช้มาตรการฉุกเฉินได้ด้วยวิธีการห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหายในระยะ 100 เมตรจากเหยื่อหรือผู้เสียหายหรือที่อยู่อาศัยใกล้เคียง หรือการห้ามเข้าถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยการใช้คมนาคม นอกจากนี้ยังมีมาตรการชั่วคราว คือ การมีคำเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ผู้กระทำความผิดหยุดการกระทำการเฝ้าติดตามรังควาน การห้ามเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหายในระยะ 100 เมตรเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหายในระยะ 100 เมตรจากเหยื่อหรือผู้เสียหายหรือที่อยู่ของเหยื่อหรือผู้เสียหาย การห้ามเข้าถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยการใช้โทรคมนาคม รวมถึงการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในสถานกักขังได้ ซึ่งการที่กำหนดมาตรการชั่วคราวจะเป็นเหตุทำให้มาตรการฉุกเฉินเป็นอันสิ้นสุดไป

ในประเทศเยอรมนีมีพระราชบัญญัติว่าด้วยคุ้มครองการกระทำความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาน (Law on civil law protection against acts of violence and stalking หรือ Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen (GeWSchG)) ได้กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานด้วยกันหลายรูปแบบ คือ การห้ามเข้าไปในที่อยู่อาศัยของเหยื่อหรือผู้เสียหาย การห้ามเข้ามาใกล้ที่อยู่อาศัยของเหยื่อหรือผู้เสียหาย การห้ามเยี่ยมชมสถานที่อื่นที่เหยื่อหรือผู้เสียหายแวะมาเป็นประจำ เช่น สถานที่ทำงาน โรงเรียนของบุตร รวมถึงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของเหยื่อหรือผู้เสียหาย การห้ามติดต่อกับเหยื่อผู้เสียหาย รวมถึงการใช้วิธีสื่อสารทางไกล ไม่ว่าจะเป็นทางโทรศัพท์ การ

²¹² The Crown Prosecution Service (เชิงอรรถ 175).

บริการส่งข้อความ จดหมาย อีเมล ตลอดจนการห้ามกระทำใดๆ ที่ทำให้เกิดการเผชิญหน้ากับเหยื่อหรือผู้เสียหาย นอกจากนี้ มีมาตรการเกี่ยวกับการสละที่อยู่อาศัย กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดเข้าไปในที่อยู่อาศัยอย่างถาวรหรือในระยะยาว เหยื่อหรือผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ใช้ที่อยู่อาศัยแต่เพียง ผู้เดียวได้ หรือกรณีผู้กระทำความผิดแต่เพียงคนเดียวหรือร่วมกับบุคคลที่สามมีสิทธิในที่อยู่อาศัย เหยื่อหรือผู้เสียหายอาจได้รับการจัดสรรที่อยู่อาศัยได้

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศเยอรมนีจะเห็นได้ว่าในแต่ละประเทศจะกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานไว้หลายรูปแบบและมีความแตกต่างจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยของประเทศไทย โดยมาตรการทางกฎหมายที่มีความใกล้เคียงกัน คือ มาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการห้ามผู้กระทำความผิดเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าใกล้ตัวบุคคลหรือเข้าไปยังสถานที่ที่เหยื่อหรือผู้เสียหายอยู่อาศัยหรือต้องเดินทางไปยังสถานที่นั้นๆ ส่วนมาตรการทางกฎหมายที่มีความแตกต่างกัน คือ มาตรการทางกฎหมายมีลักษณะเกี่ยวกับการห้ามผู้กระทำความผิดติดต่อกับเหยื่อผู้เสียหายผ่านการใช้โทรคมนาคมหรือการใช้วิธีสื่อสารทางไกลต่างๆ เช่น ทางโทรศัพท์ การบริการส่งข้อความ จดหมาย อีเมล เป็นต้น กล่าวคือ ในประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดห้ามผู้กระทำความผิดติดต่อกับเหยื่อหรือผู้เสียหาย ทั้งๆ ที่การติดต่อกับเหยื่อหรือผู้เสียหายเป็นการกระทำเพื่อเข้าถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายมากขึ้น การกระทำเช่นนี้นั้นเป็นการคุกคามที่เป็นการเฝ้าติดตามรังควานอย่างหนึ่งที่ทำให้เหยื่อหรือผู้เสียหายรู้สึกถูกรังควานอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ สุขภาพจิต ความรู้สึกปลอดภัยของบุคคลได้เช่นกัน

จึงเห็นได้ว่า การกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามผู้กระทำความผิดเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหาย หรือการห้ามผู้กระทำความผิดติดต่อกับเหยื่อหรือผู้เสียหายผ่านการใช้โทรคมนาคมหรือการใช้วิธีสื่อสารต่างๆ ล้วนแต่เป็นการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดอยู่ห่างจากเหยื่อหรือผู้เสียหายไว้ เพื่อลดโอกาสหรือความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกที่อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่มีความรุนแรงได้

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่ามาตรการทางกฎหมายว่าด้วยวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 39 แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้เพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน เพราะส่วนใหญ่จะนำมาใช้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว แม้ว่าจะมีวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทการเรียกประกันทัณฑ์บนที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ตั้งแต่ยังไม่มีมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก็ตาม แต่ลักษณะหรือรูปแบบดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานอันจะเป็นการป้องกันการกระทำความผิดไว้ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดที่รุนแรงขึ้นได้ เนื่องจากเป็นเพียงการให้ชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้หากมีการผิดคำมั่นที่ให้ไว้กับศาลเท่านั้น แต่ศาลไม่ได้มีคำสั่งห้ามกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการปกป้องคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย หากมีการนำมาตราทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานที่มีลักษณะเกี่ยวกับการห้ามผู้กระทำความผิดติดต่อกับเหยื่อผู้เสียหายโดยการใช้โทรคมนาคมรวมถึงการใช้วิธีสื่อสารทางไกล ไม่ว่าจะผ่านทางโทรศัพท์ การบริการส่งข้อความ จดหมาย อีเมล

มาใช้จะเป็นการป้องกันสังคมและผู้เสียหายก่อนที่จะมีการกระทำความผิดขึ้น และเป็นเครื่องมือที่ช่วยคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยไม่ต้องรอให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อน

4.2 เจื่อนไขในการออกคำสั่งคุ้มครองบุคคลก่อนฟ้องคดีจากการเฝ้าติดตามรังควาน

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเฝ้าติดตามรังควาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากฎหมายไทย พบว่ามีมาตรการที่อาจเทียบเคียงหรือใกล้เคียงที่อาจนำมาปรับใช้ได้ เพื่อป้องกันการกระทำความผิดเฝ้าติดตามรังควาน หรือมีหลักการคุ้มครองผู้เสียหายก่อนการกระทำความผิดจะเกิดขึ้น อยู่ 2 มาตรการด้วยกัน คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565

4.2.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด จึงจำเป็นต้องกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยมุ่งหวังให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำซึ่งลักษณะการกระทำความผิดบางประการนั้นก็มีลักษณะเป็นการเฝ้าติดตามรังควาน พระราชบัญญัติจึงกำหนดกระบวนการป้องกันผู้เสียหายและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้รอดพ้นจากการทำด้วยความรุนแรงอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แม้พระราชบัญญัตินี้จะกำหนดให้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอาญา แต่ยังมีคุ้มครองเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย กล่าวคือ ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดว่า เมื่อมีการร้องทุกข์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว โดยไม่คำนึงว่าจะมีคำร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งการออกคำสั่งนั้นจะต้องกระทำไปเท่าที่จำเป็นและสมควร เช่น ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร จากนั้นให้เสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์นี้ต่อศาล หากศาลไม่เห็นชอบด้วยทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจจะ ได้สวนและมีคำสั่งหรืออาจแก้ไข เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนคำสั่ง ซึ่งผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ยังให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในระหว่างการสอบสวนหรือการ

พิจารณาคดีอีกด้วย โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 ข้างต้น หรือออกคำสั่งใดๆ ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร ซึ่งผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กระบวนการดังกล่าวจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้²¹³

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาที่จะนำมาตราทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมาใช้ โดยสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายต่างๆ ได้ตั้งแต่เมื่อผู้เสียหายมีการร้องทุกข์ ตลอดจนนำไปใช้ได้ระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วย ไม่คำนึงว่าจะมีคำขอจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นในภายภาคหน้า

มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะถูกนำมาบังคับใช้ในเฉพาะกรณีที่เป็นความผิดที่เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น กล่าวคือ คดีที่มีการกระทำใดๆ โดยมีประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัว ต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่จะไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท เช่น จำเลยนำกระดาดเขียนข้อความไปติดที่หน้าบ้านของโจทก์จนสีและปูนผนังรั้วได้รับความเสียหาย ส่งเสียงตะโกนโวยวายและวิ่งวนไปมาหน้าบ้านของโจทก์ นำลูกโป่งและสิ่งของโยนเข้าไปในบ้านของโจทก์ กดกริ่งหน้าบ้านของโจทก์เป็นเวลานาน เพื่อให้โจทก์ส่งมอบหรือบังคับให้ผู้เยาว์ออกมาพบหรือพูดคุยกับจำเลย เป็นการบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมที่ฝ่าฝืนศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเป็นการกระทำต่อคู่สมรสเดิมซึ่งถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัว²¹⁴

สำหรับผู้ที่มิอำนาจใช้มาตรการทางกฎหมาย คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ซึ่งตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาศักดิ์และความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีฐานะเทียบเท่าได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2551 กำหนดไว้ว่า ได้แก่ (1) ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไป (2) นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ (3) พัฒนาศักดิ์และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ซึ่งต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ ศาลยังเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งต่างๆ ได้ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณา

²¹³ เพลินตา ตันรังสรรค์, 'การคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว' (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2552) 6 จุลินิติ 49, 51.

²¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2154/2561.

จึงเห็นได้ว่า แม้ว่ามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้จะเป็นมาตรการเพื่อคุ้มครองบุคคลผู้ถูกระงับด้วยความรู้ในครอบครัวที่บังคับใช้ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา เพราะสามารถใช้มาตรการดังกล่าวได้ตั้งแต่เริ่มต้นที่มีการร้องทุกข์ ตลอดจนในชั้นการสอบสวนและการพิจารณาคดีของศาล โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีการร้องขอจากผู้ถูกระงับด้วยความรู้ในครอบครัวหรือไม่ ซึ่งนับว่าเป็นแก้ไข ปัญหาความรู้ในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม เพราะได้คำนึงถึงความปลอดภัยทั้งชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน รวมไปถึงสภาพจิตใจของบุคคลเพื่อมิให้ได้รับอันตรายหรือมิให้ถูกระงับซ้ำ แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการต่างๆ เหล่านี้บังคับใช้ได้เฉพาะกรณีการกระทำความผิดที่เป็นความรู้ในครอบครัวเท่านั้น อันเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือเป็นการกระทำในลักษณะน่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นการจำกัดประเภทหรือลักษณะของคดีเอาไว้ ไม่สามารถนำไปใช้บังคับใช้แก่คดีที่มีลักษณะการกระทำความผิดอื่นๆ รวมไปถึงไม่สามารถนำไปบังคับใช้แก่กรณีการกระทำอันเป็นการเฝ้าติดตามรังควานที่ผู้กระทำความผิดอาจจะเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัวได้

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่ามาตรการตามพระราชบัญญัตินี้มีลักษณะการคุ้มครองที่เหมาะสมจะนำไปใช้กับการป้องกันการกระทำความผิดเฝ้าติดตามรังควานได้ แต่เมื่อพิจารณาถึงอำนาจการจะนำไปใช้ พบว่ายังไม่ครอบคลุมถึงการกระทำผิดเฝ้าติดตามรังควานทั้งหมด ไม่อาจนำไปใช้เพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานที่อาจเกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอกครอบครัวได้ เพราะมาตรการนี้ไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดอื่นที่ไม่ใช่ความรู้ในครอบครัวซึ่งผู้กระทำจะต้องเป็นบุคคลในครอบครัวเท่านั้น อีกทั้งหากผู้กระทำไม่ใช่บุคคลในครอบครัวแล้ว การกระทำความผิดก็จะไม่ใช่การกระทำความผิดที่เป็นความรู้ในครอบครัวอีกด้วย

4.2.2 พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรู้ พ.ศ.2565

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีหลักการสำคัญ คือ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมมิให้ได้รับอันตรายซ้ำจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรู้ในครอบครัว เพื่อมุ่งฟื้นฟูแก้ไขมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิด และเป็นการเคารพต่อผู้ต้องคำสั่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม²¹⁵ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรู้ในครอบครัว เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก การฆาตกรรม การทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส รวมถึงการนำตัวบุคคลไปเรียกค่าไถ่ เนื่องจากผู้กระทำความผิดเหล่านี้มักมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดในรูปแบบ ลักษณะเดิมอีกครั้ง จึงได้กำหนดมาตรการแก้ไขฟื้นฟู

²¹⁵ ปกป้อง ศรีสนิท, 'มีอะไรในกฎหมาย: กฎหมายป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ' (The 101.World, 14 พฤษภาคม 2566) <<https://www.the101.world/public-protection-from-serious-offenders/>> สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566.

ผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษ มาตรการคุมขังภายหลังจากพ้นโทษและการคุมขังฉุกเฉินขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ดังนี้

มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เป็นมาตรการขั้นแรกในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่มีความเสี่ยงว่าจะกระทำความผิดซ้ำ มีเงื่อนไขการบังคับใช้ คือ จะใช้ในคดีที่มีการฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา 3²¹⁶ ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งเป็นความผิดที่เกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง โดยกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในระหว่างรับโทษจำคุกเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ หากเห็นสมควรว่าบุคคลนั้นควรได้รับมาตรการดังกล่าว ซึ่งมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ได้แก่ มาตรการทางการแพทย์²¹⁷ ที่สืบเนื่องมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ บางครั้งสาเหตุในการกระทำความผิดมาจากความผิดปกติทางชีววิทยา ความไม่สมดุลของโครงสร้างร่างกาย เช่น ความผิดปกติของระดับฮอร์โมน ดังนั้น การใช้มาตรการทางการแพทย์จึงเป็นทางเลือกในการบำบัดรักษา รวมถึงการใช้ยาหรือสารเคมีเพื่อลดความต้องการทางเพศด้วย กฎหมายจึงกำหนดให้ศาลสามารถออกคำสั่งให้ใช้ยาหรือสารเคมีเพื่อลดความต้องการทางเพศเพื่อการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ แต่ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังมีมาตรการอื่นใดตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวง เช่น การจัดการความโกรธ

มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษ เป็นมาตรการที่ถูกนำมาใช้เมื่อผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดพ้นโทษออกไปแล้ว แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่านักโทษเด็ดขาดจะกระทำความผิดซ้ำภายหลังจากพ้นโทษ ศาลอาจมีคำสั่งกำหนดมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษได้ เช่น ห้ามเข้าใกล้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิด ห้ามเข้าเขตกำหนด ห้ามก่อให้เกิดอันตรายต่อละแวกชุมชนที่ตนอาศัย ให้พักอาศัยในสถานที่ที่กำหนด เป็นต้น

มาตรการคุมขังภายหลังจากพ้นโทษ เป็นกรณีที่ให้อำนาจศาลสั่งตามที่พนักงานอัยการร้องขอให้ใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดซึ่งศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดตั้งแต่วันพ้นโทษหรือภายหลังจากพ้นโทษเมื่อเห็นว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะไปกระทำความผิดอีกและไม่มีมาตรการอื่นใดที่จะยับยั้งป้องกันมิให้ไปกระทำความผิดได้

ทั้งนี้ มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษและมาตรการคุมขังภายหลังจากพ้นโทษ อาจจะเป็นเรื่องที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดระหว่างรับโทษจำคุกหรือไม่ก็ได้ ซึ่งต้องไม่ใช่กรณีที่ปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดแล้ว หรือไม่ใช่กรณีที่โดยสภาพไม่อาจดำเนินการได้ เช่น นักโทษเด็ดขาดถึงแก่ความตาย

²¹⁶ พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง มาตรา 3 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่การกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 283 ทวิ มาตรา 284 มาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 290 มาตรา 297 มาตรา 298 และมาตรา 313 แห่งประมวลกฎหมายอาญา.

²¹⁷ ปกป้อง ศรีสนิท (เชิงอรรถ 215).

การคุมขังฉุกเฉิน ต้องเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษ ซึ่งมีเหตุเชื่อได้ว่าผู้ถูกเฝ้าระวังจะกระทำความผิดที่เกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรงและมีเหตุฉุกเฉิน หากไม่มีมาตรการอื่นใดที่จะยับยั้งป้องกันมิให้ผู้เฝ้าระวังกระทำความผิด ศาลอาจสั่งคุมขังฉุกเฉินได้ตามที่พนักงานอัยการร้องขอ ทั้งนี้ไม่เกิน 7 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง เพื่อป้องกันอันตรายและสร้างความปลอดภัยแก่สังคมและประชาชน ทั้งนี้ ต้องไม่ใช่กรณีพ้นกำหนดระยะเวลาที่ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษและต้องไม่ใช่กรณีที่โดยสภาพไม่อาจดำเนินการได้ เช่น ผู้ถูกเฝ้าระวังถึงแก่ความตาย

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 กำหนดเงื่อนไขในการนำมาตราการมาใช้เอาไว้หลายรูปแบบ การที่จะนำแต่ละมาตรการมาใช้ขึ้นอยู่กับช่วงระยะเวลาและพฤติการณ์ต่างๆ กล่าวคือ มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดกำหนดมาตรการไว้ คือ มาตรการทางการแพทย์และมาตรการอื่นที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งจะนำมาใช้เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในระหว่างที่รับโทษจำคุก บุคคลผู้มีอำนาจใช้มาตรการนั้นจะเริ่มต้นด้วยการให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และการที่ศาลจะมีคำสั่งต้องคำนึงถึงเรื่องต่างๆ เช่น พฤติการณ์แห่งความรุนแรงของคดี สาเหตุแห่งการกระทำความผิด ประวัติ ภาวะจิต นิสัย เป็นต้น สำหรับมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษกำหนดมาตรการไว้ 13 มาตรการ ซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้น จะนำมาใช้เพื่อเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษไปแล้ว บุคคลผู้มีอำนาจใช้มาตรการนั้นจะเริ่มต้นโดยก่อนที่ปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาด กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่จัดทำรายงานจำแนกลักษณะนักโทษเด็ดขาดพร้อมทั้งความเห็นว่่านักโทษเด็ดขาดคนใดสมควรใช้มาตรการเฝ้าระวังเพื่อเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณายื่นคำร้องต่อศาล และหากศาลเห็นว่านักโทษเด็ดขาดจะกระทำความผิดซ้ำภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวให้ศาลกำหนดมาตรการเฝ้าระวัง

สำหรับมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษกำหนดมาตรการ คือ การใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ ซึ่งจะนำมาใช้ภายหลังจากที่นักโทษเด็ดขาดพ้นโทษแล้ว บุคคลผู้มีอำนาจใช้มาตรการดังกล่าว คือ ศาล โดยอาจออกคำสั่งได้ทันทีนับตั้งแต่เวลาที่ปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดจากเรือนจำเนื่องจากมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะไปกระทำความผิดซ้ำอีกและไม่มีมาตรการอื่นใดที่จะยับยั้งได้ หรือศาลอาจออกคำสั่งคุมขังภายหลังพ้นโทษได้ในกรณีที่ผู้ถูกเฝ้าระวังฝ่าฝืนมาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกเฝ้าระวังปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวังอันเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

สำหรับการคุมขังฉุกเฉิน คือ การใช้มาตรการคุมขังฉุกเฉินจะนำมาใช้ภายหลังจากที่นักโทษเด็ดขาดพ้นโทษแล้ว บุคคลผู้มีอำนาจใช้มาตรการดังกล่าว คือ ศาลอาจออกคำสั่งคุมขังฉุกเฉินในกรณีที่ผู้ถูกเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษแสดงพฤติกรรมใกล้เคียงที่จะกระทำความผิดอันเป็นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน และไม่มีมาตรการอื่นใดที่จะยับยั้งได้

จึงเห็นได้ว่า แม้ว่าพระราชบัญญัตินี้จะกำหนดมาตรการไว้หลายลักษณะซึ่งล้วนแต่มีความมุ่งหมายเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการเหล่านี้

กล่าวคือ จะนำมาใช้ในเฉพาะระยะเวลาระหว่างที่ผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกและภายหลังจากพ้นโทษไปแล้วเท่านั้น แต่ไม่สามารถนำมาตราการเหล่านี้ไปใช้ในระยะเวลาที่เกิดขึ้นก่อนการนำคดีเข้าสู่กระบวนการในชั้นพิจารณาคดีของศาล และยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับประเภทคดีที่จะนำไปใช้อีกด้วย กล่าวคือ มาตรการจะถูกนำมาบังคับใช้ได้เฉพาะกรณีคดีความผิดที่เกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรงเท่านั้น แต่ไม่สามารถนำไปใช้ในคดีประเภทอื่นๆ ที่ไม่ใช่คดีที่เกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรงได้เลย

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่ามาตรการตามพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ครอบคลุมและเพียงพอที่จะนำไปใช้เพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานซึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำอื่นๆ ที่ไม่ใช่คดีที่เกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง อีกทั้งยังเป็นมาตรการที่ใช้ได้เฉพาะภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษแล้วเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงช่วงระยะเวลาก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายที่จะคุ้มครองผู้เสียหายจากผู้กระทำความผิดได้

เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาขั้นตอนในการออกมาตรการทางกฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศเกาหลีใต้และประเทศเยอรมนีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันผู้เสียหายจากผู้กระทำความผิดเฝ้าติดตามรังควานก่อนที่จะมีการดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดี พบว่าที่ประเทศอังกฤษ ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศเยอรมนีต่างก็กำหนดขั้นตอนและวิธีการเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานไว้เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ ในประเทศอังกฤษมีพระราชบัญญัติคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน พ.ศ.2562 (Stalking Protection Act 2019) ที่กำหนดให้เป็นอำนาจของหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจเมื่อเห็นว่ามีการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานหรือมีความเสี่ยงที่จะมีการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานต่อผู้อื่นหรือเห็นว่าคำสั่งคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานมีความจำเป็นที่จะปกป้องบุคคลจากความเสี่ยง แม้จะยังไม่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีก็ตาม ก็สามารถยื่นคำขอต่อศาลแขวงเพื่อขอให้มีคำสั่งคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานได้ทันที หากศาลแขวงเห็นว่าบุคคลกระทำการที่เกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควาน หรือมีบุคคลที่มีความเสี่ยงในการเฝ้าติดตามรังควานผู้อื่นและคำสั่งคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานมีความจำเป็นในการคุ้มครอง ศาลแขวงอาจออกคำสั่งคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานได้ โดยจะกำหนดข้อห้ามหรือข้อกำหนดร่วมด้วยก็ได้ เช่น การห้ามเข้าไปในสถานที่หรือพื้นที่ที่เหยื่อหรือผู้เสียหายอยู่อาศัย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คำสั่งนั้นจะต้องไม่กระทบต่อการประกอบอาชีพหรือการศึกษาของผู้ที่กระทำการเฝ้าติดตามรังควาน

สำหรับประเทศเกาหลีใต้ก็มีพระราชบัญญัติการลงโทษการสะกดรอยตาม พ.ศ.2564 (Stalking Punishment Act 2021) กำหนดว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับรายงานเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควานที่ยังคงดำเนินการอยู่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเลือกใช้มาตรการต่างๆ เหล่านี้ได้ เช่น การแจ้งระงับการเฝ้าติดตามรังควานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและมีค่าเตือนเกี่ยวกับการลงโทษหากยังคงมีการกระทำต่อไป การแยกผู้กระทำการเฝ้าติดตามรังควานและเหยื่อหรือผู้เสียหายออกจากกัน การให้คำแนะนำแก่เหยื่อหรือผู้เสียหาย รวมไปถึงการนำเหยื่อหรือผู้เสียหายไปอยู่ในสถานที่ที่คุ้มครองหากได้รับความยินยอมจากเหยื่อหรือผู้เสียหาย ทั้งนี้ หากเห็นว่าการเฝ้าติดตามรังควานยังคงมีความเสี่ยงและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นซ้ำอีกก็สามารถใช้มาตรการฉุกเฉิน

เช่น การห้ามเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหายในระยะ 100 เมตร หรือการห้ามเข้าถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยการใช้อิทธิพล หรือมาตรการชั่วคราว เช่น การมีคำเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อหยุดการกระทำการเฝ้าติดตามรังควาน การห้ามเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหายในระยะ 100 เมตร การห้ามเข้าถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยการใช้อิทธิพล ตลอดจนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในสถานกักขังได้

สำหรับประเทศเยอรมนีนั้นจะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองการกระทำความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาน (Law on civil law protection against acts of violence and stalking หรือ Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen (GeWSchG)) ที่กำหนดให้เป็นอำนาจของผู้เสียหายที่ได้รับ ความรุนแรงหรือถูกเฝ้าติดตามรังควานสามารถยื่นคำร้องต่อศาลครอบครัวซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองได้ หากศาลครอบครัวเห็นว่ามี การกระทำด้วยความรุนแรงหรือการเฝ้าติดตามรังควาน โดยปรากฏว่ามีพฤติการณ์การข่มขู่บุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ เสรีภาพ หรือการตัดสินใจในทางเพศ หรือมีการกระทำความผิดกฎหมายโดยจงใจด้วยการบุกรุกเข้าไปในบ้านของบุคคลอื่นหรือคุกคามบุคคลอื่นด้วยการเฝ้าติดตามรังควานบุคคลอื่นอย่างต่อเนื่อง หรือเฝ้าติดตามรังควานบุคคลอื่นด้วยการสื่อสารทางไกล ศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำละเว้นจากการกระทำต่างๆ ได้ เช่น การห้ามเข้าไปในที่อยู่ของผู้เสียหาย การห้ามเข้ามาใกล้ที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย การห้ามเข้าไปเยี่ยมชมสถานที่อื่นที่ผู้เสียหายแวะมาประจำ เช่น สถานที่ทำงาน โรงเรียนของบุตรของผู้เสียหาย รวมถึงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของผู้เสียหาย การห้ามติดต่อกับผู้เสียหาย รวมถึงการใช้วิธีสื่อสารทางไกล เช่น โทรศัพท์ บริการส่งข้อความ จดหมาย อีเมล การห้ามกระทำการใดๆ ที่ทำให้เกิดการเผชิญหน้ากับผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรการต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อไปและควรต้องจำกัดระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร นอกจากนี้ หากมีการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นการเข้าไปในที่อยู่อาศัยของผู้เสียหายเป็นการถาวรหรือในระยะยาว ผู้เสียหายอาจเรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดสละที่อยู่อาศัยให้ผู้เสียหายไว้ใช้แต่เพียงผู้เดียว ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายมีสิทธิในที่อยู่อาศัยหรือกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีสิทธิในที่อยู่อาศัยเพียงผู้เดียวหรือร่วมกับบุคคลที่สาม ผู้เสียหายอาจได้รับการจัดสรรที่อยู่อาศัย เมื่อผู้เสียหายได้รับการจัดสรรที่อยู่อาศัยแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการขัดขวางการใช้สอยที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย หากปรากฏว่าผู้เสียหายไม่มีสิทธิใช้สอยในที่อยู่อาศัย ผู้กระทำความผิดจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายอีกด้วย

เมื่อพิจารณาขั้นตอนในการออกมาตรการข้างต้นแล้ว สะท้อนให้เห็นว่าในต่างประเทศนั้นมุ่งให้ความสำคัญกับการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานไว้โดยเฉพาะ โดยการออกมาตรการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานเพื่อป้องกันการกระทำที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยไม่ต้องรอให้เกิดความรุนแรงอันจะเป็นความผิดร้ายแรงอื่นเกิดขึ้นก่อน หรือจำเป็นต้องมีการฟ้องร้องดำเนินคดีและผู้กระทำความผิดได้รับโทษแล้วเป็นเงื่อนไขในการออกความคุ้มครองแต่อย่างใด ในขณะที่ในประเทศไทยนั้น แม้จะมีการเฝ้าติดตามรังควานบุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำแล้ว แต่เมื่อยังไม่มี การลงมือกระทำการใดๆ ในทางกายภาพแก่เหยื่อหรือผู้เสียหายจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนื้อตัวร่างกายหรือในทางทรัพย์สิน ถือว่า

ยังไม่มีเหตุเพียงพอที่จะได้รับความคุ้มครอง แม้ว่าการเฝ้าติดตามรังควานั้นจะส่งผลทำให้เหยื่อหรือผู้เสียหายรู้สึกหวาดกลัวส่งผลกระทบต่อจิตใจจนรู้สึกไม่ปลอดภัยแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงประเด็นว่าผู้ใดเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อขอคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานในกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ในประเทศอังกฤษกำหนดให้เป็นอำนาจของหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้มีอำนาจยื่นคำขอต่อศาลแขวง ส่วนประเทศเกาหลีได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเลือกใช้มาตรการต่างๆ ได้ โดยขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แห่งคดีที่เกิดขึ้น และประเทศเยอรมนีได้กำหนดให้เป็นอำนาจของผู้เสียหายที่ถูกเฝ้าติดตามรังควานสามารถยื่นคำร้องต่อศาลครอบครัวได้ จากหลักการของทั้งสามประเทศ สะท้อนให้เห็นว่านอกจากจะกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีส่วนร่วมโดยตรงในการยื่นคำร้องอีกด้วย ในขณะที่ประเทศไทยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในการยื่นคำร้องขอคุ้มครอง กำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจใช้มาตรการทางกฎหมาย ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือศาล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกใช้มาตรการทางกฎหมายใดเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมและผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นอีก โดยไม่ได้กำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าหากมีการกำหนดให้ผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในการขอใช้มาตรการทางกฎหมาย นอกจากพนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ โดยพิจารณาว่าในขณะนั้นคดีอยู่ในกระบวนการชั้นใดแล้ว จะทำให้ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยเร็ว เพราะการที่ให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องได้ด้วยตนเอง ย่อมเป็นประโยชน์ในแง่ของความรวดเร็วที่จะได้รับความคุ้มครอง เพราะลักษณะการเฝ้าติดตามรังควานเป็นการกระทำที่มีลักษณะต่อเนื่องและยาวนาน จึงจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองโดยเร็ว หากรอให้พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ เป็นผู้ยื่นคำร้องแต่เพียงผู้เดียว อาจจะทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างทัน่วงที จนนำไปสู่การเกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายมากยิ่งขึ้นในอนาคตได้

ในภาพรวม แม้ในประเทศไทยจะมีมาตรการทางกฎหมายที่มีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายอยู่บ้างตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่ผู้ศึกษาเห็นว่ายังคงไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมต่อการกระทำเฝ้าติดตามรังควานที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ การที่ยังไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานไว้ โดยเฉพาะ ย่อมทำให้ไม่สามารถยับยั้งหรือป้องกันการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายไม่ว่าทางร่างกายหรือทางจิตใจต่อไปได้ และอาจเป็นต้นทางของการกระทำความผิดร้ายแรงอื่นๆ ตามมาอีกด้วย ฉะนั้น หากในประเทศไทยมีกฎหมายที่คุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานที่บังคับใช้ได้โดยตรงย่อมเป็นประโยชน์แก่เหยื่อหรือผู้เสียหายที่จะสามารถป้องกันการก่ออาชญากรรมที่เกิดจากการเฝ้าติดตามรังควาน รวมถึงลดทอนความรุนแรงของอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในภายภาคหน้าได้ เพราะหากมีการยับยั้งหรือมาตรการป้องกันเกิดขึ้นก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะลงมือกระทำความผิดร้ายแรง

ใดๆ ตามมา ย่อมทำให้เหยื่อหรือผู้เสียหายรู้สึกปลอดภัยมากขึ้นและยังเป็นการช่วยเหลือบุคคลที่อาจจะตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายในอนาคตได้อีกด้วย

4.3 การแบ่งประเภทของความผิดอาญา และความร้ายแรงของการกระทำความผิดการเฝ้าติดตามรั้ง ความ

4.3.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีหรือระบบกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (Common Law) ซึ่งแต่เดิมในอดีตกฎหมายของประเทศอังกฤษได้แบ่งประเภทความผิดอาญาออกเป็น 3 ประเภท คือ ความผิดอุกฉกรรจ์ (felony) ความผิดระดับกลาง (misdemeanours) และความผิดเล็กน้อย (petty offences) ต่อมาได้ถูกยกเลิกไป และได้เปลี่ยนวิธีการแบ่งประเภทความผิดโดยพิจารณาจากวิธีการพิจารณาของศาลแทน ได้แก่²¹⁸

(1) ความผิดที่ต้องพิจารณาโดยศาล Crown Court ผู้พิพากษาจะทำการพิจารณาคดีร่วมกันกับคณะลูกขุน ซึ่งจะมีคณะลูกขุนเป็นผู้พิจารณาข้อเท็จจริงที่เรียกว่า offences triable only indictment โดยส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูง เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานปล้นทรัพย์ จึงกล่าวได้ว่า ศาล Crown Court มีอำนาจพิจารณาในคดีอาญาที่มีความสำคัญๆ ทั้งปวง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่รับอุทธรณ์คดีอาญาที่อุทธรณ์มาจากศาล Magistrates' Court อีกด้วย²¹⁹

(2) ความผิดที่ต้องพิจารณาโดยศาล Magistrates' Court จะเป็นการพิจารณาคดีโดยรวบรัดที่เรียกว่า offences triable summarily การพิจารณาเป็นไปแบบกระชับโดยปราศจากคณะลูกขุนในศาล โดยส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำความผิดที่ไม่มีความร้ายแรงหรือคดีเล็กน้อย ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษต่ำ เช่น ความผิดตามกฎหมายจราจร

(3) ความผิดที่อาจพิจารณาโดยศาล Crown Court หรือศาล Magistrates' Court มักจะเป็นความผิดที่มีอัตราโทษระดับกลาง เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งในความผิดลักษณะนี้หากศาลเห็นสมควรและจำเลยยินยอม จำเลยสามารถเลือกให้ศาลพิจารณาคดีโดยรวบรัดในศาล Magistrates' Court หรือจะให้พิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาและคณะลูกขุนในศาล Crown Court ได้

นอกจากนี้ยังมีการแบ่งประเภทความผิดอาญาตาม Criminal Act 1967 โดยแบ่งออกเป็นความผิดที่สามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เช่น ความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษไว้แน่นอน ความผิดตามกฎหมายศุลกากรและสรรพสามิต และความผิดที่จะจับกุมได้ต้องมีหมายจับ

²¹⁸ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม, *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา* (สถาบันพระปกเกล้า 2564) 52.

²¹⁹ น้ำแท้ มีบุญสร้าง, *กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2566) 130.

4.3.2 ประเทศเกาหลีใต้

แม้ว่าประเภทของอาชญากรรมอาจจะแตกต่างกันไปตามกาลเวลาและประเทศ แต่ไม่ว่าสังคมจะเคารพผู้อื่นมากแค่ไหน การเกิดขึ้นของอาชญากรรมย่อมทำลายความไว้วางใจและก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมไม่ต่างจากเดิม แนวความคิดของอาชญากรรมที่แท้จริงคือการกำหนดว่าการกระทำประเภทใดที่เป็นอาชญากรรมจริงๆ ในท้ายที่สุดแล้วพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคมหรือกระทบผลประโยชน์ทางกฎหมายก็พอจะอธิบายได้ว่าเป็นอาชญากรรมทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพื่อให้แนวทางการพิจารณาคดีเป็นไปอย่างเหมาะสมจึงต้องจำแนกประเภทของอาชญากรรม

ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ได้จัดทำกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของประมวลกฎหมายต่างๆ (Civil Law) โดยมีการจำแนกประเภทอาชญากรรมโดยพิจารณาตามผลประโยชน์ทางกฎหมาย²²⁰ กล่าวคือ อาชญากรรมต่อผลประโยชน์ทางกฎหมายส่วนบุคคลและอาชญากรรมต่อผลประโยชน์ทางกฎหมายสาธารณะ ซึ่งจะแบ่งออกเป็นอาชญากรรมต่อผลประโยชน์ทางกฎหมายของประเทศและอาชญากรรมต่อผลประโยชน์ทางกฎหมายของสังคม สามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) อาชญากรรมต่อผลประโยชน์ทางกฎหมายส่วนบุคคล คือ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องคุณค่าความเป็นส่วนตัวและทรัพย์สินของบุคคล ได้แก่ ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดต่อเกียรติยศและความไว้วางใจ ความผิดต่อความสงบสุขของชีวิตส่วนตัว ความผิดต่อทรัพย์สิน ยกตัวอย่างเช่น การฆาตกรรม การข่มขู่ การข่มขืนและการลวนลาม การบุกรุก การโจรกรรม

(2) อาชญากรรมต่อผลประโยชน์ทางกฎหมายของประเทศ คือ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องการดำรงอยู่และอำนาจของรัฐหรือหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ความผิดต่อการดำรงอยู่ของรัฐ ความผิดต่อการทำงานของรัฐ ยกตัวอย่างเช่น การขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ราชการ การทำลายหลักฐาน การกระทำต่อธงชาติหรือศาสนาประจำชาติ

(3) อาชญากรรมต่อผลประโยชน์ทางกฎหมายของสังคม คือ เป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในชีวิตของมนุษย์ซึ่งหมายถึงอาชญากรรมที่มุ่งหมายปกป้องผลประโยชน์ทางกฎหมายทั่วไปในชีวิต ได้แก่ ความผิดต่อความปลอดภัยและความสงบสุขของประชาชน ความผิดต่อความไว้วางใจสาธารณะ ความผิดต่อสุขภาพของประชาชน ความผิดต่อศีลธรรมของสังคม ยกตัวอย่างเช่น การลอบวางเพลิงและเหตุเพลิงไหม้ การพนันและลอตเตอรี่

4.3.3 ประเทศเยอรมนี

การกระทำความผิดอาญาเป็นเงื่อนไขที่จะนำกฎหมายอาญามาบังคับใช้และบังคับโทษแก่คดี แต่เดิมก่อนปี ค.ศ.1975 ในการกำหนดความผิดอาญาและการกำหนดชั้นโทษของประเทศเยอรมนีได้รับอิทธิพลมาจากประเทศฝรั่งเศสโดยแบ่งระดับความร้ายแรงของความผิดออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาที่ผู้กระทำความผิดว่าเป็นอาชญากรใหญ่หรืออาชญากรเล็ก ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

²²⁰ Namu.wiki, 'Criminal Law' (Namu.wiki, 8 August 2023)

1. ความผิดอาญาโทษอุกฉกรรจ์ (Verbrechen) คือ ความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

2. ความผิดอาญาโทษปานกลาง (Vergrchen) คือ ความผิดที่มีระวางโทษจำคุกหรือปรับปรับได้

3. ลหุโทษ (Übertretungen) คือ ความผิดที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 สัปดาห์หรือปรับไม่เกิน 500 DM เช่น การก่อให้เกิดเสียงดังเกินควร การก่อความรำคาญในที่สาธารณะ การใช้ชื่อปลอม

ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาเนื่องจากมีการใช้โทษทางอาญากับความผิดประเภทนี้ซึ่งแม้จะเบากว่าเมื่อเทียบกับความผิดประเภทอื่นๆก็ตาม ไม่ใช่เพียงเพราะว่าถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ความผิดลหุโทษจะเป็นความผิดอาญาประเภทหนึ่ง แต่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากความผิดประเภทอื่น ซึ่งอธิบายได้ดังนี้²²¹

1. ผู้กระทำความผิดลหุโทษนอกประเทศเยอรมนีไม่ต้องรับโทษเว้นแต่จะบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในสนธิสัญญาระหว่างประเทศหรือกฎหมายพิเศษ

2. ผู้ที่พยายามกระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือ ยุยง หรือผู้สมรู้หลังเกิดการกระทำความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ

3. ถ้าเป็นโทษปรับจำนวนเงินค่าปรับต้องไม่ต่ำกว่า 5 DM และไม่สูงกว่า 500 DM

4. การริบวัตตุที่ใช้ในการกระทำความผิดลหุโทษ กระทำได้เฉพาะความผิดที่กำหนดไว้เท่านั้น

5. การฟ้องคดีความผิดลหุโทษ ต้องกระทำภายในกำหนดเวลา 3 เดือนนับจากวันที่เกิดการกระทำความผิดและการบังคับตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษปรับไม่เกิน 500 DM ต้องกระทำภายใน 2 ปี

6. การต้องคำพิพากษาความผิดลหุโทษจะไม่ปรากฏอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรรม เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นกรณีพิพาททำให้ได้รับโทษจำคุกหรือกรณีพิพาทว่าได้กระทำความผิดตามมาตราที่ได้กำหนดโดยเฉพาะแบ่งได้ดังนี้

7. ในคดีความผิดลหุโทษ พนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการฟ้องคดีโดยเฉพาะในกรณีที่มีความผิดของผู้กระทำเป็นเรื่องเล็กน้อย การฟ้องคดีจะกระทำต่อเมื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้น

จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในความผิดลหุโทษมีระบบและวิธีการเฉพาะซึ่งแตกต่างจากคดีอาญาประเภทอื่นๆ ทำให้การปฏิบัติการในทางอาญามีความยุ่งยาก และภาพรวมของความผิดลหุโทษไม่ได้แสดงออกถึงการเป็นความผิดอาญาอย่างแท้จริง แต่เป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความรำคาญแก่สังคมมากกว่า ทำให้ในเวลาต่อมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1975 ประเทศเยอรมนีมีการปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาครั้งใหญ่ โดยเห็นว่าลหุโทษไม่สมควรเป็นความผิดอาญา จึงนำไปสู่การแยกความผิดลหุโทษออกมาและไม่บัญญัติให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาอีกต่อไป แต่ถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อระเบียบหรือเป็นการกระทำความผิดทางปกครอง จึงได้ตราเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการละเมิดต่อระเบียบไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากมีข้อพิจารณาว่าการที่จะเป็นความผิดทางอาญาได้ต้องมีการกระทำที่เป็นการละเมิดในทางศีลธรรมด้วย ซึ่งความผิดลหุโทษยังขาดการกระทำ

²²¹ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม (เชิงอรรถ 218) 50.

ทำในลักษณะดังกล่าว ดังนั้นจากการที่ไม่ถือว่าลหุโทษเป็นความผิดอาญา ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนีในปัจจุบันจึงกำหนดประเภทของความผิดอาญาไว้ 2 ประเภท ดังนี้²²²

1. ความผิดอาญาโทษอุกฉกรรจ์ (Verbrechen) คือ ความผิดอาญาที่ต้องระวางโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป หรือความผิดอาญาที่ต้องระวางโทษหนักกว่านั้น เช่น การฆาตกรรม การฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา การโจรกรรม การบับบังคับหรือข่มขืนทางเพศ การลอบวางเพลิง²²³

2. ความผิดอาญาโทษปานกลาง (Vergrchen) คือ ความผิดอาญาที่ต้องระวางโทษจำคุกที่ต่ำกว่า 1 ปี หรือความผิดอาญาที่ต้องระวางโทษปรับ เช่น การฉ้อโกง การปลอมแปลงเอกสาร การใช้บัตรเครดิตในทางที่ผิด²²⁴

4.3.4 ประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้นไม่ได้แบ่งแยกในลักษณะว่าความผิดร้ายแรงมีระดับใดบ้าง แต่จะแบ่งอย่างกว้างๆ ออกเป็นความผิดร้ายแรงและความผิดลหุโทษ และแม้จะไม่ได้แบ่งแยกประเภทความผิดอาญาเป็นระดับตามวิธีการพิจารณาของศาลก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าในความผิดที่จะให้ศาลพิจารณาคดีโดยรวบรัดในศาลแขวงจะต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.2499 ส่วนคดีประเภทลหุโทษอาจไม่ต้องฟ้องคดีหากมีการเปรียบเทียบตามมาตรา 37 และมาตรา 38 แห่งประมวล วิธีพิจารณาความอาญา²²⁵

นอกจากนี้ ในประเทศไทยอาจแบ่งแยกความผิดอาญาโดยใช้เกณฑ์การแบ่งได้หลายประเภท ดังนี้²²⁶

(1) การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของกฎหมาย แบ่งแยกได้ดังนี้²²⁷

(1.1) ความผิดในตัวเอง คือ การกระทำที่เป็นความผิดหรือความชั่วร้ายในตัวเอง ฝ่าฝืนหลักธรรมชาติ มโนธรรม ศีลธรรมหรือหลักการสาธารณะของสังคมอารยะ ซึ่งวิญญูชนโดยทั่วไปรู้ว่าการกระทำนั้น

²²² คณิต ฒ นคร, ‘อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง’ ใน *รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร อัยการสูงสุด* (สำนักงานอัยการสูงสุด 2540) 149.

²²³ Volker Krey, *German Criminal Law General Part* (Kohlhammer 2002) 133.

²²⁴ เฟ็งอ้าง.

²²⁵ เพลินตา ตันรังสรรค์, ‘สัมมนาระดมความคิดเห็น เรื่อง แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษในประมวลกฎหมายอาญาไทย’ (กรกฎาคม - สิงหาคม 2554) 4 จุลินิติ 69, 75.

²²⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11, สำนักพิมพ์กรุงสยาม พับลิชซิ่ง 2562) 90.

²²⁷ อภิวัฒน์ สุตสา, ‘การกำหนดโทษอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย’ (ตุลาคม - ธันวาคม 2561) 4 จุลินิติ 113, 117-118.

เป็นความผิดที่ฝ่าฝืนความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคม ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย การข่มขืน กระทำชำเรา ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์

(1.2) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม คือ การกระทำที่เป็นความผิดเนื่องจากมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาประโยชน์ของสังคมอันเป็นประโยชน์สาธารณะ แม้ว่าจะไม่ขัดต่อมโนธรรมหรือศีลธรรมแต่เป็นการกระทำที่ควรได้รับการติเตียน เอาผิดแก่ผู้กระทำ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานค้ากำไรเกินควร ความผิดเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในอย่างไม่เหมาะสม การออกหุ้นโดยไม่ได้รับอนุญาต การหลีกเลียงภาษี

(2) การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของการกระทำ แบ่งแยกได้ดังนี้

(2.1) ความผิดโดยการเคลื่อนไหวร่างกายและความผิดโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย

ความผิดโดยการเคลื่อนไหวร่างกาย คือ การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้กระทำก่อให้เกิดความผิดขึ้น สำหรับความผิดโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย คือ แม้ผู้กระทำจะไม่เคลื่อนไหวร่างกายก็ก่อให้เกิดความผิดขึ้นได้ ซึ่งหมายถึงการกระทำโดยการงดเว้นและการละเว้น

(2.2) ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏและความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏ

ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏ คือ จะต้องเป็นความผิดที่มีผลเกิดขึ้นจึงจะเป็นความผิด เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายจะต้องปรากฏว่ามีคนตายจึงจะเป็นความผิด สำหรับความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏนั้นแม้ว่าจะไม่มีผลเกิดขึ้นก็ยังเป็นความผิด เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงาน เมื่อแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงานและเจ้าพนักงานทราบข้อความนั้นแล้วก็มีความผิด โดยไม่ต้องคำนึงว่าเจ้าพนักงานจะเชื่อความเท็จนั้นหรือไม่

(2.3) ความผิดธรรมดาและความผิดซับซ้อน

ความผิดธรรมดา คือ ความผิดที่เกิดจากการกระทำอันเดียวหรือเป็นความผิดที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงในขณะเดียวกับที่ได้กระทำการนั้นเอง

ความผิดซับซ้อน คือ ความผิดที่เกิดจากการกระทำหลายการกระทำ แบ่งออกเป็นความผิดต่อเนื่อง หมายถึง ความผิดที่เกิดจากการกระทำที่เป็นความผิดติดต่อกันอยู่ชั่วระยะหนึ่ง เช่น การเป็นอั้งยี่ ความผิดฐานมีอาวุธปืนไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าเป็นความผิดต่อเนื่องกันตลอดเวลา และความผิดที่ยืดออกไป หมายถึงความผิดที่มีหลายการกระทำและกระทำโดยผู้กระทำผิดคนเดียว มีการละเมิดกฎหมายในฐานะความผิดอันเดียวและมีจุดประสงค์อันเดียวกันในการกระทำหลายอันนั้น

(3) การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของเจตนา แบ่งแยกได้ดังนี้

(3.1) ความผิดที่กระทำโดยเจตนา เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย

(3.2) ความผิดที่กระทำโดยประมาท เช่น ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

(3.3) ความผิดที่ไม่ต้องมีเจตนาและไม่ต้องประมาท เช่น ความผิดฐานทำให้เกิดสิ่งปฏิกูลแก่ น้ำในบ่อ สระ หรือที่ซึ่งอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ

(3.4) ความผิดนอกเหนือเจตนา เช่น ความผิดฐานมิได้มีเจตนาฆ่าแต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย

(3.5) ความผิดที่ต้องรับผิดในผลสุดท้ายแห่งเจตนา เช่น ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

(4) การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของผู้กระทำ แบ่งแยกได้ดังนี้

(4.1) ความผิดทั่วไป ซึ่งหมายถึงความผิดที่บุคคลทั่วไปเป็นผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งในบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามักจะเริ่มต้นด้วยคำว่า “ผู้ใด” ไม่จำกัดว่าผู้กระทำความผิดจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไร

(4.2) ความผิดที่กำหนดคุณสมบัติของผู้กระทำ ซึ่งหมายถึงความผิดที่กำหนดไว้โดยเฉพาะว่าผู้กระทำจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ เช่น ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาจะเริ่มต้นด้วยคำว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน” หมายความว่าผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นเจ้าพนักงาน

(5) การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของโทษ แบ่งแยกได้ดังนี้

(5.1) ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดที่มีโทษเบา ซึ่งเป็นความผิดโดยเด็ดขาดหมายความว่าความผิดที่ไม่มีองค์ประกอบภายใน เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้บุคคลใช้สิทธิของตนที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือแก่สังคมส่วนมาก ดังนี้

(5.2) ความผิดทั่วไป คือ ความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ

(6) การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของการดำเนินคดี แบ่งแยกได้ดังนี้

(6.1) ความผิดอาญาแผ่นดิน คือ ความผิดที่นอกจากจะมีผลให้เกิดความเสียหายต่อตัวผู้เสียหายโดยตรงแล้ว ยังก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบต่อสังคมอีกด้วย กล่าวคือ ทำให้ผู้คนในสังคมหวาดกลัวว่าจะเกิดเหตุการณ์ขึ้นกับตนเองได้ เพื่อเป็นการปกป้องและให้ความคุ้มครองสังคมโดยรวมด้วย รัฐจึงต้องดำเนินการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แม้ว่าผู้เสียหายจะไม่ติดใจเอาความหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดแล้วก็ตาม

(6.2) ความผิดอันยอมความได้ซึ่งมีนัยความหมายเช่นเดียวกันกับความผิดต่อส่วนตัว คือ ความผิดที่เอกชนเป็นผู้เสียหาย โดยหลักการแล้วความผิดอันยอมความได้ควรมีลักษณะเป็นความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมน้อย เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นเรื่องส่วนตัวอย่างมากที่พึงเคารพในเจตจำนงของผู้เสียหายหรือเป็นเรื่องส่วนบุคคลโดยแท้ และเป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง²²⁸

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อจำแนกความผิดทางอาญาที่แตกต่างกัน ในประเทศอังกฤษจำแนกความผิดอาญาโดยพิจารณาจากวิธีการพิจารณาของศาล แสดงว่าพิจารณาจากความหนักเบาของการกระทำความผิด จากการศึกษาพบว่าตามพระราชบัญญัติคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน พ.ศ.2562 (Stalking Protection Act 2019) กำหนดให้ศาล Magistrates’

²²⁸ คณิต ณ นคร (เชิงอรรถ 97) 169.

Court เป็นศาลที่มีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน ผู้ศึกษาเห็นว่าแม้การที่กำหนดให้ศาล Magistrates' Court ซึ่งเป็นศาลที่พิจารณาคดีที่ไม่ร้ายแรงหรือคดีเล็กน้อย เป็นผู้ที่มีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควานก็ตาม แต่แสดงให้เห็นว่าในประเทศอังกฤษยังคงให้ความสำคัญต่อการกระทำที่เป็นเฝ้าติดตามรังควานบุคคลซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอยู่มาก โดยปรารถนาที่จะมุ่งคุ้มครองบุคคลที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำเช่นนั้น สะท้อนให้เห็นว่าแม้จะเป็นการกระทำที่อาจจะถือว่าเป็นคดีเล็กน้อยแต่มีความจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองบุคคลผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเฝ้าติดตามรังควานเป็นการเฉพาะ

สำหรับประเทศเกาหลีใต้จำแนกความผิดอาญาโดยพิจารณาจากผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางกฎหมาย ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเมื่อการเฝ้าติดตามรังควานเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลเป็นอย่างมาก และเป็นเรื่องที่ผลประโยชน์ทางกฎหมายของสังคมเช่นเดียวกัน เพราะแม้ว่าการเฝ้าติดตามรังควานจะกระทำต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะ แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ได้กระทบต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดความตระหนกถึงความไม่ปลอดภัยในสังคม การไม่อาจไว้วางใจระหว่างคนในสังคมด้วยกัน ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบในวงกว้างมากกว่าการเป็นเรื่องส่วนบุคคลอย่างแน่นอน

สำหรับประเทศเยอรมนีจำแนกความผิดอาญาโดยพิจารณาจากการระวางโทษในคดีอาญา ผู้ศึกษาเห็นว่าในประเทศเยอรมนีให้การรับรองและให้ความสำคัญต่อสิทธิส่วนบุคคลในการที่บุคคลจะมีอิสระที่จะใช้ชีวิตและอยู่อาศัย ณ ที่ใดก็ได้ตามที่ตนต้องการ ความเป็นส่วนตัวของบุคคลเป็นสิทธิพลเมืองและเป็นคุณค่าในทางสังคม มุ่งเน้นไปที่การปกป้องบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล จึงนำไปสู่การมีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 238 ที่กำหนดให้การเฝ้าติดตามรังควานบุคคลอื่นเป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ ซึ่งจัดอยู่ในประเภทความผิดอาญาโทษอุกฉกรรจ์เนื่องจากต้องระวางโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป ยิ่งแสดงให้เห็นว่าในประเทศเยอรมนีให้ความสำคัญในการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานซึ่งเป็นการกระทำที่กระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลและมีผลกระทบต่อสังคม เพราะอาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่มีความรุนแรงได้

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าทั้งในประเทศอังกฤษ ประเทศเกาหลีใต้และประเทศเยอรมนีต่างก็ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล การเฝ้าติดตามรังควานอันเป็นการกระทำที่ละเมิดความเป็นส่วนตัวของบุคคล แม้ว่าการเฝ้าติดตามรังควานอาจพิจารณาได้ว่าเป็นเพียงการกระทำที่ไม่มีความร้ายแรงหรือเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเป็นเพียงสิ่งที่กระทบสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น แต่บางประเทศกำหนดให้เป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาที่มีโทษอุกฉกรรจ์ และหากพิจารณาต่อไปจะพบว่าไม่ใช่เพียงเรื่องการกระทบสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้นแต่ยังกระทบถึงความปลอดภัยในภาพรวมของสังคมอีกด้วย ทั้งสามประเทศจึงมีการบัญญัติมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายจากการกระทำผิดเฝ้าติดตามรังควานไว้เป็นการเฉพาะ

ในขณะที่ประเทศไทยนั้นมิเกณฑ์การพิจารณาเพื่อจำแนกความผิดอาญาได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาในแง่มุมใด และมีหลักเกณฑ์กำหนดว่าให้รัฐพึงกำหนดโทษทางอาญาสำหรับความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง หมายความว่า การกระทำผิดต้องจะเป็นการกระทำที่มีความร้ายแรง กระทบ

ต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประเทศที่อาจทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือ การเมืองการปกครอง ความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่าง ร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอันอาจทำให้เกิดความไม่มั่นคง ความวุ่นวายในสังคม หรือมีผลกระทบในวงกว้างซึ่งมีผลกระทบต่อส่วนรวม จึงจะเห็นว่ากรกระทำนั้นควรจะต้องมีการลงโทษทาง อาญา แต่เมื่อสังคมเห็นว่าการเฝ้าติดตามรังควานบุคคลไม่ใช่ความผิดที่มีความรุนแรงอันกระทบต่อรัฐหรือ กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวมแล้ว จึงไม่ได้ให้ความสนใจหรือไม่ได้ให้ความสำคัญที่จะ ปกป้องคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามรังควานแต่อย่างใดเลย แม้ว่าการเฝ้าติดตามรังควานจะ เป็นกรณีที่ยังมิได้มีการลงมือกระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพหรือทางทรัพย์สินของเหยื่อ หรือผู้เสียหายโดยตรง แต่อาจเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมที่มีความรุนแรงอื่นๆ ตามมาอีกได้ และแม้ว่าการเฝ้าติดตามรังควานจะมองได้ว่าเป็นเรื่องของเอกชนกระทำกับเอกชน เป็นการกระทำที่กระทบ ต่อสิทธิความเป็นส่วนตัว แต่ย่อมส่งผลในวงกว้างที่อาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อบุคคลใกล้ชิดของเหยื่อ หรือผู้เสียหายได้ด้วยเช่นเดียวกัน หรือเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในสังคมโดยรวม นอกจากนี้ ในปัจจุบันพบว่า มีเหตุการณ์ในลักษณะที่เป็นการเฝ้าติดตามรังควานเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องที่ปรากฏให้เห็นตามข่าวสารทั่วไป แต่ ปัจจุบันประเทศไทยก็ยังไม่มีการทางกฎหมายใดๆ ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายทั้งสิ้น กลับเป็น ตัวผู้เสียหายเองที่จะต้องปกป้องดูแลตนเอง ทั้งที่ตนเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิ ดังนั้น อาจจะต้องถึงเวลาแล้วที่สังคม จะต้องให้ความสำคัญและใส่ใจต่อการกระทำที่เป็นการเฝ้าติดตามรังควานบุคคลอื่น โดยการหามาตรการทาง กฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน เพื่อไม่ให้ผู้เสียหายต้องเป็นผู้ที่ต้องทนทุกข์ทั้งจาก การกระทำผิดและยังต้องทนทุกข์จากการหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองอีกด้วย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับการกระทำการเฝ้าติดตามรังควรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นปัญหาสังคมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นต่อบุคคลธรรมดาทั่วไปหรือบุคคลสาธารณะที่มีชื่อเสียงก็ได้ ดังที่เห็นจากข่าวที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจจะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้เสียหาย เช่น อดีตคนรัก หรือบุคคลที่อาจจะไม่รู้จักรักกับเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยตรง เช่น เป็นกลุ่มแฟนคลับที่ชื่นชมหลงใหลในบุคคลสาธารณะที่มีชื่อเสียง การเฝ้าติดตามรังควมนั้นเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลเป็นอย่างมาก กระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น ซึ่งการถูกเฝ้าติดตามรังความอยู่ตลอดเวลา ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ เช่น เกิดความเครียด เกิดภาวะหวาดกลัวหวาดระแวง รู้สึกไม่ปลอดภัย ไปจนถึงป่วยเป็นโรคซึมเศร้าได้

สิทธิในความเป็นส่วนตัวถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่กฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองไว้ เป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดโดยทุกคนมีหรือได้มาเนื่องจากการที่เขาเป็นมนุษย์ บุคคลอื่นไม่สามารถกระทำการใดที่จะเป็นการล่วงละเมิดได้ กล่าวคือ โดยหลักแล้วบุคคลคนหนึ่งมีสิทธิที่จะใช้ชีวิตได้อย่างสันโดษโดยปราศจากการติดตามรังความหรือรุกรานจากผู้อื่นที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญใจ อับอาย เช่น มีสิทธิที่จะใช้ชีวิตอย่างอิสระอยู่ในบริเวณบ้านของตนเองโดยไม่มีใครมาเฝ้ามองเฝ้าติดตาม หรือมีสิทธิเดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ โดยไม่มีบุคคลใดติดตามรบกวนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีอิสระในการใช้ชีวิตในแบบของตนเองตามเท่าที่ไม่ขัดหรือรบกวนการใช้สิทธิของบุคคลอื่น

จากการศึกษาพบว่าบ่อยครั้งที่เหยื่อหรือผู้เสียหายถูกผู้กระทำความผิดเฝ้าติดตามรังความด้วยรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น การขับรถติดตาม ใช้อุปกรณ์ GPS ในการติดตาม การติดตามไปที่บ้าน ที่ทำงานหรือสถานที่ต่างๆ การข่มขู่ว่าจะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวหากไม่ตกลงเป็นแฟนด้วย การแอบเฝ้ามอง การแอบส่งของมาให้ การเอาใจใส่โดยที่ผู้รับไม่ต้องการหรือไม่ได้รับรองขอ การพยายามมาให้ของที่บ้าน การโทรศัพท์หรือส่งข้อความหาซ้ำๆ การกระทำทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่กระทบต่อความเป็นส่วนตัวทั้งสิ้น ทำให้เกิดความรู้สึกกังวลต่อความปลอดภัยของเหยื่อหรือผู้เสียหาย แม้ว่าการกระทำนั้นจะดูเหมือนว่าเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นปกติทั่วไป แต่เมื่อการกระทำนั้นเกิดขึ้นโดยที่เหยื่อหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมด้วยแล้วและเป็นการกระทำต่อเนื่องที่เกิดขึ้นซ้ำๆ อย่างมีนัยสำคัญจนเหยื่อหรือผู้เสียหายรู้สึกหวาดกลัวการกระทำดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการเฝ้าติดตามรังความบุคคลแล้ว

หลักสากลที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวนั้นปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (Universal Declaration of Human Rights of 1948) ข้อ 12 ที่รับรองว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ไม่อาจเพิกถอนหรือถูกพรากไปจากมนุษย์ได้ อีกทั้งในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International

Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ 17 ที่รับรองว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลจะถูกแทรกแซงโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังปรากฏในอนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights) ข้อ 8 ที่รับรองว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในชีวิตส่วนตัวโดยที่รัฐไม่ควรเข้าไปแทรกแซง เว้นแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายและเป็นการจำเป็นอีกด้วย

สำหรับในประเทศไทยมีบทบัญญัติที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเช่นเดียวกัน ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32 ที่คุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลมิให้ถูกละเมิดเพื่อรักษาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ แม้ว่าประชาชนจะมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ แต่การใช้สิทธิและเสรีภาพจะต้องไม่กระทบต่อบุคคลอื่นเช่นกัน

จากการศึกษากฎหมายในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศเกาหลีใต้และประเทศเยอรมนี พบว่าในมุมมองของสังคมตะวันตกอย่างประเทศอังกฤษ มีแนวคิดรากฐานของความเป็นส่วนตัวมาเนิ่นนานแล้ว โดยมีการศึกษาและถกเถียงถึงสาระสำคัญของสิทธิความเป็นส่วนตัวมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ซึ่งเห็นว่าบุคคลแต่ละคนต่างมีสิทธิในความเป็นส่วนตัว มีขอบเขตที่บุคคลหนึ่งสามารถใช้ชีวิตหรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้โดยปราศจากการสอดส่องจากบุคคลภายนอก ในขณะที่สังคมตะวันออกอย่างประเทศเกาหลีใต้แม้ว่าจะมีพื้นฐานมาจากครอบครัวขยายและอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวอย่างใกล้ชิดโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวมากนัก แต่ปัจจุบันชาวเกาหลีใต้ส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญต่อการเคารพสิทธิส่วนบุคคล มีความเป็นปัจเจกชนมากขึ้น หรือแม้แต่ในประเทศเยอรมนีนั้นก็เป็สังคมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวสูง ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ ความเป็นปัจเจกชนอย่างมากที่จะให้ความสนใจเฉพาะเรื่องของตัวเองหรือครอบครัวตัวเองเท่านั้น ทั้งสามประเทศให้ความสำคัญต่อเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นอย่างมาก จึงให้ความสำคัญต่อเรื่องการเฝ้าติดตามรังควานอันเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว ถึงแม้ว่าการเฝ้าติดตามรังควานอาจจะเป็นการกระทำที่ไม่มีความร้ายแรงหรืออาจเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยที่เพียงแต่กระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคล ไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายต่อเนื้อตัวร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคล แต่เมื่อทั้งสามประเทศเห็นว่าสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งที่ไม่อาจถูกละเมิดได้ประกอบกับการกระทำดังกล่าวแท้ที่จริงแล้วเป็นสิ่งที่กระทบต่อความปลอดภัยของสังคมโดยรวมอีกด้วย ดังนั้นจึงนำไปสู่การที่ทั้งสามประเทศต่างก็มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายจากผู้กระทำความผิดการเฝ้าติดตามรังควานก่อนที่จะมีการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อลดทอนความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น โดยกำหนดขั้นตอนและวิธีการเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานไว้เป็นการเฉพาะ แม้จะยังไม่ได้มีการดำเนินคดีในชั้นศาลก็ตาม กล่าวคือประเทศอังกฤษมีพระราชบัญญัติคุ้มครองการเฝ้าติดตามรังควาน พ.ศ.2562 (Stalking Protection Act 2019) ที่กำหนดให้เป็นอำนาจของหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจเมื่อเห็นว่ามีกรกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานหรือมีความเสี่ยงที่จะมีการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานต่อผู้อื่นหรือเห็นว่คำสั่งคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานมีความจำเป็นที่จะปกป้องบุคคลจากความเสี่ง สามารถยื่นคำขอต่อศาลแขวงเพื่อขอให้มีการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานได้ทันที ในประเทศเกาหลีมี

พระราชบัญญัติการลงโทษการสะกดรอยตาม พ.ศ.2564 (Stalking Punishment Act 2021) ที่กำหนดว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับรายงานเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามรังควานที่ยังคงดำเนินการอยู่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเลือกใช้มาตรการต่างๆ ได้ เช่น การแจ้งระงับการเฝ้าติดตามรังควานและการเตือนการลงโทษ การแยกตัวผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายออกจากกัน เป็นต้น หากมีความกังวลว่าการเฝ้าติดตามรังควานมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นต่อเนื่องหรือเกิดขึ้นซ้ำอีกก็สามารถใช้มาตรการฉุกเฉินได้ เช่น การห้ามเข้าใกล้เหยื่อหรือผู้เสียหายในระยะ 100 เมตร การห้ามเข้าถึงด้วยการโทรคมนาคม เป็นต้น และในประเทศเยอรมันมีพระราชบัญญัติว่าด้วยคุ้มครองการกระทำความรุนแรงและการเฝ้าติดตามรังควาน (Law on civil law protection against acts of violence and stalking หรือ Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen (GeWSchG)) ที่กำหนดว่าเมื่อปรากฏว่าบุคคลใดจิตใจละเมิดต่อร่างกาย สุขภาพ เสรีภาพ หรือการตัดสินใจทางเพศของผู้อื่น ผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงหรือจากการเฝ้าติดตามรังควานสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครอง ซึ่งกำหนดให้ศาลครอบครัวมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดละเว้นจากการกระทำต่างๆ รวมถึงมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการสละที่อยู่อาศัย สะท้อนให้เห็นว่าทั้งสามประเทศให้ความสำคัญต่อเรื่องการเฝ้าติดตามรังควานบุคคลอื่น

ในขณะที่ประเทศไทยกลับเห็นว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวไม่ใช่สิ่งที่ควรให้ความสำคัญ จึงเกิดความรู้สึกเพิกเฉย ไม่ใส่ใจหรือไม่สนับสนุนต่อมาตรการทางกฎหมายต่างๆ ที่จะมีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของคุณบุคคล และสังคมยังเห็นว่าการเฝ้าติดตามรังควานไม่ใช่การกระทำที่มีความรุนแรงที่มีผลกระทบต่อรัฐหรือกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม ดังนั้น จึงยังไม่มีบทบัญญัติหรือมาตรการทางกฎหมายใดที่มุ่งคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานโดยตรง อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายในประเทศไทย พบว่ามีบทกฎหมายใกล้เคียงที่อาจจะนำมาใช้ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามรังควาน ได้แก่ วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 เป็นมาตรการที่มีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ดัดนิสัย ฝึกอาชีพ และเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งกำหนดไว้ 5 ประเภท คือ การกักกัน การห้ามเข้าเขตกำหนด การเรียกประกันทัณฑ์บน การคุมตัวในสถานพยาบาล และการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นกฎหมายที่กำหนดรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนโดยมุ่งหวังให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ และยังมีคุ้มครองเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยการกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว เช่น การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว และพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมไม่ให้ได้รับอันตรายซ้ำจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง จึงได้กำหนดมาตรการที่เข้มข้นต่างๆ ไว้ คือ มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังจากพ้นโทษและการคุมขังฉุกเฉิน อาจเห็นได้ว่ามีมาตรการที่สามารถป้องกันการเฝ้าติดตามรังควานได้ แต่เมื่อศึกษาบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวแล้ว

เห็นว่ายังไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมต่อการกระทำอันมีลักษณะเป็นการเฝ้าติดตามรังควาน กล่าวคือ วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 ส่วนใหญ่จะนำมาใช้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ประกอบกับมีรูปแบบที่จำกัด แม้ว่าจะมีการเรียกประกันทัณฑ์บนที่นำมาใช้ได้ตั้งแต่ยังไม่มี การกระทำความผิดก็ตาม แต่ไม่ได้มีข้อกำหนดห้ามผู้กระทำแต่อย่างใด ยังไม่อาจคุ้มครองผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามรังควานได้เพียงพอ ซึ่งมีความแตกต่างกับที่ปรากฏในต่างประเทศ เช่น การห้ามผู้กระทำความผิดติดต่อกับเหยื่อหรือผู้เสียหายผ่านการใช้โทรคมนาคมหรือการใช้วิธีสื่อสารต่างๆ ดังนั้น รูปแบบที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้กับการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานอันเป็นการป้องกันสังคมไว้ก่อน มาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ก็ไม่ครอบคลุมไปถึงการกระทำความผิดอื่นที่ไม่ใช่เรื่องความรุนแรงในครอบครัว และมาตรการตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 ที่ใช้ได้เฉพาะภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษแล้วเท่านั้นไม่ครอบคลุมถึงช่วงระยะเวลา ก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย และยังใช้ได้เฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรงไม่รวมถึงการกระทำที่มีลักษณะอื่นๆ ที่ไม่ใช่ความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง

นอกจากนี้ กรณีกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถบังคับใช้กับการกระทำที่มีลักษณะเป็นการเฝ้าติดตามรังควานได้ กล่าวคือ เมื่อเหยื่อหรือผู้เสียหายไปแจ้งความกับตำรวจแล้วแต่ผู้กระทำความผิดยังไม่ได้ก่อเหตุที่มีความรุนแรงขึ้นจึงไม่สามารถดำเนินการใดๆ แก่ผู้กระทำความผิดได้ โดยกฎหมายกลับต้องรอให้เกิดการกระทำที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นเสียก่อน หมายความว่ากฎหมายจะคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายได้ต้องปล่อยให้สถานการณ์ผ่านเลยไปจนเกิดเป็นความผิดอาญาที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะเสียก่อน สะท้อนให้เห็นถึงช่องโหว่ของกระบวนการยุติธรรมที่ไม่มีบทบัญญัติหรือมาตรการทางกฎหมายใดที่จะเข้ามาปกป้องหรือคุ้มครองบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการเฝ้าติดตามรังควาน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดสามารถลงมือกระทำในลักษณะแบบเดิมซ้ำๆ ที่อาจนำไปสู่เหตุการณ์ที่มีความรุนแรงและอันตรายต่อเหยื่อหรือผู้เสียหายได้ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ถ้าหากมีมาตรการที่สามารถป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดตั้งแต่ต้น ก็อาจป้องกันหรือลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงปัญหาของการขาดรั้มาตรการป้องกันการกระทำความผิดเฝ้าติดตามรังควาน ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงเงื่อนไขในการออกมาตรการทางกฎหมาย โดยเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายสำหรับคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานในต่างประเทศและมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัว ตามที่ได้นำเสนอและอภิปรายมาแล้วทั้งหมดข้างต้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

1. เสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายโดยเห็นควรเพิ่มบทบัญญัติที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานที่มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะยังไม่ได้ลงมือ

ก่อเหตุร้ายหรือกระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพหรือทางทรัพย์สินโดยตรง แต่เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมที่มีความรุนแรงขึ้นในอนาคต เห็นควรให้มีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา โดยให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 39(6)

“มาตรา 39(6) มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามรังควาน”

2. ในการบังคับใช้มาตรการคุ้มครองผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามรังควาน ควรกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการออกคำสั่งบังคับใช้มาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน เห็นควรให้มีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา โดยให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 50/1

“มาตรา 50/1 เมื่อมีการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานอันมีลักษณะก่อให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลเกิดขึ้นหรือน่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้น ให้ผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง ในกรณีที่ผู้เสียหายมาแจ้งแก่พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง หรือพนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง เห็นด้วยตนเอง หรือพนักงานอัยการ มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหากมีการฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น เพื่อให้ศาลพิจารณาโดยเร็วและออกคำสั่งคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน หากศาลไต่สวนคำร้องแล้วเป็นที่น่าเชื่อได้ว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำการเกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควาน หรือผู้กระทำความผิดมีความเสี่ยงในการที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานผู้อื่น และคำสั่งนั้นมีความจำเป็นในการคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควาน ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าติดตามรังควานกระทำการ ดังต่อไปนี้

- 2.1 ห้ามเข้าใกล้ตัวผู้เสียหายในระยะ 100 เมตร จากผู้เสียหายหรือที่อยู่อาศัยใกล้เคียงของผู้เสียหาย
- 2.2 ห้ามติดต่อทางโทรคมนาคมหรือการใช้วิธีการสื่อสารต่างๆ กับผู้เสียหาย
- 2.3 ห้ามกระทำการใดๆ อันเป็นการเผชิญหน้ากับผู้เสียหาย
- 2.4 มาตรการอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควร

ทั้งนี้ การกำหนดระยะเวลาคำสั่งคุ้มครองบุคคลจากการเฝ้าติดตามรังควานให้กระทำเท่าที่จำเป็นและสมควร คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

3. ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เห็นควรกำหนดบทลงโทษไว้ โดยให้มีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา โดยให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 196/1

“มาตรา 196/1 ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของศาลซึ่งได้สั่งไว้ตามมาตรา 50/1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

4. เมื่อประเทศไทยเกิดภาวะถดถอยในเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยผู้คนเลือกที่จะเพิกเฉย ไม่ใส่ใจ และเห็นว่าความเป็นส่วนตัวเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญ ตลอดจนทัศนคติของคนในสังคมที่ไม่ได้ตระหนักว่าเรื่องความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งที่สำคัญ ทั้งที่ไม่ควรมีใครควรถูกละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว จึงสมควรส่งเสริมสร้างการตระหนักรู้ให้แก่บุคคลในสังคมเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของสิทธิในความเป็นส่วนตัว และให้ตระหนักรู้ว่าการเฝ้าติดตามรังควานบุคคลอื่นเป็นการกระทำที่เป็นความผิด ไม่อาจกระทำได้ รวมถึงการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้รู้จักหน้าที่และเคารพสิทธิมนุษยชนตลอดจนสิทธิของผู้อื่น ทั้งนี้ ต้องสร้างค่านิยม

หรือวัฒนธรรมทางสังคมให้เห็นความสำคัญของเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวด้วย ไม่ควรเพิกเฉยต่อการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัว

5. เมื่อเกิดการเฝ้าติดตามรังควานด้วยพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การติดตามเฝ้ามองทุกวัน ชุมดูหน้าสถานที่ทำงาน แม้บางครั้งผู้กระทำไม่มีเจตนาประทุษร้ายก็ตามแต่ก็สร้างความหวาดระแวง ความรู้สึกไม่ปลอดภัยแก่เหยื่อหรือผู้เสียหายเสมอ แต่ตำรวจกลับไม่รับแจ้งความเพราะเหตุว่ายังไม่ได้เกิดความเสียหายหรือมีพยานหลักฐานที่เป็นรูปธรรม จึงสมควรอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ปฏิบัติ ให้เข้าใจถึงลักษณะของการเฝ้าติดตามรังควาน และผลกระทบที่จะเกิดจากการเฝ้าติดตามรังควานที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อ ตลอดจนการสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีให้เป็นมิตรต่อผู้เสียหายหรือเหยื่อ

6. การเฝ้าติดตามรังควานเป็นพฤติกรรมที่เกิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าอันเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวที่สามารถคุกคามต่อสุขภาพจิตของผู้เสียหายหรือเหยื่อได้ซึ่งอาจส่งผลก่อให้เกิดความเสียหายในระยะยาวได้ เช่น ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความอับอาย ความรู้สึกสนใจกิจกรรมที่ลดลง มักจะพบว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อมีความวิตกกังวลมากขึ้น การเฝ้าติดตามรังควานอันเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลสามารถดำเนินต่อไปติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันซึ่งแตกต่างจากอาชญากรรมอื่นๆ ทำให้เหยื่อหรือผู้เสียหายบางคนได้รับผลกระทบทางอารมณ์อย่างรุนแรง จึงสมควรส่งเสริมให้มืองค์กรเฉพาะทางด้านสุขภาพจิตที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการกระทำการเฝ้าติดตามรังควานนี้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, *คู่มือการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือเหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา เล่มที่ 1* (pdf, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม 2562).
- _____, *บทวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ และเชื่อมโยงเพื่อวางทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3* (พ.ศ.2557-2561) (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม 2556).
- กฤตศิลป์ กนกนาก, ‘วงการกฎหมายทั่วไป’ (มีนาคม - เมษายน 2534) 2 ตุลาคม.
- กุลพล พลวัน, *สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก* (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2547).
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนพิจารณา* (พิมพ์ครั้งที่ 7, สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย) 2553).
- _____, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11, สำนักพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง 2562).
- _____, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 11, สำนักพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง 2562).
- โกเมน ภัทรภิรมย์, ‘คำบรรยายประมวลกฎหมายอาญาลักษณะวิธีการเพื่อความปลอดภัย’ ใน *การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย* (กองคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัย กรมอัยการ 2533).
- ข่าวช่อง 8, ‘สาวร้อง! สุดทน ถูกแฟนเก่าตามรังควานจนอยู่ไม่ได้’ (ข่าวช่อง 8, 25 ธันวาคม 2564) <https://www.thaich8.com/news_detail/103832> สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2565.
- คณาธิป ทองรวีวงศ์, *คำอธิบายหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2565).
- คณิต ณ นคร, ‘อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง’ ใน *รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร อัยการสูงสุด* (สำนักงานอัยการสูงสุด 2540).
- _____, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 6, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2560).
- _____, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 10, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2564).
- คณิง ฤไชย, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2561).
- จอมพล พิทักษ์สันตโยธิน, ‘การตามรังควานบนอินเทอร์เน็ต (Cyberstalking) กับความผิดทางอาญาในสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร’ (กันยายน - ธันวาคม 2548) 19 วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จำเนียร ชุณหโสภาคและคณะ, ‘การศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด’ (รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2551).
- ชาญวิทย์ ยอดมณี, ‘วิธีการเพื่อความปลอดภัย: แนวคิดและข้อสังเกตบางประการ’ ใน *การบังคับคดีใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย* (กองคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัย กรมอัยการ 2533).
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ, *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* (โรงพิมพ์เดือนตุลา 2549).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชื่นอารี มาลีศรีประเสริฐ, 'การคุ้มครองสิทธิส่วนตัว' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539).
- ชูชีพ ปิณฑสิริ, 'การละเมิดความเป็นส่วนตัว' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2525).
- ฐิติรัตน์ ทิพย์สัมฤทธิ์กุล, 'กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับความเป็นส่วนตัวในโลกดิจิทัล' (กันยายน - ธันวาคม 2560) 3 ตุลาคม.
- ณรงค์ ใจหาญ, *กฎหมายว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2543).
- ดำรง โชตเศรษฐ์, 'การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้เพื่อการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าไม้' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539).
- เดลินิวส์ออนไลน์, 'ศาลผู้ตีพิพากษา "โรคจิต" ผิดจริง ตามสภกตรอยตาม "ราดูคาญ" นักเทนนิสสาวดาวรุ่ง' (เดลินิวส์ออนไลน์, 30 มกราคม 2565) <<https://www.dailynews.co.th/news/714822/>> สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565.
- ถาวร พานิชพันธ์, 'วิธีการเพื่อความปลอดภัย' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520).
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และรณกรณ์ บุญมี, *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 47, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2565).
- ไทยรัฐออนไลน์, 'บิวกิ้น ไมโอเคโดนสภกตรอยตาม ห่วงความปลอดภัยคนในบ้าน วอนขอความเป็นส่วนตัว' (ไทยรัฐออนไลน์, 12 กุมภาพันธ์ 2565) <<https://www.thairath.co.th/entertain/news/2314280>> สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2565.
- _____, 'เกาหลีใต้คุก 40 ปี สตอล์กเกอร์หนุ่ม ฆ่าเพื่อนร่วมงานหญิงหลังคุกคามนับปี' (ไทยรัฐออนไลน์, 8 กุมภาพันธ์ 2566) <<https://www.thairath.co.th/news/foreign/2623911>> สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2566.
- ธนวุฒิ วงศ์อนันต์, *คู่มือศึกษาหลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2559).
- ธานี เกศวพิทักษ์, *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 14, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2561).
- ธานี วรภัทร์, *หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2557).
- _____, *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2558).
- นคร เสรีรักษ์, *ความเป็นส่วนตัว : ความคิด ความรู้ ความจริง และพัฒนาการเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์ฟ้าฮ่าม 2563).

บรรณานุกรม (ต่อ)

นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์, 'สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับ "ข้อมูลส่วนบุคคล" กับมาตรการคุ้มครองตาม "ร่าง พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ..." (ธันวาคม 2557) 4 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพนิธิ สุริยะ, *สิทธิมนุษยชน: แนวคิดและการคุ้มครอง* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2559).

นัทธี จิตสว่าง, *หลักทฤษฎีวิทยา : หลักวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3, มูลนิธิพิบูลย์สงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์ มปป.).

น้ำแท้ มีบุญสร้าง, *กระบวนยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2566).

บรรเจิด สิงคะเนติ, นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และเรวดี ขวัญทองยิ้ม, 'ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to privacy) (รายงานการศึกษาวิจัย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 2554).

ปกป้อง ศรีสนิท, *กฎหมายอาญาขั้นสูง* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2563).

_____, 'แนวทางการปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันอันตรายจากผู้กระทำความผิดหรือผู้พ้นโทษที่มีพฤติการณ์เป็นอันตรายต่อสังคมระยะที่ 1' (ธันวาคม 2564) 4 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____, 'มีอะไรในกฎหมาย : กฎหมายป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ' (The 101.World, 14 พฤษภาคม 2566) <<https://www.the101.world/public-protection-from-serious-offenders/>> สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566.

ปกรณ มณีปกรณ, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (สำนักพิมพ์โอ เอ็น จี การพิมพ์ 2549).

ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม, *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา* (สถาบันพระปกเกล้า 2564).

ปวีตร เลิศธรรมทวี, *สิทธิทางรัฐธรรมนูญ* (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2564).

ปณิตตา เทียนทิรัญ, 'มาตรการที่เหมาะสมของผู้เป็นโรคทางจิตเวชที่ไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 65: ศึกษากรณีความผิดปกติทางบุคลิกภาพและโรคชอบขโมย' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2565).

ปาริชาติ โชคเกิด, 'หนุ่มเกาหลีสถูกจำคุก 1 ปี หลังตามจิกอดีตแฟน โทรมามากกว่า 1 พันครั้งในรอบ 24 วัน' (Brand Inside, 12 กรกฎาคม 2565) <<https://brandinside.asia/stalking-is-one-of-forms-of-mental-illness/>> สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2565.

ปิติกายจัน สิริเดช, 'การพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา' (เอกสารวิชาการ ส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตร "ผู้บริหารกระบวนกรยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)" รุ่นที่ 13 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม 2552).

บรรณานุกรม (ต่อ)

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 'สิทธิที่เหยื่ออาชญากรรมพึงได้รับจากกระบวนการยุติธรรม' (ตุลาคม - ธันวาคม 2535)

4 วารสารพัฒนบริหารศาสตร์.

ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, *สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2525).

ผู้จัดการออนไลน์, 'ความปลอดภัยอยู่ที่ไหน! ครูสาวเล่าเจอโรคจิตสะกดรอยเข้าบ้านพักครู 7 วัน แจ้ง ตร. 3 ครั้ง ทำอะไรไม่ได้' (ผู้จัดการออนไลน์, 8 กันยายน 2565)

<<https://mgronline.com/onlinesection/detail/9650000086456>>

สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2565.

พัฒนาชัย ยอดพยุง, 'วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 48' (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533).

พิพัฒน์ จักรางกูร, 'เรียกประกันทัณฑ์บนผู้ถูกฟ้องที่ศาลไม่ลงโทษ' (พฤษภาคม 2509) 5 ตุลาคม.

พีเยลลี, 'สตอล์กเกอร์ อีกปัญหาเรื้อรังของสังคมเกาหลีใต้ การคุกคามที่ลามไปทั้งศิลปินและคนธรรมดา!'

(Dek-D, 6 ธันวาคม 2563) <<https://www.dek-d.com/studyabroad/56747/>> สืบค้นเมื่อ 4

ธันวาคม 2565.

เพลินตา ต้นรังสรรค์, 'การคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว' (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2552) 6 จุลินิติ.

_____, 'สัมมนาระดมความคิดเห็น เรื่อง “แนวทางการจัดกลุ่มความผิดและโทษในกฎหมายอาญาไทย”'

(กรกฎาคม - สิงหาคม 2554) 4 จุลินิติ.

_____, 'หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญาในการตรากฎหมาย' (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2561) 1

จุลินิติ.

ภัทรวรรณ ทองใหญ่ และธีรนิติ เทพสุเมธานนท์, 'มาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมใน

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย: การจัดทำค่าแกลงเกี่ยวกับผลกระทบของ

อาชญากรรม' (มีนาคม 2565) 1 วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มติชนออนไลน์, 'หนุ่มบาริสต้าทนไม่ไหว บ้านถูกปาหินใส่กลางดึก คาดฝีมืออดีตสาวคนรักเก่าดีกรี ดร.'

(มติชนออนไลน์, 15 ตุลาคม 2565) <[https://www.matichon.co.th/news-](https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3620401)

monitor/news_3620401> สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2565.

มนต์ชัย วัชรบุตร, 'ปัญหาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา

(วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 'ขอบเขตความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา' ใน *รวมบทความงานวิชาการประจำปี ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2549 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2549).
- มานิตย์ จุมปา, *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2550) เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2555).
- _____, *คู่มือศึกษาวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ* (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา 2562).
- _____, *หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 5, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2564).
- ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542* (สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ 2546).
- วรรณัฐ วรชาติเดชา, *ความรุนแรงในครอบครัว* (กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2557).
- วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, 'สิทธิของเหยื่อ : กรณีเด็ก' (มีนาคม 2535) 1 บทบัณฑิตย.
- วิรมณ ดาวดวง, 'ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีอาชญากรรมไซเบอร์' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2564).
- วิจิตร ลูติดานนท์, *กฎหมายอาญา (ภาค1)* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2505).
- วิจิตรา เลิศหิรัญกิจ, 'ความผิดฐานเฝ้าติดตามและข่มขู่' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550).
- วิวิทย์ จตุปาริสุทธิ์, 'วิวัฒนาการว่าด้วยการลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้ถูกกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา' (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มปป.).
- วีรพงษ์ บึงไกร, 'การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543).
- วีระ โลจายะ, *กฎหมายสิทธิมนุษยชน (LA253)* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2524).
- วีระพงษ์ บุญโญภาส, *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2540).
- วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, 'สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาวิจัยระบบการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ในกระบวนการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย' (ดุษฎีนิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556).
- ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และวรรณพร เตชะโกศิยวณิช, *วิเคราะห์หลักและทฤษฎีการลงโทษทางอาญา* (สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา 2563).
- สง่า ลีนะสมิต, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาพิสดาร (ตอน1) อาชญาวิทยา* (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2513).
- สถาบันวิจัยและพัฒนาคักดี สำนักงานศาลยุติธรรม, 'การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา' (รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนาคักดี สำนักงานศาลยุติธรรม 2559).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สหรัฐ กิติ ศุภการ, *หลักและคำพิพากษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 11, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2563).
- สาวตรี สุขศรี, 'อาชญากรรมความรุนแรงบนอินเทอร์เน็ต' (มิถุนายน 2561) 2 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุดสงวน สุธีสร, *เหยื่ออาชญากรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543).
- สุนทร แก้วประเสริฐศรี, 'ปัญหาการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้ในคดี สิ่งแวดล้อม' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556).
- สุรวุฒิ รังไสย, 'ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากคำสั่ง ไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ' (มกราคม - มิถุนายน 2562) 1 วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ปทุมธานี.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท, 'การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ: หลักการได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ' (ธันวาคม 2560) 4 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภัทรา ปกาสีสิทธิ์ วัชรธรรม์สิขิตต์ และจุฑารัตน์ พรพทุทธิ์, 'การกระทำความผิดซ้ำ: นิยมและสถิติข้อมูลของ กระทรวงยุติธรรม' (พฤษภาคม - สิงหาคม 2563) 2 วารสารกระบวนการยุติธรรม.
- สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สีตะสิทธิ์, 'แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซ้ำใน กระบวนการยุติธรรมไทย' (ดุสิตนิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2558).
- สุรียา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์, *คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 10, สำนักพิมพ์ ไอเดีย พรินต์ 2562).
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, *ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560* (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร 2562).
- เสฏฐวุฒิ ต่างทั่วม, 'เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา: ศึกษากรณีฆ่าภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช หรือผู้นำศาสนา เนื่องจากความเกลียดชังทางศาสนา' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2562).
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส, *หลักกฎหมายอาญากรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 5, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2551).
- หยุด แสงอุทัย, *กฎหมายอาญา ภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 21, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2554).
- อรณิชา สวัสดิชัย, 'มาตรการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกคุกคามจากการเฝ้าติดตามอย่างต่อเนื่อง' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2550).

บรรณานุกรม (ต่อ)

อภิวัฒน์ สุดสาว, ‘การกำหนดโทษอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย’

(ตุลาคม - ธันวาคม 2561) 4 จุลนิตี.

อัจฉริยา ชูตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 4, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2563).

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, *สิทธิมนุษยชน* (พิมพ์ครั้งที่ 6, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2561).

อุทิศ สุภาพ, ‘การป้องกันอาชญากรรมโดยการลดช่องโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ’ (มกราคม - เมษายน 2561)

1 ตุลาคม.

เอกูต์, *กฎหมายอาชญา* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง 2477).

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, ‘ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน’ (แอมเนสตี้ อินเตอร์

เนชั่นแนล ประเทศไทย) <<https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/what-udhr/>>

สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2566.

NationTV, “‘สืบนครบาล’ รวบหีนกลางวิภาวดี หลังก่อเหตุฆ่าเราสาววัย 22 ก่อนหลบหนี” (NationTV,

4 พฤษภาคม 2567) <<https://www.nationtv.tv/news/crime/378943413>>

สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2567.

PPTVHD36, ‘ศาลสูงสุดเกาหลีใต้วินิจฉัยให้ “การโทรจิก” เป็นการคุกคาม’ (PPTVHD36, 31 พฤษภาคม

2566) <<https://shorturl.asia/nFs8a>>สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2566.

Spring News, ‘8 ธันวาคม 1980 “จอห์น เลนนอน” อดีตสมาชิกวง The Beatles ถูกยิงเสียชีวิต’ (Spring

News, 7 ธันวาคม 2564) <<https://www.springnews.co.th/news/818855>> สืบค้นเมื่อ 27

มีนาคม 2566.

Action Against Stalking, ‘The impact of stalking’ (Action Against Stalking)

<<https://www.actionagainststalking.org/the-impact-of-stalking>> สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม

2565.

Advocacy & Evidence Resources, ‘Is “Victim” Ever An Impermissible Term In Criminal Trials?’

(Temple University Beasley School of Law)

<<https://law.temple.edu/aer/2022/02/24/is-victim-ever-an-impermissible-term-in-criminal-trials/>> สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566.

Anni Ropers and others, ‘German Anti-Stalking Legislation and Its Recent Changes’ (May

2020) 4 German Law Journal.

Black’s Law Dictionary, ‘Recidivism’ (Black’s Law Dictionary) <https://blacks_law.academic.com/39250/recidivist> สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2566.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Cambridge Dictionary, 'Stalking' (Cambridge Dictionary)

<<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/stalking>> สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2566.

_____, 'Recidivism' (Cambridge Dictionary)

<<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/recidivism>>
สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2566.

Collins, 'Privacy' (Collins) <<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/privacy>>

สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2566.

Easy law, 'Stalking and stalking crime' (Easy law)

<<https://easylaw.go.kr/CSP/CnpClsMain.laf?popMenu=ov&csmSeq=1661&ccfNo=1&cciNo=1&cnpClsNo=1#none1>> สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2565.

Family law week, 'Stalking Protection Act 2019 received Royal Assent' (Family law week, 21

March 2019) <<https://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed199968>>

สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565.

Frauenhauskoordinierung e.V., 'Stalking' (Frauenhauskoordinierung e.V., 7 September 2023)

<<https://www.frauenhauskoordinierung.de/en/thematic-portal/violence-against-women/forms-of-violence/stalking>> สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.

Global Internet Liberty Campaign, 'Privacy and Human Rights: An International Survey of

Privacy Laws and Practice' (Global Internet Liberty Campaign)

<<https://gilc.org/privacy/survey/intro.html>> สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2566.

GOV.UK, 'Review of stalking Protection Orders (accessible version)' (GOV.UK, 26 January

2023) <<https://www.gov.uk/government/publications/management-information-stalking-protection-orders/review-of-stalking-protection-orders-accessible-version#spo-survey-results>> สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566.

Harald Dreßing and others, 'The Prevalence and Effects of Stalking' (May 2020) 20 Deutsches

Ärzteblatt International <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7373813/>>

สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.

Health & Wellness Services, '3 things everyone should know about stalking' (University of

Colorado Boulder) <<https://www.colorado.edu/health/blog/stalking>>

สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Helen Thewis, 'Stalking Protection Act 2019 introduces Stalking Protection Orders' (Ramsdens Solicitors, 7 February 2020) <<https://www.ramsdens.co.uk/blog/stalking-protection-act-2019-introduces-stalking-protection-orders>> สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2565.
- J. Ried Meloy, *The Psychology of Stalking Clinical and Forensic Perspectives* (Academic Press limited 1998).
- Lancashire Constabulary, 'Stalking and Harassment' (Lancashire Constabulary) <<https://www.lancashire.police.uk/help-advice/personal-safety/stalking-and-harassment/>> สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565.
- Leah Silverman, 'Inside Rebecca Schaeffer's Murder At The Hands Of Her Stalker' (Allthatsinteresting, 29 December 2023) <<https://allthatsinteresting.com/rebecca-schaeffer>> สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2567.
- Leicestershire Police, 'Prison sentence for stalking and harassment offences' (Leicestershire Police, 17 November 2022) <<https://shorturl.asia/qwJpE>> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2566.
- Legal Information Institute, 'habitual criminal' (Cornell Law School, January 2023) <https://www.law.cornell.edu/wex/habitual_criminal> สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566.
- Lim Jae-Seong, 'Over 5,000 cases investigated under anti-stalking law' (The Korea Herald, 15 June 2022) <<https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20220615000593>> สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2565.
- Marcus Bergmann and Susann Kroke, 'GewSchG und der Rechtfertigungsgrund der Einwilligung' (2013) 5 Zeitschrift Für Internationale Strafrechtsdogmatik.
- Merriam-Webster, 'Privacy' (Merriam-Webster,) <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/privacy>> สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2566.
- Namu.wiki, 'Criminal Law' (Namu.wiki, 8 August 2023) <<https://namu.wiki/w/%ED%98%95%EB%B2%95/%EC%A3%84>> สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2566.
- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 'International Covenant on Civil and Political Rights' (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights) <<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>> สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2566.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, ‘Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power’ (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights)
<<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-basic-principles-justice-victims-crime-and-abuse>> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2566.
- Openjur, ‘AG Marl, Beschluss vom 02.02.2016 – 36 F 21/16’ (Openjur, 2019)
<<https://openjur.de/u/2148960.html>> สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2567.
- Openjur, ‘OLG Braunschweig, Beschluss vom 09.01.2018 – 2 UF 126/17’ (Openjur, 2020)
<<https://openjur.de/u/2205890.html>> สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567.
- Oxford Learner’s Dictionaries, ‘Privacy’ (Oxford Learner’s Dictionaries)
<<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/privacy>>
สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2566.
- Paul E. Mullen, Michele Pathé and Rosemary Purcell, *Stalking and their victims* (Cambridge University Press 2000).
- Safer Futures, ‘Stalking’ (Safer Futures, 8 April 2019)
<<https://saferfutures.org.uk/resources/stalking/>> สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2565.
- Schlun&Elseven, ‘Domestic Violence Cases in Germany’ (Schlun&Elseven) <<https://se-legal.de/schlun-elseven-lawyers/family-law-germany/domestic-violence-lawyer-in-germany/?lang=en>> สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567.
- Statista, ‘Number of stalking cases recorded by police in Germany from 2009 to 2020’ (Statista, 10 November 2022) <<https://www.statista.com/statistics/1107368/stalking-cases-number-police-record-germany/>> สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.
- Stop Stadtteile ohne Partnergewalt, ‘20 years of law on civil law protection against acts of violence and stalking (Protection against Violence Act)’ (Stop Stadtteile ohne Partnergewalt, 20 November 2022) <<https://stop-partnergewalt.org/20-jahre-gesetz-zum-zivilrechtlichen-schutz-vor-gewalttaten-und-nachstellungen-gewaltschutzgesetz/>> สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2567.
- The Crown Prosecution Service, ‘Stalking Protection Orders’ (The Crown Prosecution Service, 27 January 2022) <<https://www.cps.gov.uk/legal-guidance/stalking-protection-orders>>
สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2566.

บรรณานุกรม (ต่อ)

The three seas group, 'Why do stalkers stalk' (The three seas group, 1 August 2016)

<<https://thethreeseas.com.au/why-do-stalkers-stalk/>> สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565.

Thomas Feiter, '7 Different types of stalkers' (Fighterlaw, 17 March 2020)

<<https://www.fighterlaw.com/7-different-types-of-stalkers/>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.

_____, 'How stalking impacts victim' lives' (Fighterlaw, 20 April 2020)

<<https://www.fighterlaw.com/how-stalking-impacts-victims-lives/>> สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565.

TorchStone, Malique carr and Scott Stewart, 'Understanding and Countering stalkers'

(TorchStone, 4 June 2020) <<https://www.torchstoneglobal.com/understanding-and-countering-stalkers/>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.

Volker Krey, *German Criminal Law General Part* (Kohlhammer 2002).

Yonhap, 'Stalking, dating violence on rise : data' (Korea Joongang Daily, 12 October 2022)

<<https://koreajoongangdaily.joins.com/2022/10/12/national/socialAffairs/Korea-stalking-dating-violence/20221012103341738.html>> สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2565.

Zeller & Seyfert, 'Protection against Stalking' (Zeller Seyfert)

<<https://zellerseyfert.com/en/expertise/personality-rights/protection-against-stalking/>> สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.

